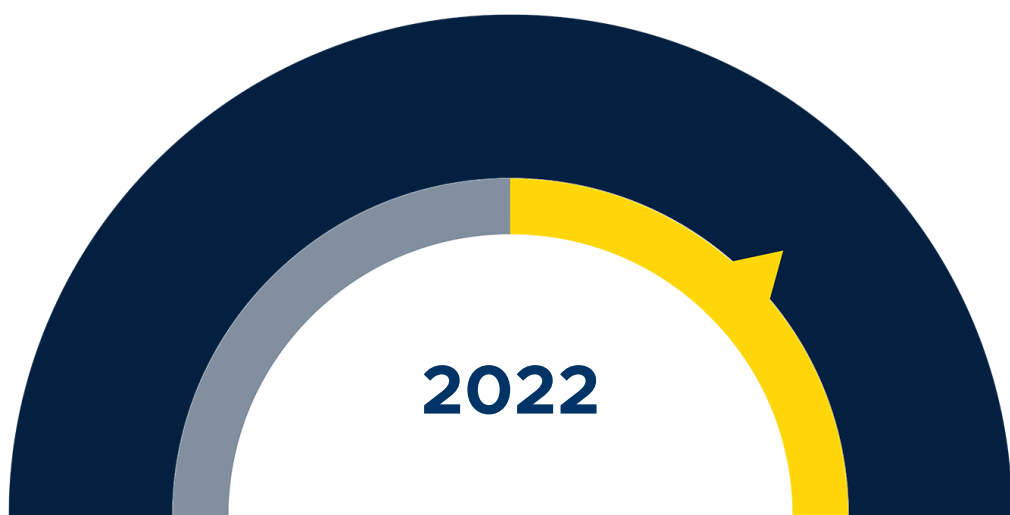

BAROMETERN

SVENSKFINLAND I PANDEMITIDER

Resultat från den finlandssvenska
medborgarpanelen Barometern 2020–2022

Redaktörer:
Thomas Karv och Jenny Backström

SVENSKFINLAND I PANDEMITIDER

Resultat från den finlandssvenska
medborgarpanelen Barometern 2020–2022

Redaktörer:
Thomas Karv och Jenny Backström

Utgiven av Institutet för samhällsforskning (Samforsk), Åbo Akademi, Vasa
Utgivningsår: 2022
Utgiven med stöd av Svenska kulturfonden och Svenska litteratursällskapet i
Finland

ISBN 978-952-12-4209-0 (tryckt)
ISBN 978-952-12-4210-6 (digital)
Grafisk design: Jenny Backström

Innehållsförteckning

Rapportens författare	7
1. Introduktion – den finlandssvenska medborgaropinionen i pandemitider <i>Thomas Karv & Jenny Backström</i>	9
Politiska sakfrågor	
2. Finlandssvenska åsikter om politik och politiker? <i>Thomas Karv</i>	19
3. Finlandssvenskarnas syn på Natomedlemskap <i>Albert Weckman</i>	27
4. Finlandssvenskarnas syn på folkomröstningar <i>Thomas Karv & Kim Backström</i>	33
5. Finlandssvenskarnas åsikter om politikers mandatackumulering <i>Thomas Karv & Fredrik Malmberg</i>	41
Politiskt beteende och attityder	
6. Partisympatier och partival <i>Jonas Schauman</i>	47
7. Svenskfinland på den ideologiska kartan <i>Rasmus Sirén</i>	55
8. Det politiska förtroendet i Svenskfinland under coronapandemin <i>Jenny Backström</i>	61
9. Korruptionsuppfattningar i ankdammen <i>Fredrik Malmberg</i>	69
Språkliga identiteter, språkattityder och språkförhållanden	
10. Det svenska i Finland – hot och möjligheter <i>Marina Lindell</i>	77
11. Åsikter om det svenska i Finland bland finskspråkiga finländare <i>Thomas Karv</i>	83
12. Svensk- och tvåspråkiga finlandssvenskar <i>Marina Lindell</i>	89
Pandemihantering, framtidsutsikter och religiositet	
13. Religion och andlighet i Svenskfinland <i>Thomas Karv</i>	97
14. Finlandssvenskarnas syn på pandemihanteringen <i>Kim Backström</i>	103
15. Framtidsutsikter och åsikter om nuvarande livssituation i Svenskfinland <i>Thomas Karv</i>	111
16. Konklusion - uppåt och framåt! <i>Thomas Karv</i>	119
Referensförteckning	125
Bilaga 1 - Enkätfrågor Barometern 2021	139

Rapportens författare

Albert Weckman är doktorand vid Institutet för samhällsforskning vid Åbo Akademi. Hans forskningsområde är säkerhetspolitiska attityder.

Fredrik Malmberg är stipendieforskare och doktor i statskunskap vid Åbo Akademi. Hans forskningsområden är korruption och god förvaltning, politiskt deltagande och beteende samt opinionsforskning.

Jenny Backström är doktorand vid Institutet för samhällsforskning vid Åbo Akademi. Hennes forskningsområden är misstro, polarisering och survey-metodologi.

Jonas Schauman är forskningsassistent och doktorand vid Institutet för samhällsforskning vid Åbo Akademi. Hans forskningsområde är ungas röstringsbeteende i Svenskfinland.

Kim Backström är doktorand vid Institutet för samhällsforskning vid Åbo Akademi. Hans forskningsområden är demokrati, legitimitet och survey-metodologi.

Marina Lindell är forskare och docent vid Institutet för samhällsforskning vid Åbo Akademi. Till hennes forskningsområden hör deliberativ demokrati, survey-design och analys, opinionsforskning och speciellt finlandssvensk opinion. Hon ansvarar för den finlandssvenska medborgarpanelen Barometern.

Rasmus Sirén är forskningsassistent vid Institutet för samhällsforskning vid Åbo Akademi. Hans forskningsintressen innefattar surveyforskning, politiska partier och allmän opinion.

Thomas Karv är universitetslektor i statsvetenskap vid Mittuniversitetet i Sundsvall, Sverige, och doktor i statskunskap från Åbo Akademi. Hans forskningsområden är demokratiattityder, opinionsforskning, folkomröstningar och europeisk integration.

Introduktion – den finlandssvenska medborgaropinionen i pandemitider

Thomas Karv och Jenny Backström

Introduktion

Inledningen av 2020-talet kommer gå till historieböckerna mycket på grund av den pandemi som präglade perioden, den så kallade coronapandemin. Coronapandemin bidrog till att skapa en helt ny verklighet, som varken Finland eller Svenskfinland skonades från. Att denna nya verklighet också skulle komma att inverka på känslor, åsikter och attityder bland finlandssvenskarna var därmed att vänta. Den huvudsakliga uppgiften för den finlandssvenska medborgarpanelen Barometern (hädanefter Barometeren) vid Institutet för samhällsforskning vid Åbo Akademi (Samforsk) är att kontinuerligt försöka mäta, förklara och följa med hur den finlandssvenska medborgaropinionen ser ut och utvecklas över tid. Syftet med just denna antologi är därför att försöka bidra med ett, förhoppningsvis, historiskt viktigt dokument kring känslor, åsikter och attityder i Svenskfinland från en tvåårsperiod präglad av pandemi och tillhörande restriktioner, i korthet om *Svenskfinland i pandemitider*. Med detta sagt så har opinionsdata från Svenskfinland både samlats in och analyserats av andra forskare under denna omvälvande tvåårsperiod. Bland dessa rapporter kan bland annat nämnas *Corona och Svenskfinland* (Tankesmedjan Agenda 2020), *Enkät om COVID19-epidemin* (Lindell 2020), *Finlandssvenskarna och coronapandemin* (Lindell & Backström 2021) och *Kulturkonsumtion, språkrelationer och inställning till det svenska i Finland under pandemitider* (Karv & Backström 2022). Läsare som är intresserade av finlandssvensk medborgaropinion under coronapandemin uppmanas därmed att även ta del av dessa rapporter.

Det som särskilt utmärker denna antologi är att den innehåller både djupare analyser, baserade på ett unikt datamaterial som inte tidigare har presenterats, samt när det är möjligt även referenser till utvecklingen över tid baserat på datamaterial från tidigare Barometerenkäter. Barometern har samlat in datamaterial om den finlandssvenska medborgaropinionen sedan 2002, vilket ger möjligheter att även identifiera en hel del intressanta trender. Det behöver också redan här tydligt poängteras att antologins författare har strävat efter att belysa

olika typer av medborgaropinion i Svenskfinland från ett mer populärvetenskapligt perspektiv. Därför lämnar vi medvetet de mer fördjupade statistiska och mer förklarande analyserna av den finlandssvenska medborgaropinionen till framtida studier, och nöjer oss här med att belysa övergripande mönster och variationer i Svenskfinland. Denna antologi skulle inte ha varit möjlig utan stöd av Svenska kulturfonden som finansierar Barometern 2019–2024, samt Svenska litteratursällskapet i Finland (inom ramen för forskningsprojektet *Det politiska förtroendet inom Svenskfinland: variationer, förklaringar och slutsatser*). För dessa understöd vill vi redan här rikta ett stort tack!

Svenskfinland, finlandssvenskar och det svenska språket i Finland

I denna antologi kommer begreppen *Svenskfinland* och *finlandssvenskar* att användas flitigt. Svenskfinland som ett samlingsbegrepp för att beskriva några regioner i Finland samt finlandssvenskar för att beskriva den del av befolkningen i dessa regioner som utgör fokusgruppen för denna antologi. Därför är det på sin plats att redan här mer specifikt försöka reda ut vad vi faktiskt menar med dessa begrepp. Vi inleder därför med att definiera vad vi menar med finlandssvensk, för som bland annat Herberts har konstaterat så är "[b]egreppet "finlandssvensk" inte helt entydigt" (2008, s. 12). Det första som behöver konstateras är att begreppet "finlandssvensk" också är ett relativt nytt påfund. Användningen av begreppet kan spåras till 1910-talets diskussioner kring vad svensktalande i Finland skulle kallas som grupp. Till exempel ingick inte begreppet finlandssvensk alls i Svenska folkpartiets (SFP) första partiprogram från 1906, ett politiskt parti som uttryckligen definieras på en svenskspråkig grund (Bengtsson, Grönlund & Karvonen 2005, s. 89). Att börja referera till gruppen svensktalande finländare som finlandssvenskar, en grupp som vid den tiden utgjorde cirka 12 procent av den totala befolkningen (Finnäs 2001, s. 7), blev ändå slutligen något av en kompromiss (Engman 2016, s. 240–241). Denna kompromiss har därefter kommit att etableras och idag är det inte många som ifrågasätter innebörden av begreppet. Det behöver också poängteras, precis som bland annat Allardt (1981, s. 13–15) gjort, att finlandssvenskarna är något av en ovanlig språklig minoritet i ett jämförande europeiskt perspektiv. Detta i och med att finlandssvenskarna saknar ett gemensamt territorium och även saknar en enhetlighet när det kommer till social ställning och sammansättning. Därmed har finlandssvenskarna också kommit att beskrivas som en åsiktsmässigt heterogen grupp, med endast språket och de svenskspråkiga institutionerna som sammanhållande kitt (Wilhelmsson & Sundberg 2011, s. 90).

Enligt den statistiska definitionen är finlandssvenskar de medborgare i Republiken Finland som uppger sig ha svenska som modersmål (Herberts 1995, s. 41). Målgruppen för Barometern är därmed i Finland boende och registrerade svenskspråkiga, oberoende om man själv definierar sig som finlandssvensk eller inte. Det är därmed i mer strikta ordalag denna del av den finländska befolkningen som vi hänvisar till med begreppet finlandssvensk. Det behöver också påpekas, som bland annat Lindell och Sirén (2020, s. 9) tidigare har gjort, att många som idag i statistisk mening är finlandssvenskar ändå lever sina liv på två språk och inte nödvändigtvis ser sig själva som finlandssvenskar. Därtill finns det många

ålämningar som inte heller nödvändigtvis känner igen sig i en sådan beskrivning. Faktum är att många finlandssvenskar har multipla identiteter, vilket i och för sig var något som redan Allardt (1981, s. 16) var inne på: "[d]et finns förvisso bland finlandssvenskarna en känsla av att hela den svenskspråkiga befolkningen i Finland hör samman, men den språkliga solidariteten är ingalunda den enda eller ens alltid den starkaste lojaliteten som enskilda finlandssvenskar känner." Sammanfattningsvis är en så kallad finlandssvensk identitet en konstruktion som till stor del är baserat på ett gemensamt språk, men också på gemensamma intressen inom språkgruppen (se även här Allardt 1981, s. 16). Till följande övergår vi till att närmare beskriva vad vi menar med begreppet Svenskfinland.

Rosenberg (1994, s. 37) valde att definiera Svenskfinland som "det område, och de miljöer, där det känns naturligt att börja ett samtal med för mig okända personer på svenska." Skulle vi använda oss av en sådan avgränsning idag skulle vi dock behöva nöja oss med ett väldigt litet urval. Engman (2016, s. 261) har påpekat att det som vi idag refererar till som Svenskfinland historiskt har byggts upp mer eller mindre simultant i flera olika territorier. Detta genom diverse kommunikations-, utbildnings-, och föreningsnätverk. Vi, precis som Herberts (2008, s. 158), väljer därför att se på Svenskfinland som ett samlingsbegrepp för de orter och regioner där den största delen av de svenskspråkiga i Finland bor. Som även Herberts (2008) har konstaterat så har det ändå blivit allt svårare att referera till Svenskfinland som ett territorium. Idag är det inte längre möjligt att identifiera en klar och tydlig gräns för var Svenskfinland börjar och slutar, men någon form av suddig geografisk språkgräns existerar ändå fortsättningsvis. Här behöver vi också komma ihåg att själva begreppet Svenskfinland också är någonting relativt nytt. Till exempel så existerade det ingen samhörighet mellan finlandssvenskar från olika regioner i Finland innan 1850-talets andra hälft och den uppstod då som något av en motreaktion till finskhetsrörelsen och fennomanin (Allardt 1981, s. 15–16). Under denna tid bodde också en majoritet av finlandssvenskarna i enspråkigt svenska eller svenskspråkiga regioner (Finnäs 2001, s. 9).

Diskussionen kring det svenska språkets ställning i Finland har pågått redan länge, med högre eller lägre intensitet. Senast den hade en högre intensitet var under Juha Sipilä-regeringen (2015–2019), då en del orosmoln på den finlandssvenska himlen igen började hopa sig (Suominen 2017). Detta illustreras väl av att över 80 procent av finlandssvenskarna ansåg att det svenska språkets ställning försvagades under den regeringsperioden (Herberts 2019, s. 20). Men även de föregående regeringarna bidrog på olika sätt till att försvaga svenskans ställning (Grönlund 2011, s. 209–210). Tidigare studier har ändå visat att finlandssvenskarna själva ändå tror att det svenska språket har en framtid i Finland, och den nivån verkar också ha hållits relativt stabil över tid (Herberts 2021). Här kan det också vara skäl att påminna om att finlandssvenskarna som grupp så sent som 1880 utgjorde hela 14,3 procent av Finlands befolkning men att den andelen nu har sjunkit till 5,2 procent (Saarela 2021, s. 13). Framtidsprognoser antyder ändå att det totala antalet finlandssvenskar kommer att öka med några tusen fram tills år 2040, men prognosen är mycket beroende av hur många nyanlända som kommer att välja att integreras på svenska i Finland (Saarela 2020, s. 14). Däremot lär andelen finlandssvenskar i Finland fortsätta att minska. Därmed är det även möjligt att svenskan i Finland år 2040 redan har gått från att vara ett nationellt minoritetsspråk till att mer fungera som ett lokalt minoritetsspråk

(Kairos Future 2020, s. 68). Vilka konsekvenser detta kan komma att ha för den finlandssvenska identiteten, sammanhållningen och hela konstruktionen Svensk-finland återstår att se. Barometern kommer att fortsätta följa med utvecklingen.

Barometern – den finlandssvenska medborgarpanelen

Enkätdata kring finlandssvensk medborgaropinion har samlats in under ledning av Institutet för samhällsforskning vid Åbo Akademi (Samforsk) mer eller mindre regelbundet sedan 2002, först under ledning av politices licentiat Kjell Herberts (Barometerundersökningarna 2002–2009, 2011, 2012 och 2014) och därefter av Herberts efterträdare docent Marina Lindell (medborgarpanelen Barometern 2019-). Men även innan Samforsk började samla in enkätdata i Svenskfinland hade sporadiska sociologiska undersökningar kring den finlandssvenska medborgaropinionen genomförts ända sedan 1960-talet (se Herberts 2008, s. 10–11 för en historisk tillbakablick). Fram till år 2014 genomfördes Barometern enligt de riktlinjer som gällde för en traditionell frågeundersökning, med pappersenkäter som skickades per post till ett slumpmässigt urval (från 2006 och framåt fanns det även möjlighet att svara via webben). År 2019 förnyades Barometern i och med att den webbaserade finlandssvenska medborgarpanelen Barometern lanserades. Panelen består i skrivande stund av drygt 4300 deltagare från Svenskfinlands alla hörn. Varje deltagare i panelen får 2–4 gånger per år svara på en enkätundersökning via webben. Deltagarna väljer själva om de vill gå ur panelen och panelen förnyas med tiden. Respondenterna får inte betalt för sin medverkan men det lottas regelbundet ut presentkort bland de som har svarat.

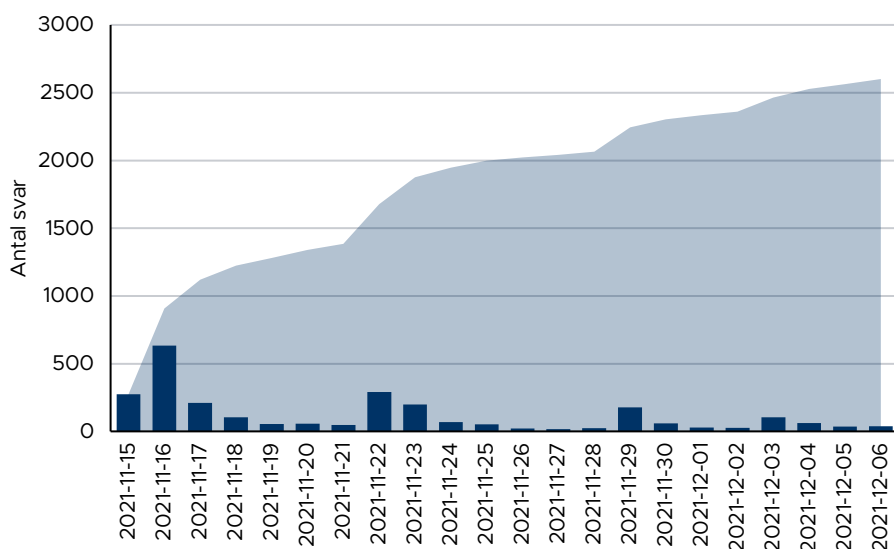
Frågeundersökningen Barometern 2021

I november 2021 skickades en enkätundersökning ut till den finlandssvenska medborgarpanelen Barometern (svarstid 15.11-6.12). Svaren från denna enkät utgör det huvudsakliga materialet för denna antologis analyser. Totalt 2602 personer besvarade enkäten, vilket gav en svarsprocent på 59 procent. Detta var första gången sedan november 2019 som en mer heltäckande enkätundersökning kring finlandssvensk medborgaropinion genomfördes av Barometern. Ansvar för framställningen av denna Barometerenkät och insamlingen av datamaterialet föll på kapitlets författare. Frågebatteriet innehöll denna gång frågor om identitet och livsåskådning, politik och samhälle, partisympatier och valbeteende, välfärdsområdesvalet 2022, politiskt och socialt förtroende, värderingar, framtidsutsikter, åsikter kring aktuella politiska sakfrågor och hälsa och välmående. Det var därmed ett synnerligen heltäckande frågebatteri. Därtill innehåller denna antologi även några kapitel vars analyser är baserade på enkätdata insamlat från övriga enkätundersökningar utförda av Barometern och Samforsk.

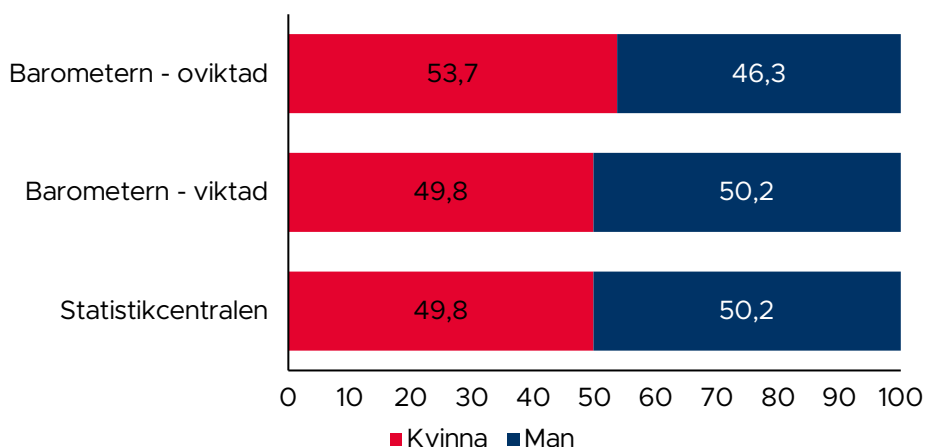
I figur 1.1 illustreras hur svaren inflöt, från att enkäten skickades ut till respondenterna 15.11.2021 till att datainsamlingen avslutades 6.12.2021. Staplarna visar antalet svar per dag och det färgade området i bakgrunden visar det kumulativa antalet svar. Datainsamlingen pågick i tre veckor, men hälften av svaren inkom redan under den första veckan. Tre påminnelser skickades ut (22.11, 29.11 och 3.12). Dessa påminnelser hade tydlig effekt, vilket syns i antalet inkomna svar

dessas dagar.

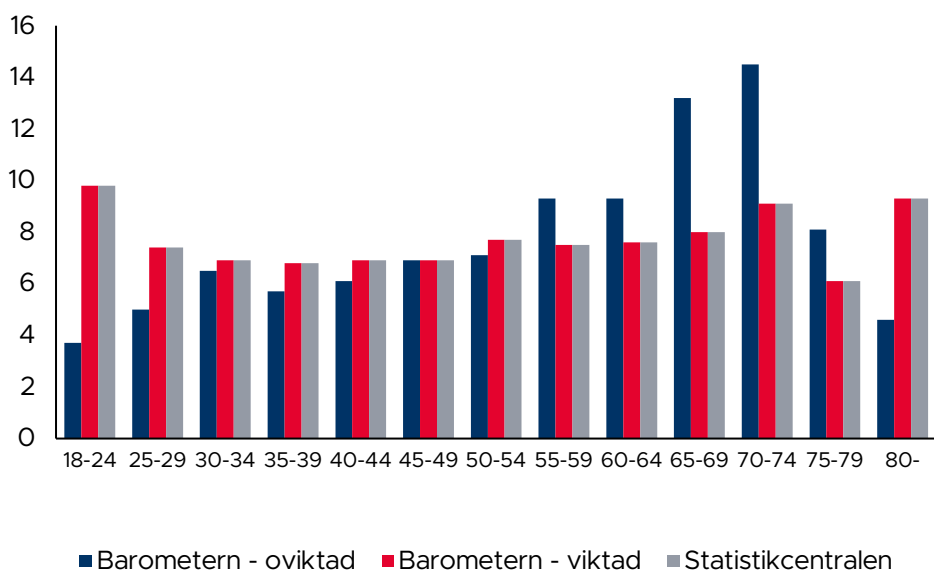
Målpopulationen för Barometern är 18 år fyllda finlandssvenskar och för att korrigera de skevheter som finns mellan respondenterna och målpopulationen har datamaterialet viktats enligt fyra variabler: kön, ålder, landskap och utbildningsnivå. I figur 1.2–1.5 nedan redogörs fördelningen för de olika variablerna när det kommer till målpopulationen enligt uppgifter från Statistikcentralen, oviktade data från Barometern 2021 samt viktade data från Barometern 2021.

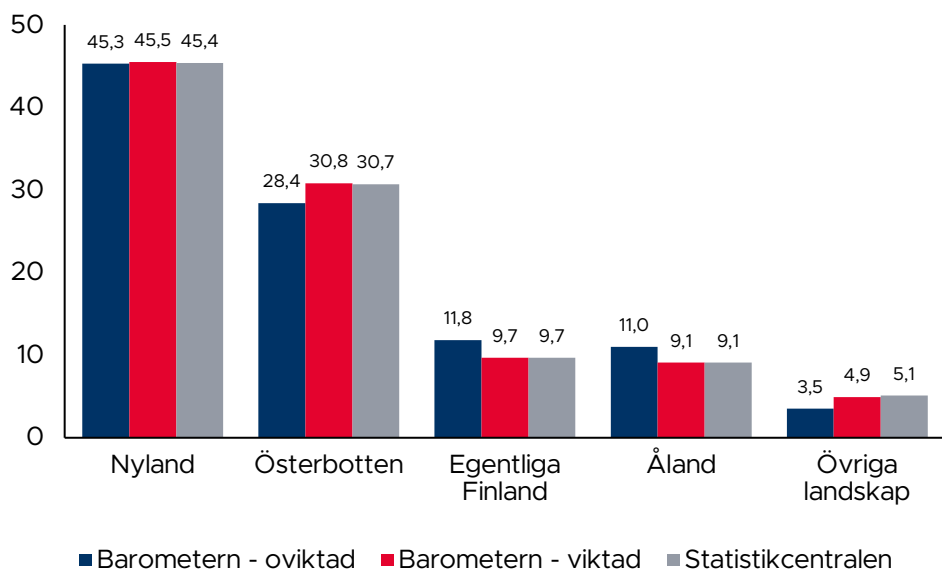
FIGUR 1.1. Inkomna svar per dag.

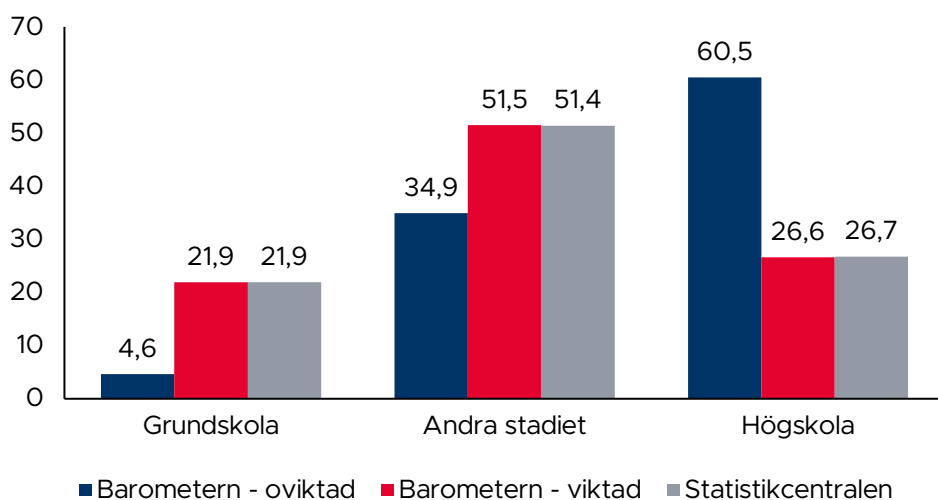
FIGUR 1.2. Könsfördelningen i procent.

FIGUR 1.3. Åldersfördelningen i procent.

FIGUR 1.4. Fördelning enligt landskap i procent.

FIGUR 1.5. Utbildningsfördelningen i procent.

Urvalet skiljer sig från den verkliga populationen främst gällande åldersfördelningen och utbildningsfördelningen. Skevheter är svåra att undvika och det är förväntat att sådana förekommer. För att korrigera skevheterna kan man med hjälp av olika metoder vikta datamaterialet, så att det bättre motsvarar den verkliga populationen. På detta sätt blir datamaterialet mera representativt. Därmed presenteras alla resultat från Barometerns undersökningar med viktade data i denna antologi.

För att kunna identifiera variationer inom Svenskfinland har flera av författarna valt att även presentera sina resultat utgående från fem geografiskt avgränsade territorier: Nyland, Åboland, Åland, Österbotten och "Övriga Finland". En kategorisering av Svenskfinland som bland annat användes av Herberts (2008, s. 160–163). En mer utförlig beskrivning av vad dessa territorier faktiskt innehåller är därmed också på sin plats. Nyland omfattar här tre mer specifika regioner: Mellannyländ (Helsingfors, Esbo, Vanda och Grankulla), Östra Nyland (området från Sibbo österut till Lovisa) och Västra Nyland (området från Kyrkslätt västerut till Hangö). Egentliga Finland refererar här till landskapet i fråga, men härnå kommer vi istället att referera till Åboland som omfattar det urbana och finskdominerade Åbo, det till en stor utsträckning tvåspråkiga Pargas, Kimitoön samt de tidigare skärgårdskommunerna Nagu, Korpo, Houtskär och Iniö. Detta i och med att endast 17 respondenter från landskapet Egentliga Finland inte var hemhörandes i någon av dessa orter. Österbotten innehåller också tre mer specifika regioner: Södra Österbotten (från Korsnäs söderut till Kristinestad), Mellersta Österbotten (Vasa, Malax, Korsholm, Vörå) och Norra Österbotten (från Nykarleby norrut till Karleby). Åland utgörs av de åländska öarna och Övriga Finland av finlandssvenskar boende i enspråkigt "finska kommuner" utanför det geografiskt avgränsade Svenskfinland, vilka tillsammans utgör cirka 5 procent av den totala finlandssvenska befolkningen.

Disposition

Denna antologis kapitel är indelade i fyra huvudsakliga kategorier:

1. Politiska sakfrågor
2. Politiskt beteende och attityder
3. Språkliga identiteter, språkattityder och språkförhållanden
4. Pandemihantering, framtidsutsikter och religiositet

I den första delen, *Politiska sakfrågor*, inleder **Thomas Karv** med att i kapitel 2 redogöra för hur finlandssvenskarna förhåller sig till olika aktuella politiska sakfrågor, såsom till exempel pälsnäringens framtid, så kallad drogpolitik och en möjlig legalisering av eutanasi. Därtill ser han även närmare på vad Svenskfinland tycker om ett antal nationellt och internationellt uppmärksammade politiker/opinionsbildare. **Albert Weckman** gör därefter i kapitel 3 en djupdykning i åsikterna om den mest aktuella politiska sakfrågan i Finland under våren 2022, Natomedlemskapet. Efter detta presenterar **Thomas Karv** och **Kim Backström** i kapitel 4 resultat kring hur finlandssvenskarna förhåller sig till folkomröstningar, ett demokratiskt verktyg som har börjat användas mer regelbundet på lokal nivå inom Svenskfinland. Avslutningsvis för denna kategori presenterar **Thomas Karv** och **Fredrik Malmberg** i kapitel 5 resultatet kring hur man i Svenskfinland ser på politikernas så kallade mandatackumulering, det vill säga fenomenet med politiker som sitter på flera stolar samtidigt. Ett fenomen som nyligen har aktualiserats genom introducering av 21 nya välfärdsområden med tillhörande fullmäktigeförsamlingar.

I den andra delen, *Politiskt beteende och attityder*, inleder **Jonas Schauman** i kapitel 6 med att redogöra för hur finlandssvenskarna resonerar när de väljer parti och kandidat, med ett särskilt fokus på de faktiska sakfrågor som värdesätts högst när finlandssvenskarna gör sina politiska val. Därtill presenteras även i samma kapitel opinionsdata kring röstningsbeteendet bland finlandssvenskarna. Därefter redogör **Rasmus Sirén** i kapitel 7 för den ideologiska spridningen i Svenskfinland, utgående från den traditionella politiska höger-vänster skalan. Efter det presenterar **Jenny Backström** i kapitel 8 resultat kring det politiska förtroendet bland finlandssvenskarna, och ser även närmare på hur det politiska förtroendet för ett stort antal institutioner har förändrats under coronapandemin. Slutligen för denna kategori redogör **Fredrik Malmberg** i kapitel 9 för korruptionsuppfattningar i Svenskfinland, med speciellt fokus på hur stor risk för korruption finlandssvenskarna själva anser att det finns i Svenskfinland.

I den tredje delen, *Språkliga identiteter, språkattityder och språkförhållanden*, inleder **Marina Lindell** med att i kapitel 10 presentera resultat kring språkattityder och uppfattningar om språkklimatet bland finlandssvenskarna, med speciellt fokus på vilka åtgärder finlandssvenskarna själva anser är värda att satsa på för att försöka bevara det svenska i Finland. Därefter presenterar **Thomas Karv** i kapitel 11 opinionsdata kring hur finsktalande finländare förhåller sig till det svenska språket och finlandssvenskar som grupp, detta baserat på enkätdata från en medborgarpanel bestående av finskspråkiga. Avslutningsvis för denna kategori diskuterar **Marina Lindell** i kapitel 12 kring en- och tvåspråkiga identiteter bland finlandssvenskarna.

I den fjärde och sista delen, *Pandemihantering, framtidsutsikter och religiositet*, inleder **Thomas Karv** i kapitel 13 med att redogöra för hur

finlandssvenskarnas så kallade religiositet ser ut idag, det vill säga hur pass religiösa och religiöst aktiva man faktiskt är i Svenskfinland. Därefter presenterar **Kim Backström** i kapitel 14 resultat kring hur finlandssvenskarna bedömer att statsmakten har hanterat coronapandemin, med specifikt fokus på åsikter om de restriktioner som tillämpades under pandemin. Avslutningsvis för denna kategori presenterar **Thomas Karv** i kapitel 15 resultat kring hur finlandssvenskarna ser på deras nuvarande livssituation och på framtiden, med specifikt fokus på hur pass oroliga finlandssvenskarna är inför framtiden. Till sist knyts allting ihop med ett konkluderande kapitel 16 av **Thomas Karv**.

Finlandssvenska åsikter om politik och politiker?

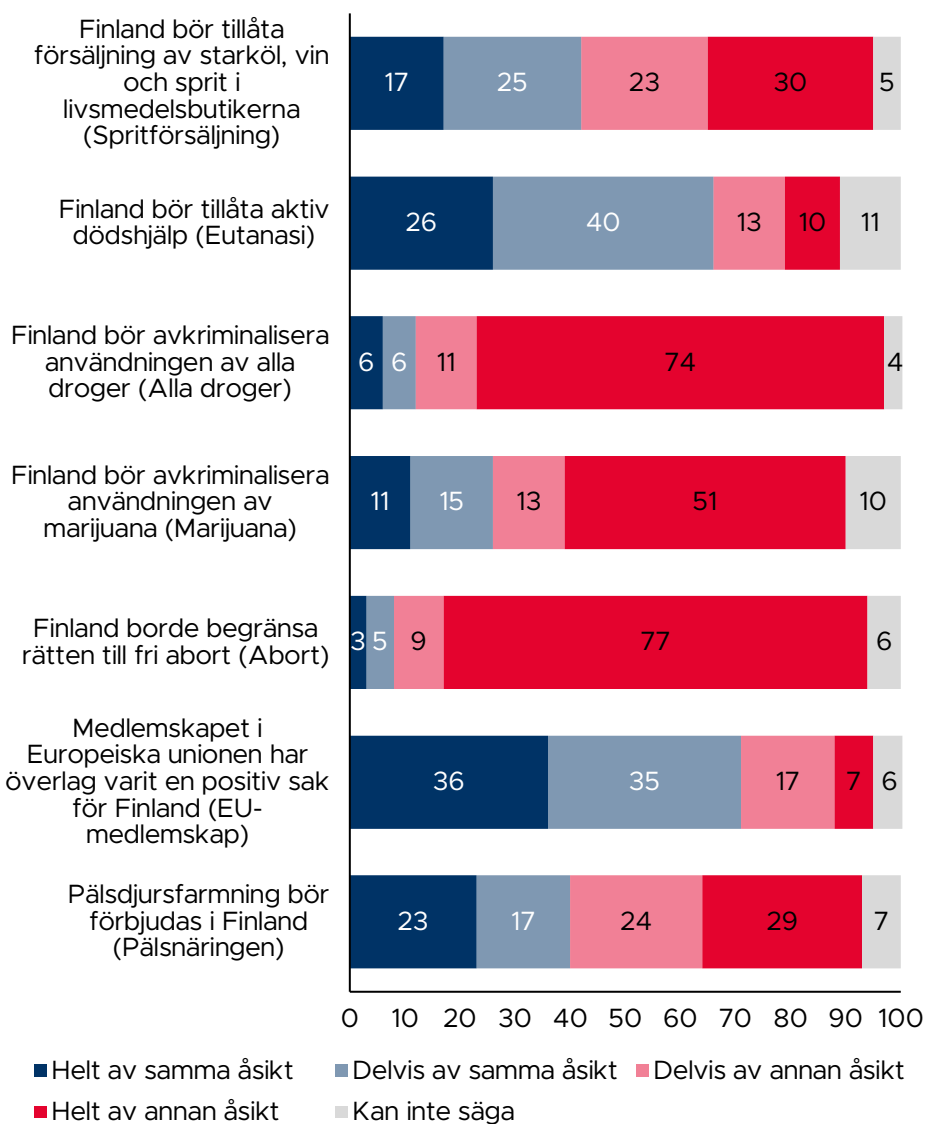
Thomas Karv

Inledning

Även i Svenskfinland har det alltid funnits vitt skilda åsikter i relation till politiska sakfrågor. Att man delar ett gemensamt språk behöver inte nödvändigtvis betyda någonting alls när det kommer till åsikter om invandring, abort eller EU-medlemskap. Därför är det också logiskt att samma mönster borde gälla angående åsikter om framträdande politiker. I detta kapitel kommer jag därför att beskriva hur finlandssvenskarna förhåller sig till en rad aktuella politiska frågeställningar i Finland: spritförsäljning i livsmedelsbutiker, eutanasi (aktiv dödshjälp), avkriminalisering av droganvändning, aborträtten, EU-medlemskapet och pälsdjursnäringen samt gentemot ett antal framträdande politiker/opinionsbildare. Samtliga av dessa temaområden skulle möjligtvis förtjäna varsitt eget kapitel med mer djupgående analyser, men jag kommer ändå här att nöja mig med att analysera större mönster istället för specifika djupdykningar i en politisk sakfråga eller i en specifik politiker. Även om finlandssvenskarnas åsikter om politiska sakfrågor relativt nyligen har analyserats utförligt av Söderlund och Lindell (2020) bidrar detta kapitel med en hel del nytt material. Detta i och med att frågebatteriet för Barometerundersökningen 2021 innehöll några nya politiska sakfrågor för finlandssvenskarna att ta ställning till. Därtill har materialet samlats in mitt under en pågående pandemi, vilket möjligtvis också kan ha haft en inverkan på resultaten.

Analys

För att kunna mäta åsikter i politiskt aktuella sakfrågor har respondenterna i Barometerundersökningen från november 2021 fått ta ställning till ett antal påståenden, och i anknytning till dessa ange huruvida de är *Helt av samma åsikt*, *Delvis av samma åsikt*, *Delvis av annan åsikt* eller *Helt av annan åsikt*. De har även haft möjlighet att välja alternativet *Kan inte säga*. Utgående från sammanställningen presenterad i figur 2.1 finns det tydligt en hel del samstämmighet i Svenskfinland,

FIGUR 2.1. Vilken är din åsikt om följande påståenden om aktuella politiska frågor? (%)

men också en hel del skillnader, när det kommer till åsikter i dessa sakfrågor.

Om vi inleder med de frågor där det råder en tydlig samstämmighet är det uppenbart att finlandssvenskarna motsätter sig förslaget att avkriminalisera all droganvändning, och detta också när det kommer till det specifika förslaget att avkriminalisera marijuanaanvändning. Detta är också i linje med nationella undersökningar som har visat att en tydlig majoritet ännu motsätter sig förslaget, även om stödet för avkriminalisering har ökat (Karjalainen, Pekkanen &

Hakkarainen 2020). Den tydligaste samstämmigheten finns i anknytning till förslaget att Finland borde begränsa rätten till abort, där en stor majoritet motsätter sig förslaget (77 %). Även när det gäller åsikter kring Finlands EU-medlemskap och eutanasi råder det en viss konsensus. I både EU-frågan (Karv 2019) och eutanasi-frågan (Terkamo-Moisio m.fl. 2017) verkar åsikterna i Svenskfinland också vara i linje med resultaten från nationella undersökningar. Mer delat är Svenskfinland när det kommer till åsikter om att tillåta spritförsäljning i livsmedelsbutikerna, även om en majoritet motsätter sig förslaget. Svenskfinland är också delat när det kommer till åsikter om pälsnäringens framtid, där 40 procent är för förslaget att pälsnäringen bör förbjudas och 53 procent är mot (sju procent saknar åsikt i frågan). För en historisk kontext kan här nämnas att när motsvarande fråga ställdes i Barometern 2002 svarade endast 18 procent att de ansåg att pälsnäringen borde förbjudas (Bengtsson, Djupsund & Karvonen 2008, s. 117).

Även om det verkar råda en relativt stor enighet bland finlandssvenskarna i anknytning till de flesta av dessa politiska sakfrågor finns det ändå en hel del intressanta variationer när man ser närmare på gruppvisa åsikter. Därför har jag även valt att presentera åsikter om politiska sakfrågor utgående från kön, ålder, region, utbildning och kommuntyp. Jag har även valt att inkludera en bakgrundsvariabel som indikerar huruvida respondenten tror på Gud eller inte. Detta för att en del av sakfrågorna har en viss religiös dimension och för att skillnader i religiositet tidigare har visat sig vara av betydelse för att förklara åsiktsskillnader gentemot till exempel abort (Adamczyk, Chunrye & Leevia 2020), legalisering av droganvändning (Krystosek 2016) och eutanasi (Sabriseilabi & Williams 2020). Därtill har jag även sammanslagit svarskategorierna helt/delvis av samma åsikt och helt/delvis av annan åsikt för att underlätta en gruppvis jämförelse. Resultaten presenteras i tabell 2.1.

Om vi inleder med att se närmare på åsiktsskillnader utgående från kön är det speciellt i anknytning till två politiska sakfrågor som kön är av betydelse: åsikter om pälsnäringen och försäljning av starksprit i livsmedelsbutiker. Kvinnor är avsevärt mer negativt inställda till pälsnäringen, medan män är avsevärt mer positivt inställda till att tillåta spritförsäljning i livsmedelsbutiker. När det kommer till regional tillhörighet finns det också tydliga åsiktsskillnader för varje sakfråga. Här verkar Österbotten stå ut som den mest konservativa regionen, detta med hänvisning till att stödet för eutanasi och spritförsäljning i livsmedelsbutikerna är lägst i den regionen. Samtidigt är det också tydligt att stödet för pälsnäringen är högst i Österbotten i och med att endast 22 procent av österbottningarna anser att pälsnäringen bör förbjudas. Åldern verkar också ha en klar betydelse för en del politiska sakfrågor, och detta speciellt när det kommer till åsikter om pälsnäringen, marijuana och eutanasi. Den yngsta ålderskategorin är klart mest kritisk gentemot pälsnäringen men samtidigt klart mest positiv gentemot att legalisera marijuanaanvändning och att tillåta eutanasi.

Utbildningsnivån verkar vara av betydelse för åsikter om pälsnäringen, EU-medlemskapet, avkriminalisering av marijuana och försäljning av starksprit i livsmedelsbutiker. Högre utbildningsnivå hänger ihop med en mer kritisk hållning gentemot pälsnäringen och att tillåta spritförsäljning i matbutikerna men samtidigt också med en mer positiv inställning till EU-medlemskapet och avkriminalisering av marijuana. Slutligen verkar även kommuntyp hänga ihop med en hel del åsiktsvariationer, och detta speciellt i relation till pälsnäringen, EU-medlemskapet och marijuana. Bosatta i en urban kommun verkar vara mer negativt inställda

TABELL 2.1. Vilken är din åsikt om följande påståenden om aktuella politiska frågor (procentuell andel med helt/delvis samma åsikt)?

	Pälsnä- ringen	EU-med- lemskap	Abort	Mariju- ana	Alla droger	Euta- nasi	Sprit- försälj- ning
Totalt	43	75	8	28	11	74	45
Kön	***		***	***			***
Kvinnor	52	76	7	25	11	73	36
Män	33	75	10	32	12	74	53
Region	***	***	***	***	**	***	***
Österbotten	22	67	12	20	9	65	37
Åboland	59	86	4	39	15	83	42
Nyland	51	81	7	35	14	78	49
Åland	66	60	6	19	8	71	42
Övriga regioner	38	83	15	26	9	81	65
Ålder	***			***	***	***	***
18-29	65	85	9	59	26	84	37
30-39	55	69	10	41	17	76	41
40-49	46	77	9	30	7	77	45
50-59	45	66	6	17	3	77	45
60-69	33	66	6	15	6	72	49
70+	26	83	9	16	10	63	47
Utbildning	***	***		***			***
Grundskola	31	65	6	21	14	71	55
Andra stadiet	42	72	10	30	10	74	42
Högskola	54	89	7	33	12	76	39
Kommuntyp	***	***	**	***	***	***	
Landsbygds- kommun	29	62	11	16	9	64	40
Tätorts- kommun	40	73	8	28	8	78	48
Urban kommun	51	83	7	35	14	77	45

	Pälsnä- ringen	EU-med- lemskap	Abort	Mariju- ana	Alla droger	Euta- nasi	Sprit- försälj- ning
Totalt	43	75	8	28	11	74	45
Tror du på Gud?	***		***	***	***	***	***
Ja	33	74	16	17	8	57	37
Nej	55	78	4	46	20	89	53

TABELLNOT: "Kan inte säga/Tar inte ställning"-svar exkluderade. Skillnaden mellan grupperna är statistiskt signifikant: *p < 0.05; **p < 0.01; ***p < 0.001.. Hela påståendena: "Pälsnäringen" = Pälsdjursfarming bör förbjudas i Finland

"EU-medlemskap" = Medlemskapet i Europeiska unionen har överlag varit en positiv sak för Finland

"Abort" = Finland borde begränsa rätten till fri abort

"Marijuana" = Finland bör avkriminalisera användningen av marijuana

"Alla droger" = Finland bör avkriminalisera användningen av alla droger

"Eutanasi" = Finland bör tillåta aktiv dödshjälp

"Spritförsäljning" = Finland bör tillåta försäljning av starköl, vin och sprit i livsmedelsbutikerna

gentemot pälsnäringen, men samtidigt mer positivt inställda till EU-medlemskapet och avkriminalisering av marijuana. Gudstro hänger också ihop med åsikter om samtliga politiska sakfrågor bortsett från EU-medlemskapet. Att tro på Gud hänger samman med en mer positiv inställning till pälsnäringen och att begränsa rätten till fri abort samt även med en mer negativ inställning till en liberal drog- och spritpolitik och eutanasi.

Till näst övergår vi till att se närmare på hur Svenskfinland förhåller sig till två framträdande finska politiker (Sauli Niinistö, Sanna Marin) och fyra framträdande internationella politiker/opinionsbildare (Joe Biden, Donald Trump, Vladimir Putin, Greta Thunberg). Resultaten presenteras i tabell 2.2 utgående från kön, region, ålder, utbildningsnivå och kommuntyp.

Här framgår det tydligt att president Sauli Niinistö är synnerligen populär i Svenskfinland, och detta speciellt hos den äldre delen av befolkningen. Även statsminister Sanna Marin framstår som relativt populär, och detta speciellt hos kvinnor och högutbildade. Svenskfinland verkar vara mer delat när det kommer till Greta Thunberg, en känd svensk klimataktivist och grundare av den globala klimatrörelsen *Fridays For Future*. Thunberg verkar vara mer populär bland kvinnor, högutbildade, unga samt de som bor i en urban kommun. Här finns också en tydlig regional skillnad, med Österbotten som sticker ut som den regionen där Thunberg är minst omtyckt. När det kommer till USA:s nuvarande president Joe Biden verkar han vara mer populär bland högutbildade och äldre, men inte en lika tydlig vattendelare som Thunberg. Bidens föregångare som USA:s president, Donald Trump, verkar inte vara särskilt populär i Svenskfinland, men aningen

TABELL 2.2. Vad anser du om följande offentliga personer på en skala från noll till tio (0–10), där noll betyder att du ogillar personen starkt och tio att du gillar personen starkt (medelvärde).

	Sanna Marin	Sauli Niinistö	Greta Thunberg	Donald Trump	Joe Biden	Vladimir Putin
Totalt	7.0	8.2	5.2	1.0	5.4	1.6
Kön	***	***	***	***	***	***
Kvinnor	7.4	8.3	6.0	0.6	5.4	1.3
Män	6.6	8.2	4.4	1.4	5.4	1.9
Region	*	*	***	***	***	
Nyland	7.0	8.2	5.7	0.8	5.3	1.6
Åboland	7.0	8.2	5.2	1.0	5.2	1.8
Åland	6.6	7.7	5.1	1.1	4.9	1.3
Österbotten	7.3	8.3	4.5	1.3	5.3	1.7
Övriga regioner	5.5	8.3	5.6	1.3	5.8	1.3
Ålder	*	***	***	***	***	***
18-29	7.1	7.5	6.4	1.2	4.7	1.8
30-39	6.7	7.8	5.2	1.4	4.6	1.7
40-49	7.1	8.2	5.1	1.3	5.3	1.9
50-59	7.0	8.5	5.0	0.7	5.8	1.4
60-69	6.7	8.1	4.3	0.9	5.2	1.5
70+	7.3	8.9	5.1	0.8	6.1	1.5
Utbildning	***	***	***		***	**
Grundskola	6.7	8.3	3.9	1.0	5.2	1.6
Andra stadiet	7.0	8.2	5.2	1.1	5.3	1.8
Högskola	7.2	8.2	6.2	0.9	5.7	1.3
Kommuntyp	**	***	***	***	***	**
Landsbygds-kommun	7.0	8.2	4.1	1.3	5.2	1.8
Tätorts-kommun	7.2	8.6	4.8	0.9	5.4	1.9
Urban kommun	7.0	8.1	5.9	0.8	5.4	1.4

TABELLNOT: "Kan inte säga"-svar exkluderade. Skillnaden mellan grupperna är statistiskt signifikant: * $p < 0.05$; ** $p < 0.01$; *** $p < 0.001$.

mindre impopulär bland unga, män och boende i landsbygdskommuner. Ungefär samma mönster framkommer även när det kommer till Rysslands president Vladimir Putin. Här är det också viktigt att påpeka att datamaterialet samlades in i november 2021, det vill säga innan den mer fullskaliga invasionen av Ukraina inleddes (i februari 2022).

Sammanfattning

Som detta kapitel har visat, och som tidigare studier även har påvisat (Bengtsson m.fl. 2008; Söderlund & Lindell 2020), är finlandssvenskarna inte en särskilt homogen grupp när det kommer till åsikter i faktiska politiska sakfrågor. Analysen har därtill tydligt visat att dessa åsiktsvariationer verkar kunna förklaras genom att se närmare på sociodemografiska faktorer, men även utgående från en sådan aspekt som personlig gudstro. Detta speciellt när det gäller inställning i abort, eutanasi- och de drogpolitiska frågorna. Utgående från det starka stödet för eutanasi bland finlandssvenskar är det ganska överraskande att det inte i någon större utsträckning förs en allmän debatt i Svenskfinland i frågan, trots att nuvarande lagstiftning inte tillåter eutanasi. Det är också tydligt att när det kommer till åsikter om pälsnäringens framtid finns det klara köns-, regionala- och åldersmässiga skillnader inom Svenskfinland. Mer homogena verkar finlandssvenskarna vara när det kommer till åsikter om politiker, även om det även där framkommer en hel del variation mellan olika grupper.

Bengtsson m.fl. (2008, s. 133) spekulerade i en tidigare studie kring politiska åsikter bland finlandssvenskar att det med tiden skulle komma att bli "en allt större andel finlandssvenskar som kännetecknas av högre utbildning, boende i huvudstadsregionen och tvåspråkig identitet" och att man i framtiden därför kunde förvänta sig "ett allt starkare tryck mot förändring snarare än kontinuitet i rådande mönster." Genom att se närmare på de politiska åsikterna i inledningen av 2020-talet går det också att konstatera att Svenskfinland verkar röra sig i en tydligare liberal riktning, men att den utvecklingen ändå fortsättningsvis är långsam och med tydliga regionala variationer. Det är också tydligt att det finns en generationsklyfta i Svenskfinland när det kommer till politiska åsikter.

Finlandssvenskarnas syn på Natomedlemskap

Albert Weckman

Introduktion

Borde Finland ansöka om medlemskap i den Nordatlantiska fördragsorganisationen (Nato)? Natomedlemskap har länge varit ett återkommande tema i den politiska debatten i Finland. Speciellt i kölvattnet av den ryska invasionen av Ukraina våren 2022, har diskussionen intensifierats ytterligare. I mars 2022 kunde ett flertal opinionsundersökningar bekräfta att en klar majoritet av finländarna nu stödde ett finländskt Natomedlemskap (Haavisto 2022; YLE 2022). Samma mönster kan vi nu också se i Svenskfinland, utgående från Barometerundersökningen i april 2022. Som ett resultat av det förändrade säkerhetspolitiska läget och det allt tydligare stödet för ett Natomedlemskap i Finland har den finska statsledningen även skickat in en officiell medlemsansökan till Nato.

Hur har då stödet för ett Natomedlemskap sett ut bland finlandssvenskarna under de senaste åren och på vilket sätt har det förändrats? Hur har de ryska aggressionerna i Ukraina påverkat finlandssvenskarnas åsikter i frågan och hur skiljer de sig från den finskspråkiga majoritetsbefolkningens inställning? I det här kapitlet ämnar jag besvara dessa frågor genom att redogöra för resultaten från tre Barometerundersökningar – 2019, 2021 och 2022. Undersökningen från 2021 utfördes i november, dvs. några månader innan den ryska invasionen av Ukraina. Enkätsvaren från den senaste undersökningen samlades in under april 2022. Kapitlet inleds med en kort beskrivning av vad Nato är innan vi övergår till att se närmare på hur opinionsförändringen har sett ut i Svenskfinland.

Finland och Nato, bakgrund

Finland är i skrivande stund inte medlem av någon militärallians. Däremot är Finland medlem i den Europeiska unionen (EU), vilket innebär att Finland inte kan titulera sig som en neutral stat. Finland har också ett flertal bilaterala försvarssamarbeten med olika länder. Den finländska alliansfriheten har länge ansetts vara

ett strategiskt verktyg som inneburit mer svängrum i utrikespolitiken. Finland har, likt Sverige, varit medlem av Natos program "Partnerskap för fred" sedan 1994. I praktiken har detta inneburit ett nära samarbete med försvarsalliansen, både politiskt och militärt. Även om partnerskapet inte är detsamma som ett fullvärdigt medlemskap, har det resulterat i att både Finland och Sverige närmat sig Nato successivt under åren. I och med händelseutvecklingen i Ukraina efter 2014 har detta samarbete ytterligare fördjupats till en punkt där både Finland och Sverige nu meddelat att de vill bli Natomedlemmar.

Finsk utrikespolitik har länge präglats av att försöka balansera mellan öst och väst, vilket i praktiken har betytt mellan Nato och Ryssland (tidigare Sovjetunionen). Nato är en försvarsallians som grundades strax efter andra världskriget genom undertecknandet av Atlantfördraget år 1949. Den mest centrala punkten i fördraget anses vara artikel 5 om kollektivt försvar. I klarspråk betyder ett kollektivt försvar att en attack mot en medlemsstat ska uppfattas som en attack mot hela försvarsalliansen.

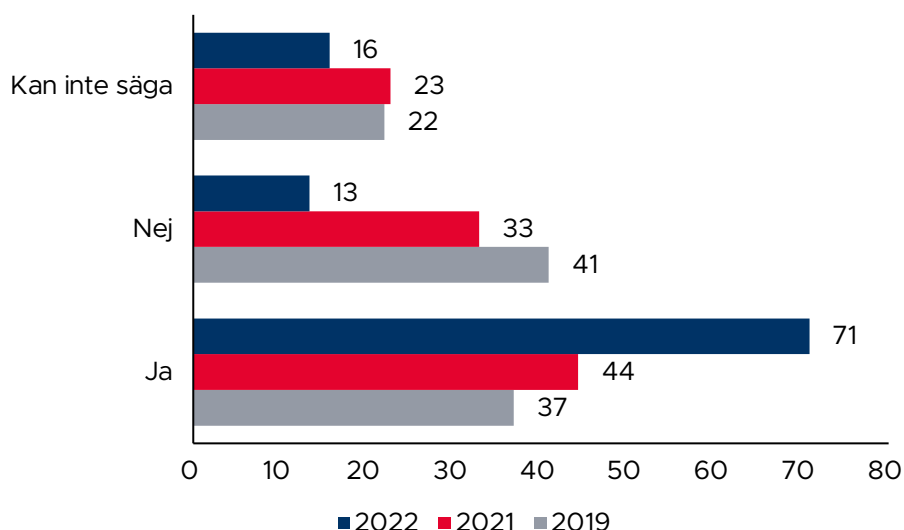
Sedan 1949 har alliansen vid flera tillfällen tagit in flera medlemmar. De ursprungliga medlemmarna var 12 till antalet, däribland Danmark och Norge. Båda ockuperade stater under andra världskriget. Under 1950-talet anslöt sig Grekland, Turkiet och Västtyskland. Nästan tre decennier senare anslöt sig även Spanien. Därefter har ytterligare 14 stater välkomnats som medlemmar, med Nordmakedonien som den senaste nya medlemmen år 2020. Natos inställning till nya medlemmar är att dörren är öppen för vilken europeisk stat som helst som uppfyller de krav som listas i Atlantfördraget och som kan bidra till att förbättra säkerheten i det Euro-Atlantiska området¹. Nato har också en så kallad "Membership Action Plan", genom vilken man hjälper aspirerande stater att förbereda för ett eventuellt framtida medlemskap. Sammanfattningsvis är Nato idag både en militär och en politisk allians med totalt 30 medlemsstater. Till följande övergår vi till att se närmare på inställningarna till ett Natomedlemskap bland finlands-svenskarna.

Vad tycker Svenskfinland om Nato?

Vad anser då finlandssvenskarna om ett finländskt Natomedlemskap? I figur 3.1 ges en överblick av hur det har sett ut åren 2019, 2021 och 2022. Respondenterna har fått besvara följande frågeformulering: "Vilken är din åsikt om följande påståenden om aktuella politiska frågor? Finland bör söka medlemskap i Nato." För att förenkla bilden har svarskategorierna *Helt av samma åsikt* och *Delvis av samma åsikt* slagits samman till att indikera att man är för ett medlemskap (Ja) medan *Delvis av annan åsikt* och *Helt av annan åsikt* tolkas som att man motsätter sig ett medlemskap (Nej). Därtill har respondenterna också kunnat välja att inte ta ställning i frågan (Kan inte säga).

Inledningsvis kan det konstateras att stödet för ett Natomedlemskap har varit rätt så starkt ända sedan 2019. Jämför vi med mätningar gjorda på hela den finländska befolkningen år 2019 är diskrepansen rätt så tydlig. Stödet var betydligt högre bland finlandssvenskarna år 2019 än bland hela befolkningen

¹ https://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_49212.htm

FIGUR 3.1. Inställning till Natomedlemskap: 2019, 2021 och 2022 (%).

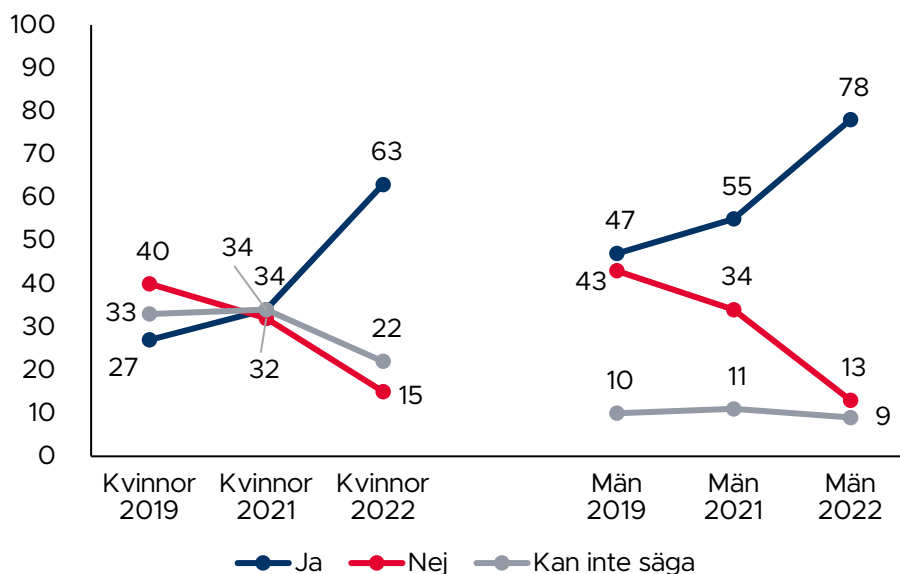
(22 % räknat på hela befolkningen) (EVA 2021). Förvisso var en större andel finlandssvenskar "negativt inställda" (41 %) än "positivt inställda" till ett medlemskap år 2019, men 37 procent ansåg att Finland borde ansöka om Natomedlemskap. Hoppas vi två år framåt till 2021, ser fördelningen något annorlunda ut. I november 2021 var andelen som motsatte sig ett Natomedlemskap 33 procent och andelen som var för ett Natomedlemskap 44 procent. Andelen osäkra var rätt lika under 2019 och 2021. I EVA:s mätning hösten 2021 var stödet för Natomedlemskap räknat på hela befolkningen 26 procent.

Den stora förändringen, och kanske den mest intressanta, ägde rum våren 2022. 71 procent av finlandssvenskarna ville då gå med i Nato. Endast 13 procent sade rakt nej, medan 16 procent inte uppgav en åsikt i frågan. Det är frågan om en historisk opinionsförändring. Jämför man attityderna 2021 med 2022 är det frågan om en ökning på 27 procentenheter. Men hur ser då fördelningen ut mellan olika köns-, regions-, utbildnings- och åldersgrupper? Till näst övergår vi till att se på inställningen till ett Natomedlemskap utgående från dessa faktorer.

Inställning till ett Natomedlemskap utgående från bakgrundsfaktorer

Historiskt sett har stödet för ett finskt Natomedlemskap varit större bland män på nationell nivå i Finland. I figur 3.2 presenteras inställningen till ett Natomedlemskap bland finlandssvenskar utgående från kön. Överlag så följer fördelningen samma trend som i mätningar gjorda på hela befolkningen – fler män än kvinnor är för ett Natomedlemskap även om skillnaden har minskat i den senaste mätningen 2022. Det finns också några andra intressanta iakttagelser som är värda

att lyfta fram. Stödet för ett Natomedlemskap har successivt ökat bland både män och kvinnor i Svenskfinland sedan 2019. Bland kvinnor har ökningen varit särskilt tydlig mellan 2021–2022 (29 procentenheter). Bland männen är samma ökning 23 procentenheter. Förklaringen till denna diskrepans är att många kvinnor som tidigare inte uppgett en åsikt i frågan nu anser att Finland bör ansöka om ett Natomedlemskap. Men hos bägge könen har en klar åsiktsförändring ägt rum.

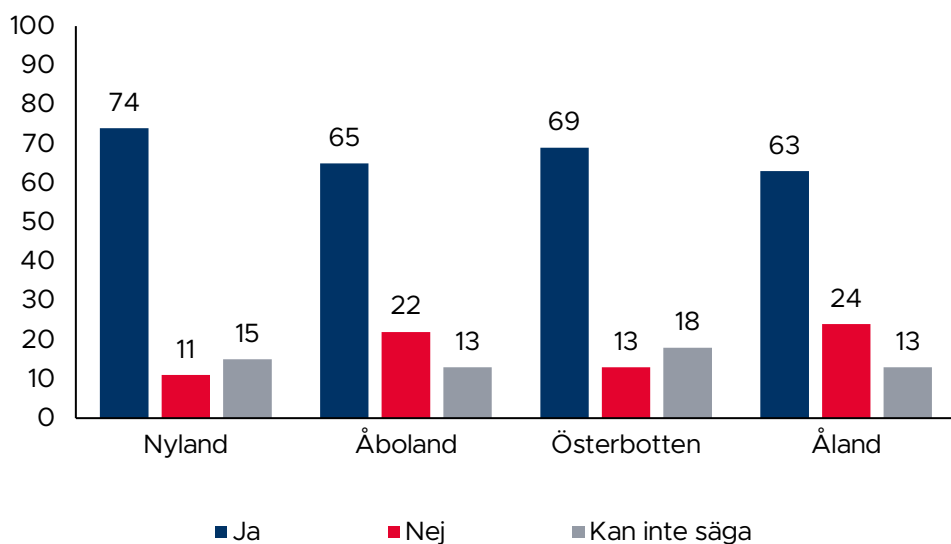
FIGUR 3.2. Inställning till Natomedlemskap enligt kön (%).

Vilka regionala skillnader finns det då i Svenskfinland? I figur 3.3 ser vi hur stödet för ett Natomedlemskap varierar mellan regionerna Nyland, Åboland, Österbotten, och Åland år 2022. En överväldigande majoritet av finlandssvenskar i respektive region anser att Finland borde ansöka om ett Natomedlemskap och det starkaste stödet finns i Nyland (74 %). Det starkaste motståndet finns på Åland, där var fjärde motsätter sig ett Natomedlemskap.

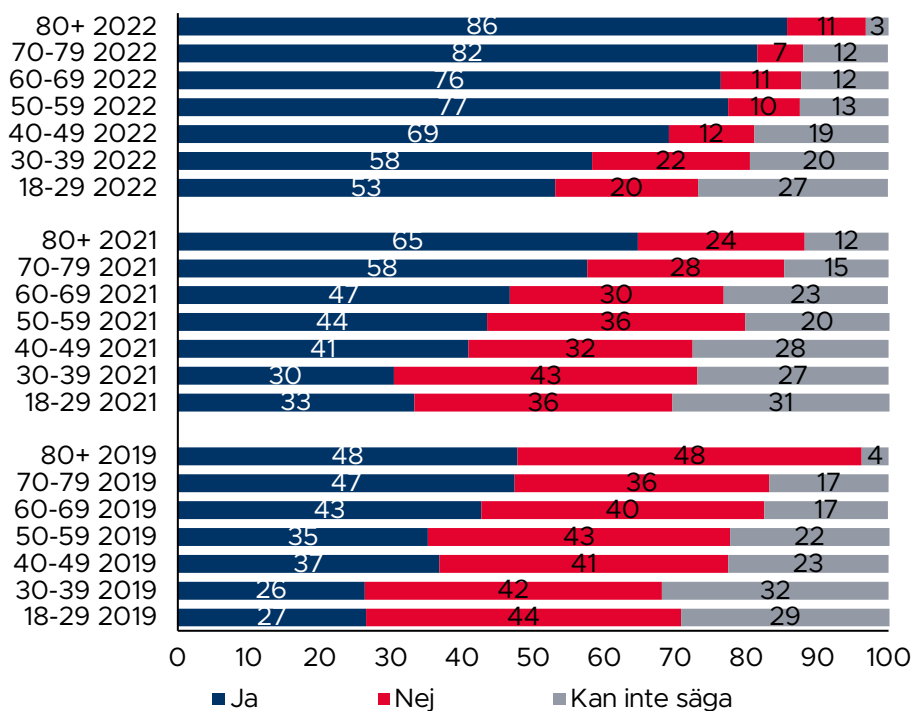
När man ser närmare på de specifika ålderskategorierna i figur 3.4 så visar det sig att de yngre är mer negativt inställda till ett Natomedlemskap. En annan intressant detalj som framkommer i figur 3.4 är att en väldigt låg andel i gruppen "80 år och äldre" inte har tagit ställning i frågan. Baserat på alla åldersgrupper 2022, är stödet för ett medlemskap överlag starkt (över 50 %).

Slutsatser

De ryska aggressionerna i Ukraina under vårvintern 2022 har helt tydligt satt

FIGUR 3.3. Inställning till Natomedlemskap enligt region (%).

FIGUR 3.4. Inställning till Natomedlemskap enligt ålderskategori (%).

sin prägel på den finlandssvenska Natoopinionen och opinionen har förändrats kraftigt på en väldigt kort tid också i Svenskfinland. Baserat på resultaten som presenteras i detta kapitel har ändå finlandssvenskarna redan tidigare varit mer positivt inställda till ett finländskt Natomedlemskap än den genomsnittliga finländaren, även om motståndarna även i Svenskfinland tidigare har varit fler än förespråkarna. Att det har funnits ett visst stöd för ett Natomedlemskap i Svenskfinland redan tidigare är heller inte särskilt överraskande i och med att en stor andel av finlandssvenskarna historiskt sett har tenderat att rösta på Svenska folkpartiet (SFP) (Bengtsson & Grönlund 2005), vilket är ett parti som redan en längre tid har flaggat för ett finskt Natomedlemskap. Därmed förefaller det sig rätt naturligt att stödet för Nato också tidigare har varit starkt i Svenskfinland. Enligt data från Barometerundersökningen 2021 röstar största delen av finlandssvenskarna också fortsättningsvis på SFP (64 %).

Det är redan tidigare känt att individer tenderar bli mer positivt inställda till olika militära sammanslutningar och militära operationer då det säkerhetspolitiska läget försämras. I samband med kriget i Georgien 2008 och Ukrainakrisen 2014 blev finländarna också aningen mer positiva till ett Natomedlemskap. De opinionsförändringar som då ägde rum var däremot minimala i jämförelse med de under vårvintern 2022. Kommer denna kraftigt ökade positiva bild av Natomedlemskap att hålla i sig eller kommer den att sjunka tillbaka till historiskt sett mer "normala nivåer" när, eller om, det säkerhetspolitiska läget blir lugnare? Vill man tro tidigare trender, så drar sig opinionen sannolikt tillbaka. Min hypotes är dock att det stöd för ett Natomedlemskap som vi har noterat under våren 2022 kommer att hålla i sig så länge den nuvarande upplevda hotbilden kvarstår. Den mer aggressiva utrikespolitik som Ryssland nu driver har skapat nya spelregler på den säkerhetspolitiska arenan i Europa, vilket förändrat både finländarnas och finlandssvenskarnas syn på militär alliering. Kanske för gott.

Finlandssvenskarnas syn på folkomröstningar

Thomas Karv och Kim Backström

Introduktion

I detta kapitel kommer vi att redogöra för hur finlandssvenskarna förhåller sig till folkomröstningar som ett demokratiskt instrument. Vi kommer även att se närmare på i vilken utsträckning finlandssvenskarna anser att två aspekter av en folkomröstning, valdeltagandet och segermarginalen, ska inverka på politikernas tolkning av resultaten. Intresset för folkomröstningar har ökat i Europa i takt med att efterfrågan på mer politiskt inflytande har växt och även i Finland finns det numera ett brett stöd för användningen av folkomröstningar som en del av den politiska processen (Isotalo m.fl. 2019; von Schoultz 2019). Folkomröstningar ger medborgarna en direkt möjlighet att uttrycka en åsikt kring en specifik politisk frågeställning och denna aggregerade åsikt kan sedan användas som grund för det faktiska politiska beslutsfattandet. Det är redan här viktigt att poängtera att i Finland är det alltid de folkvalda politikerna som har det sista ordet i ett politiskt beslut, och folkomröstningar i Finland kan därmed endast vara av rådgivande karaktär. Detta upplägg kan tyckas vara aningen motsägelsefullt: varför ens fråga folket om åsikten ändå kan ignoreras?

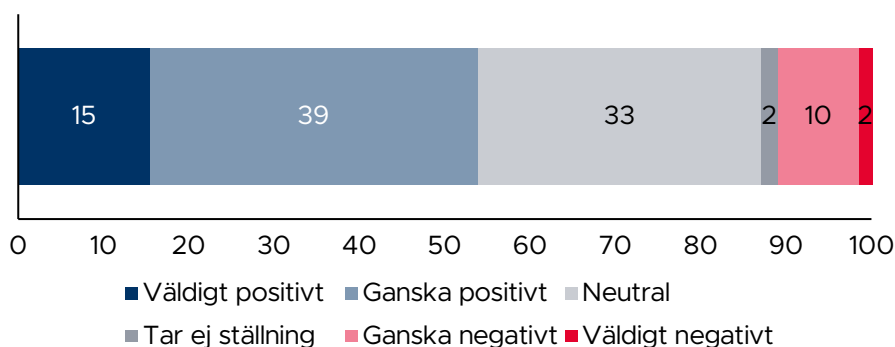
I Finland har det endast arrangerats två nationella folkomröstningar: om förbudslagen (1931) och om EU-medlemskapet (1994). Därtill har det sedan 1991 också varit möjligt att på kommunal nivå arrangera folkomröstningar, en möjlighet som har använts i stor utsträckning (Jäske 2017). Detta i synnerhet i anknytning till frågor om kommunsammanslagningar, vilket är den fråga som en överväldigande majoritet av de kommunala folkomröstningarna i Finland har kommit att handla om (Backström, Karv & Strandberg 2022). Även i Svenskfinland har det arrangerats en del kommunala folkomröstningar kring kommunsammanslagningar, bland annat i Korsholm (2019) och Kaskö (2020). I bägge kommunerna valde kommunfullmäktige att besluta i enlighet med resultatet utav folkomröstningen, men det bör ändå nämnas att i bägge fallen röstade en stor andel av de enskilda kommunfullmäktigeledamöterna ändå emot resultatet av folkomröstningen (Karv & Backström 2021).

Så länge en folkomröstning är rådgivande kommer det alltid att finnas ett tolkningsutrymme när det kommer till hur politikerna ska förhålla sig till ett resultat. Inom demokratiteorin brukar man här särskilja mellan de som har en mer elitisk eller en mer populistisk syn på det representativa demokratiska systemet. Om vi här tillåter oss att grovt förenkla så innebär en elitistisk syn att de invalda representanterna ska ta beslut utgående från deras egen uppfattning kring vad som är bästa möjliga beslut, det vill säga de mest kompetenta ska fatta besluten (se Schumpeter 1942). En mer populistisk syn innebär däremot att den politiska elitens uppgift endast är att se till att folkviljan också förverkligas. Inställningen till folkomröstningar kan därmed i slutändan härledas till hur man ser på politikernas uppgift och mandat inom ett representativt demokratiskt system. Tidigare studier har även sett närmare på i vilken utsträckning valdeltagandet och segermarginalen inverkar på tolkningen av valresultatet, och då mer specifikt vid vilken nivå som politikerna bör börja uppfatta valresultatet som moraliskt bindande (Karv, Backström & Strandberg 2022).

Det datamaterial som detta kapitel baseras på är hämtat från en enkät som skickades ut av Barometern i oktober-november 2020, med totalt 2 200 svar och en svarsfrekvens på 52 procent. Temat för enkäten var kommunalvalet 2021, vilket bidrog till att Åland inte inkluderades i datainsamlingen. Åland har därtill en egen lagstiftning gällande anordnandet av rådgivande kommunala folkomröstningar. Till näst övergår vi till att börja se närmare på hur Svenskfinland förhåller sig till folkomröstningar.

Generell syn på folkomröstningar

I figur 4.1 presenteras en översikt av inställningen till folkomröstningar, där respondenterna fått ange om de har en *Väldigt positiv*, *Ganska positiv*, *Neutral*, *Ganska negativ* eller en *Mycket negativ* syn på folkomröstningar. Därtill var det också möjligt att svara *Tar ej ställning*. En majoritet (54 %) hade en positiv syn

FIGUR 4.1. Generell syn på folkomröstningar (%).

FIGURNOT: Frågeformulering "Hur förhåller du dig generellt till folkomröstningar?"

på folkomröstningar, 35 procent antingen en neutral syn eller så kunde de inte ta ställning, medan enbart 12 procent hade en negativ syn. I en tidigare studie av Strandberg (2020) var andelen finlandssvenskar som ansåg att viktiga samhällsfrågor allt oftare borde avgöras genom folkomröstningar 50 procent, den studien baserad på enkätdata insamlad av Barometern 2019. Trots att inställning till folkomröstningar då mättes genom en annan frågeformulering kan man med en grov tolkning åtminstone fastslå att inställningen till folkomröstningar inte har blivit mer negativ sedan dess. Trots detta är det en väldigt låg andel av de tillfrågade som har konkret erfarenhet av att rösta i en lokal folkomröstning (större andel när det kommer till en nationell folkomröstning) i och med att det endast har arrangerats 63 stycken totalt i Finland, och långt ifrån i alla så kallade finlandssvenska kommuner (Justitieministeriet 2019). Därmed kan en annan tolkning

TABELL 4.1. Generell syn på folkomröstningar enligt bakgrundsvariabler (%).

	Positiv	Neutral	Negativ
Medeltal	55	34	11
Kön			
Kvinna	57	36	8
Man	53	32	15
Region			
Österbotten	59	32	9
Åboland	53	36	11
Nyland	53	35	13
Övriga Finland	53	34	13
Ålder			
18–24	52	43	5
25–34	61	32	7
35–54	62	28	10
55–69	52	36	12
70–	47	36	18
Utbildningsnivå			
Grundskola	51	39	10
Andra stadiet	58	33	9
Högskola	52	32	16

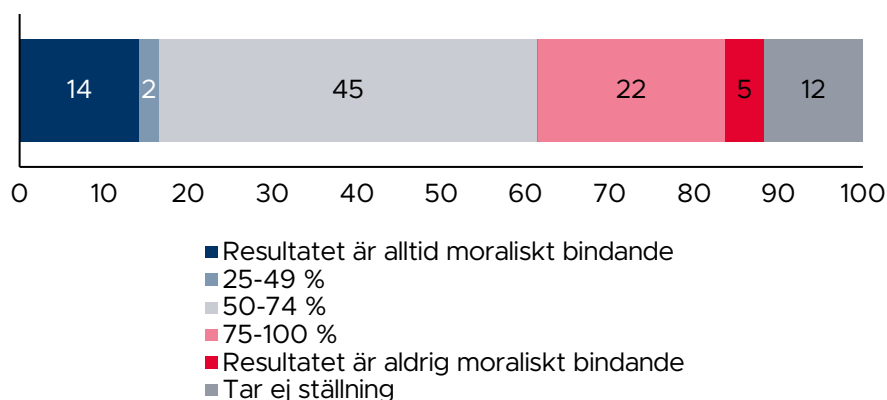
TABELLNOT: “Tar ej ställning”-svar exkluderade.

vara att finlandssvenskarna till viss utsträckning idealiserar ett politiskt instrument som de inte har några personliga erfarenheter av.

Till följande har vi sett närmare på mer gruppvisa resultat, vilka presenteras i tabell 4.1. För att underlätta en jämförelse har vi även sammanslagit svarskategorierna *Mycket positiv/Ganska positiv* till den nya kategorin **Positiv** och *Mycket negativ/ganska negativ* till den nya kategorin **Negativ**. När vi nu ser närmare på gruppvisa skillnader visar det sig att kvinnor är mer positivt inställda till folkomröstningar än män. Bland regionerna så är man mest positiva i Österbotten, vilket kanske delvis kan förklaras av att man där har upplevt flera rådgivande folkomröstningar på senare tid där även folkomröstningsresultatet har resulterat i ett likadant politiskt utfall (Karv & Backström 2021; Karv m.fl. 2022). Gällande åldersgrupperna har de äldre åldersgrupperna en mera negativ syn på folkomröstningar. Samtidigt så har den allra yngsta åldersgruppen (18–24) den största andelen neutrala svar. En möjlig förklaring till de äldre finlandssvenskarnas mer skeptiska syn på folkomröstningar kan vara att de föredrar en traditionell representativ modell av demokratin, eftersom yngre oftare eftersträvar ett mer, så kallat, aktivt medborgarskap (Sloam 2018). Slutligen gällande utbildningsnivå tenderar medelutbildade att vara de mest positiva till folkomröstningar. Detta var aningen överraskande i och med att tidigare studier har visat att de med lägst utbildning åtminstone tidigare har varit betydligt mer positiva till folkomröstningar i jämförelse med högutbildade (Strandberg 2020, s. 65).

Syn på folkomröstningarnas rådgivande karaktär

Som tidigare konstaterats kan folkomröstningar i Finland endast vara rådgivande. Samtidigt kan det ändå finnas en viss förväntan bland deltagarna att även resultatet av en rådgivande folkomröstning ska uppfattas som moraliskt bindande, och detta speciellt när resultatet är speciellt tydligt eller/och en väldigt hög andel av

FIGUR 4.2. Valdeltagande som en del av rådgivande folkomröstningar (%).

FIGURNOT: Frågeformulering: "Hur högt anser du att valdeltagandet minst bör vara i en folkomröstning för att resultatet ska anses moraliskt bindande för de folkvalda politiker-na?".

de röstberättigade har deltagit i folkomröstningen. Figur 4.2 visar finlandssvenskarnas syn på valdeltagandets inverkan på rådgivande folkomröstningar. De flesta (45 %) ansåg att ett valdeltagande på 50–74 procent signalerar att folkomröstningsresultatet ska uppfattas som moraliskt bindande. 50 procentgränsen framkommer tydligt eftersom enbart två procent ansåg ett valdeltagande på 25–49 procent som moraliskt bindande, medan 22 procent ansåg att ett valdeltagande på 75 procent eller mera krävs. Enbart fem procent ansåg att ett folkomröstningsresultat aldrig är moraliskt bindande, oberoende valdeltagande. Samtidigt ansåg 14 procent att folkomröstningsresultatet alltid är moraliskt bindande,

TABELL 4.2. Valdeltagande som en del av rådgivande folkomröstningar enligt bakgrundsvariabler (%).

	Alltid	25–49 %	50–74 %	≥ 75 %	Aldrig
Medeltal	16	3	51	25	5
Kön					
Kvinna	18	2	50	26	4
Man	15	3	52	24	6
Region					
Österbotten	16	2	48	30	4
Åboland	11	3	61	19	6
Nyland	16	3	52	24	6
Övriga Finland	28	1	41	24	6
Ålder					
18–24	11	1	57	25	6
25–34	13	2	46	35	4
35–54	14	5	50	26	5
55–69	17	3	51	25	4
70–	22	1	51	20	6
Utbildningsnivå					
Grundskola	22	2	52	20	3
Andra stadiet	14	3	52	27	5
Högskola	15	2	48	26	8

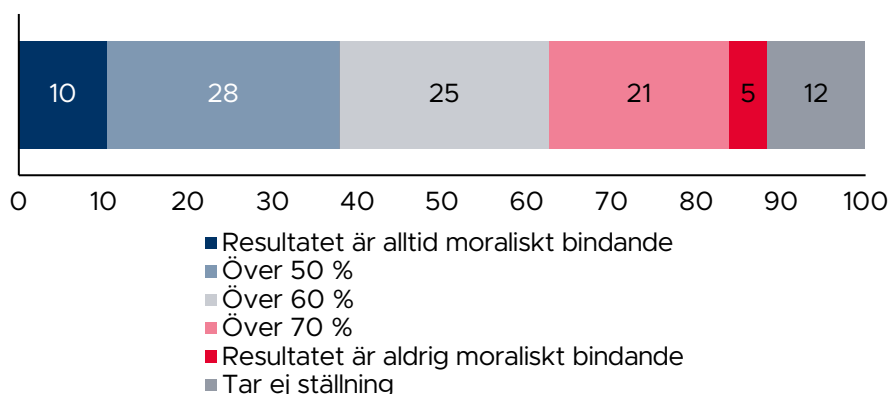
TABELLNOT: Frågeformulering: "Hur högt anser du att valdeltagandet minst bör vara i en folkomröstning för att resultatet ska anses moraliskt bindande för de folkvalda politiker-na?". "Tar ej ställning"-svar exkluderade.

oberoende graden av valdeltagande.

I tabell 4.2 presenteras resultaten utgående från bakgrundsvariablerna. Kvinnor anser i en större utsträckning folkomröstningar vara moraliskt bindande oberoende av valdeltagande. Åboland särskiljer sig från de andra regionerna genom att i större grad nöja sig med ett valdeltagande över enbart 50 procent, medan de andra regionerna i större grad eftersträvar ett ännu högre valdeltagande. Mellan åldersgrupperna återfinns inga större skillnader än att äldre i en större utsträckning uppfattar folkomröstningar som moraliskt bindande. Ett liknande förhållande kan utläsas gällande utbildningsnivåer, där lågutbildade i större grad än högutbildade anser att folkomröstningar alltid är moraliskt bindande.

En annan indikator som kan ses som relevant för när en rådgivande folkomröstning kan uppfattas som moraliskt bindande är segermarginalen, det vill säga hur stort stöd det vinnande förslaget hade i folkomröstningen. Figur 4.3 visar att de flesta (28 %) anser att det vinnande förslaget måste stödas med över 50 procent av rösterna för att vara moraliskt bindande, vilket de facto kan likställas med att folkomröstningsresultatet alltid är moraliskt bindande, som valdes av 10 procent. 25 procent ansåg att det krävdes en kvalificerad majoritet på över 60 procent, medan andelen som ansåg att över 70 procent krävs var 21 procent. Enbart fem procent ansåg att ett folkomröstningsresultat aldrig är moraliskt bindande oberoende segermarginalen.

Finlandssvenskarna hade förvånansvärt liknande åsikter gällande segermarginalens inverkan på om folkomröstningar ska uppfattas som moraliskt bindande. Inga betydande skillnader kan urskiljas i tabell 4.3 gällande vare sig kön, region, ålder eller utbildningsnivå. Finlandssvenskarna är någorlunda jämnt fördelade mellan de som anser att en knapp majoritet är tillräckligt för att ett folkomröstningsresultat ska vara moraliskt bindande, och de som ställer krav på en varierande grad av kvalificerad majoritet. Väldigt få anser att folkomröstningar aldrig är moraliskt bindande.

FIGUR 4.3. Segermarginal som en del av rådgivande folkomröstningar (%).

FIGURNOT: Frågeformulering: "Hur stor andel av rösterna i en folkomröstning anser du att minst ska stödja det vinnande förslaget för att resultatet ska anses moraliskt bindande för de folkvalda politikerna?".

TABELL 4.3. Segermarginal som en del av rådgivande folkomröstningar enligt bakgrundsvariabler (%).

	Alltid	> 50 %	> 60 %	> 70 %	Aldrig
Medeltal	12	31	28	24	5
Kön					
Kvinna	13	30	28	26	4
Man	11	33	28	23	6
Region					
Österbotten	14	29	27	25	5
Åboland	11	40	23	22	5
Nyland	10	31	30	24	6
Övriga Finland	14	30	27	25	5
Ålder					
18–24	7	36	25	25	7
25–34	11	31	33	22	3
35–54	13	37	23	23	5
55–69	11	30	28	26	5
70–	14	24	33	24	5
Utbildningsnivå					
Grundskola	13	28	28	28	4
Andra stadiet	12	31	28	24	4
Högskola	11	33	27	21	8

TABELLNOT: Frågeformulering: "Hur stor andel av rösterna i en folkomröstning anser du att minst ska stödja det vinnande förslaget för att resultatet ska anses moraliskt bindande för de folkvalda politikerna?". "Tar ej ställning"-svar exkluderade.

Slutsatser

Finlandssvenskarna förhåller sig väldigt positivt till folkomröstningar, vilket är i linje med tidigare studier i Svenskfinland (Bengtsson & Mattila 2011; Strandberg 2020). Resultaten är även i linje med den finskspråkiga majoritetsbefolkningens inställning till folkomröstningar (Isotalo m.fl. 2019). Att finlandssvenskarna förhåller sig positivt till folkomröstningar kan möjligtvis också förklaras av att finlandssvenskarna tidigare har visat sig besitta ett högt politiskt självförtroende (Karv, Lindell & Rapeli 2020), vilket kan indikera att man också anser sig vara

kompetent att ta en direkt ställning även i komplicerade politiska sakfrågor. Därtill är det även tydligt att tolkningen av ett folkomröstningsresultat också är beroende av både valdeltagandet och segermarginal i och med att en väldigt låg andel anser att ett folkomröstningsresultat alltid, eller aldrig, ska vara moraliskt bindande för de folkvalda oberoende av dessa faktorer. Även om stödet för folkomröstningar är starkt i Svenskfinland, och att tidigare studier också har visat att stödet har ökat i kommuner där en kommunal folkomröstning även har arrangerats (Karv & Backström 2021), finns det inte i Svenskfinland någon större aktiv folkrörelse för att börja inkludera folkomröstningar som en mer regelbunden del av det lokala politiska beslutsfattandet. Ingenting säger dock att en sådan folkrörelse inte kan komma att uppstå med tiden.

Finlandssvenskarnas åsikter om politikers mandatackumulering

Thomas Karv och Fredrik Malmberg

Introduktion

Fenomenet med folkvalda politiker som samtidigt innehar fler än ett direkt folkvalt politiskt mandat, hädanefter multipla mandat, är utbredd i Europa. Jämförande studier har visat att Finland har en betydligt starkare tradition av multipla mandat än exempelvis grannlandet Sverige, där kring 40 procent av riksdagsledamöterna uppges samtidigt vara invalda på den lokala nivån (Karlsson 2018; Sandberg 2014). I Finland är motsvarande siffra över 80 procent, vilket överträffas närmast av Frankrike där praxisen med multipla mandat har varit en fråga som tidigare väckt mycket debatt (François 2013). Argumenten för denna praxis är att den bidrar till att besluten bättre kan förankras på olika institutionella nivåer och att informationsgången mellan dessa därtill förbättras genom att det finns individer som sitter vid flera olika bord samtidigt. Argumenten mot bottnar i risken för alltför stor maktkoncentration hos ett fåtal politiker, genom så kallad mandatackumulering, och att risken för korruption och intressekonflikter därtill ökar som en konsekvens (Navarro 2009; Ryyänen 2009; Van der Voorde 2019).

I Finland har denna praxis också fått en del uppmärksamhet i medierna, i synnerhet i samband med valet till de nya välfärdsområdesfullmäktigena (Gröhn 2022). I och med den så kallade social- och hälsovårdsreformen skapades även 21 nya välfärdsområden i Finland med tillhörande direkt folkvalda välfärdsområdesfullmäktigen. Detta innebär att det efter historiens första välfärdsområdesval i januari 2022 har blivit möjligt att i Finland samtidigt sitta som folkvald i kommunfullmäktige, välfärdsområdesfullmäktige samt riksdagen. Därmed har möjligheten till mandatackumulering ökat till en grad som även har gjort att det har börjat problematiseras (Karv 2022; se även Ryyänen 2009).

Det framförs ofta påståenden om att praxisen med multipla mandat skadar den bild som medborgarna har av politiska aktörer och det politiska systemet (Navarro 2009). Samtidigt sägs det också att politiker som innehar mandat på flera olika politiska nivåer samtidigt kan fungera som en slags sammanbindande länk mellan medborgarna på den lokala nivån och beslutsfattandet på de högre

nivåerna, vilket potentiellt kan bidra till att stärka det politiska förtroendet (Van der Voorde 2019). Lokala politiker som även sitter i riksdagen kan exempelvis ha bättre förutsättningar att förklara för kommuninvånarna komplexa beslut som tagits i riksdagen. Van de Voorde (2019, s. 48) framhåller dock att en nödvändig förutsättning för att den här förbindelsemekanismen mellan olika institutionella nivåer ska fungera är att allmänheten legitimerar denna praxis i form av ett uttalat stöd för den. Undersökningar gjorda i Frankrike och Belgien tyder dock på att medborgarna i allmänhet förhåller sig ganska skeptiska gentemot mandatackumulering (Deschouwer m.fl. 2015; François 2013), vilket i så fall undergräver dess legitimitet.

För att vi ska kunna få en större klarhet i denna fråga behövs ytterligare forskning från andra typer av samhällskontexter eftersom kontexten kan spela en viktig roll när det kommer till hur människor förhåller sig till olika frågor. Eftersom denna praxis uppges vara exceptionellt vanligt förekommande i Finland och "djupt inrotad i den finländska politiska kulturen" (Arter & Söderlund 2022, s. 4, underteknades översättning), kunde man eventuellt tänka sig att detta även reflekteras på något sätt i medborgarnas åsikter. Svenskfinland kan här utgöra ett särskilt intressant fall att studera eftersom finlandssvenskarna uppges ha ett högre förtroende för de lokala beslutsfattarna än för de nationella (Malmberg & Karv 2022), åtminstone ute i landsbygdskommunerna, samt ett något högre förtroende för myndigheterna än den finsktalande majoritetsbefolkningen (Bäck 2019; Grönlund & Isaksson 2008), vilket även kunde ge antydningar om att finlandssvenskarna är mer positivt inställda gentemot denna praxis. I detta kapitel kommer vi följaktligen att se närmare på hur finlandssvenskarna förhåller sig till fenomenet multipla mandat.

Analys

Vi inleder här med att presentera en översikt kring hur det förhåller sig med fenomenet multipla mandat bland riksdagsledamöterna från kommuner som hör till Svenskfinland och landet som helhet i tabell 5.1. Här framgår det tydligt att det i Finland mera är ett undantag att riksdagsledamöterna endast är aktiva i riksdagen i och med att 89 procent har fler än ett mandat. Hela 57 procent sitter därtill samtidigt på tre mandat. Här har vi även valt att presentera mandatackumuleringen utgående från kön, ålder, kommundyp, mandatperioder och politiskt

TABELL 5.1. Andelen mandat hos riksdagsledamöter (%).

	Enkel	Dubbel	Trippel
Total (N=177)	11	32	57
Kön			
Kvinnor (n=79)	13	30	57
Män (n=98)	9	34	57

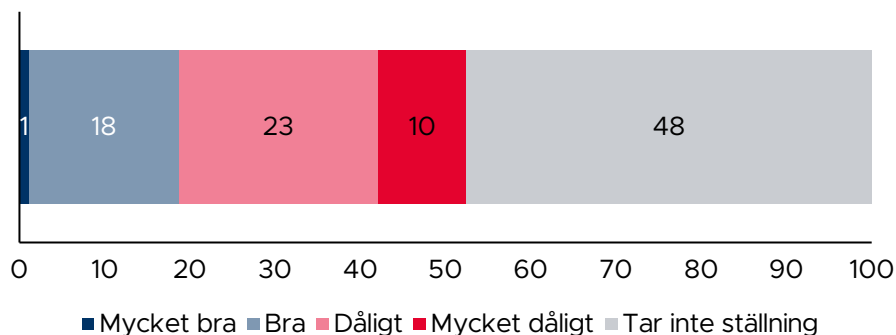
	Enkel	Dubbel	Trippel
Total (N=177)	11	32	57
Ålder			
18–39 (n=38)	5	18	74
40–49 (n=52)	11	39	50
50–59 (n=50)	12	44	44
60+ (n=37)	13	22	65
Kommuntyp			
Landsbygdskommun (n=18)	22	22	56
Tätortskommun (n=24)	8	50	42
Urban kommun (n=135)	10	30	60
Region			
Nyland (n=32)	6	44	50
Åboland (n=11)	9	27	64
Österbotten (n=9)	0	22	78
Övriga Finland (n=125)	13	30	57
Mandatperioder			
1 (n=72)	7	29	64
2 (n=48)	10	29	60
3+ (n=57)	16	39	45
Politiskt parti			
SDP (n=37)	5	43	51
SF (n=35)	6	23	71
Saml. (n=32)	9	25	66
C (n=31)	19	36	45
De Gröna (n=14)	21	21	57
VF (n=13)	15	31	54
SFP (n=8)	0	63	37
KD (n=5)	0	20	80
Övriga. (n=2)	50	50	0

TABELLNOT: Riksdagsledamöter från Helsingfors och Åland har inte möjlighet att ha mer än två politiska mandat i och med att inga välfärdsområdesval arrangeras inom dessa

områden. Därmed är dessa exkluderade från denna översikt. Av Helsingfors 22 riksdagsledamöter är 18 samtidigt kommunfullmäktigeledamöter (82 %). Regionerna Nyland, Åboland och Österbotten syftar här på de valdistrikt som används vid riksdagsval.

parti. Här syns det också tydligt att desto längre man har suttit i riksdagen, desto mindre incitament verkar det finnas för att sitta på flera mandat samtidigt. Detta är även i linje med resultaten från en tidigare studie från Finland (Arter & Söderlund 2022).

Till följande övergår vi till att se närmare på hur finlandssvenskarna förhåller sig till att riksdagsledamöterna även kandiderar i andra val. I Barometern 2021 ingick en fråga där respondenterna fick besvara hur de förhåller sig till att riksdagsledamöter ställer upp i välfärdsområdesvalet, vilket vi har valt använda för att mäta åsikter gentemot mandatackumulering. Resultaten presenteras i figur 5.1. Här syns det tydligt att detta inte verkar vara en fråga kring vilken finlandssvenskarna har starka åsikter, i och med att nästan hälften valde att inte ta ställning i frågan. Detta kan troligtvis förklaras med att välfärdsområdena ännu är så pass nya, vilket medför att finlandssvenskarna har haft svårt att uppskatta vad det faktiskt innebär för en riksdagsledamot att också vara aktiv inom välfärdsområdespolitiken. Bland dem som ändå tog ställning finns det en klar övervikt bland svarande som anser att det antingen är *Dåligt* eller *Mycket dåligt*.

FIGUR 5.1. Vad anser du om att riksdagsledamöter kandiderar i välfärdsområdesvalet?

Till följande har vi valt att se närmare på resultaten utgående från en del bakgrundsfaktorer: kön, region, ålder, utbildningsnivå och kommuntyp. För att förenkla en jämförelse mellan grupperna har vi även valt att slå ihop svarskategorierna *Mycket bra* och *Bra* till **Bra** och *Mycket dåligt* och *Dåligt* till **Dåligt**. Därtill har vi även här valt att exkludera de som har svarat *Tar inte ställning*. Resultaten presenteras i tabell 5.2. Här noterar vi att män, äldre ålderskategorier och finlandssvenskar bosatta i urbana kommuner verkar förhålla sig mer kritiskt till detta. Här finns även en tydlig regional variation, och minst problematiskt verkar man tycka att det är i Åland och Österbotten och mest problematiskt i Övriga Finland.

TABELL 5.2. Vad anser du om att riksdagsledamöter kandiderar i välfärds-
områdesvalet (%)?

	Bra	Dåligt
Totalt	36	64
Kön***		
Kvinnor	45	55
Män	30	70
Region***		
Österbotten	48	52
Åboland	35	65
Nyland	29	71
Åland	51	49
Övriga regioner	20	80
Ålder***		
18-29	57	43
30-39	34	66
40-49	36	64
50-59	41	59
60-69	34	66
70+	30	70
Utbildning		
Grundskola	37	63
Andra stadiet	36	64
Högskola	35	65
Kommuntyp***		
Landsbygdskommun	46	54
Tätortskommun	39	61
Urban kommun	29	71

TABELLNOT: Skillnaden mellan grupperna är statistiskt signifikant: *p < 0.05; **p < 0.01;
***p < 0.001.

Sammanfattning

Våra resultat visade att det redan innan välfärdsområdesvalet gick av stapeln fanns ett visst motstånd mot att också riksdagsledamöter ställde upp i valet, även om nästan hälften inte hade en klar åsikt i frågan. Att över 50 procent av riksdagsledamöterna i Finland nu sitter på tre stolar samtidigt innebär att Finland nu kan vara ett av de länder i världen med den högsta nivån av mandatackumulering. Även bland välfärdsområdesfullmäktigeledamöterna är det tydligt att en bakgrund som kommunpolitiker har varit en konkurrensmässig fördel, i och med att hela 77 procent av alla välfärdsområdesfullmäktigeledamöter redan var folkvalda på kommunal nivå innan välfärdsområdesvalet (Kommunförbundet 2022a). Det kan även nämnas att hela 82 procent av ordförandeposterna i välfärdsområdenas fullmäktige och styrelser nu innehas av politiker som också samtidigt är kommunfullmäktigeledamöter (Kommunförbundet 2022b). Huruvida vi efter det följande välfärdsområdesvalet 2024, som då sammanfaller med kommunalvalet, kommer att få se en ännu högre grad av mandatackumulering eller om speciellt riksdagsledamöterna då kommer att välja bort antingen den kommunala eller den regionala nivån återstår att se.

I ett antal europeiska länder har möjligheterna till mandatackumulering begränsats via lagstiftning (till exempel i Frankrike och Irland), och frågan är om inte det även kommer att bli aktuellt i Finland. Detta speciellt ifall vi efter 2024 inte börjar se en förändring i riksdagsledamöternas agerande. Samtidigt finns det tydliga incitament bland partierna att ställa upp så kallade röstmagneter vid val för att dra mer röster till partiet, vilket gör att riksdagsledamöterna kan ställas inför vissa moraliska dilemman kring om de ska ställa upp för partiet eller inte. Frågar man finlandssvenskarna verkar det åtminstone som att de vill att riksdagsledamöterna ska fokusera på det mest väsentliga: riksdagsarbetet. Därmed verkar det som om legitimiteten för detta förfarande, som enligt Van de Voorde (2019) är en förutsättning för att mandatackumulering ska kunna ha en sammanlänkande funktion mellan de lägre och de högre institutionella nivåerna, saknas åtminstone till en viss del även i Svenskfinland.

Partisympatier och partival

Jonas Schauman

Introduktion

Att försöka besvara frågor kopplade till det politiska beteendet och politiska preferenser hos väljare är långt ifrån någonting ovanligt bland statsvetare. I detta kapitel diskuteras och analyseras följaktligen politiska preferenser och partisympatier hos den finlandssvenska väljaren utgående från en rad bakgrundsfaktorer. Därtill redogör kapitlet för vilka typer av frågor som den finlandssvenska väljaren anser vara av störst betydelse vid partival. I kapitlet analyseras även hur den ideologiska vänster-höger positioneringen ser ut i Svenskfinland och vilka partier som finlandssvenskarna tenderar att rösta på i riksdagsvalet. Kapitlet bidrar därmed med resultat som bygger på det redan ytterst breda forskningsfältet kring bakgrunden till partival och politiska preferenser.

I tidigare studier kring partisympatier och partival har variationer bland väljare bland annat undersökts genom att se på diverse demografiska faktorer såsom kön, ålder och utbildning (Suuronen, Grönlund & Sirén 2020). Från tidigare studier kan det särskilt lyftas fram att yngre generationers röstningsbeteende allt mera verkar påverkas av kortsiktiga faktorer, såsom hur bra den sittande regeringen presterar (Söderlund 2016). Samtidigt har långsiktiga faktorer betydelse på röstningsbeteendet, såsom ideologisk positionering och grupptillhörighet, avtagit. Tidigare studier har också visat att äldre generationer är mer partitrogna och röstningsbeteendet verkar därmed hänga ihop med den tidsperiod som generationerna har blivit politiskt socialiserade (Walczak, van der Brug & de Vries 2012). Därtill har så kallade postmaterialistiska ideal¹ och självuttryckande värderingar ökat bland yngre generationer. Att postmaterialismen har en allt starkare prägel på partival syns bland annat i det omfattande intresset för klimatet bland

¹ Exempel på postmaterialistiska ideal är värderingar som värdesätter individens självförverkligande, livskvalitet och kreativitet. Andra exempel på postmaterialistiska värderingar är frågor som berör naturen och dess mångfald.

yngre väljare.

Tidigare studier har också visat att utbildningsnivåns effekt på partival har ökat (Dolezal 2010; Suuronen m.fl. 2020). Utbildningsnivån har därtill visat sig ha en effekt på väljarens identitet och värderingar (Suuronen m.fl. 2020). Detta kan antas vara en av orsakerna till varför högutbildade tenderar att ha mer liberala värderingar (Stubager 2009). Tidigare studier har även visat att högutbildade unga och kvinnor i den så kallade västvärlden oftare tenderar att rösta på mer gröna partier än lågutbildade (Dolezal 2010). Till följande övergår vi till att börja presentera resultaten utgående från datamaterialet insamlat av Barometern.

Analys

I tabell 6.1 presenteras en deskriptiv översikt angående relationen mellan orsakerna till kandidatval och diverse bakgrundsfaktorer. Här har respondenterna fått ta ställning till i vilken utsträckning en rad olika faktorer inverkar på kandidatvalet under riksdagsval.

Det förekommer flera intressanta skillnader utgående från bakgrundsfaktorerna. Bland annat visar tabellen att kandidatens kön och att modersmålet är svenska har en betydligt större betydelse bland kvinnor. Däremot är kandidatens möjlighet att bli invald viktigare för män när de överväger sitt kandidatval. Kandidatens kön och ålder har störst betydelse för den yngsta ålderskategorin, faktorer som är av minst betydelse bland den äldsta ålderskategorin. Att kandidatens modersmål är svenska och att hen har tidigare erfarenhet av politik har störst betydelse bland den äldsta ålderskategorin (70-åringar och äldre), samtidigt som det är minst betydelsefullt inom ålderskategorin 18–39-åringar. Att kandidatens kön och ålder har störst betydelse bland unga kunde tänkas vara en effekt av att postmodernistiska värderingar är mest förekommande bland yngre åldersgrupper (Inglehart & Norris 2016). Däremot återspeglar kanske svenska språkets betydelse relevansen som grupptillhörigheten fortfarande har bland äldre generationer.

När det kommer till åsikter enligt utbildningsnivå verkar kandidatens kön vara av stor betydelse hos personer med en högskoleutbildning och av minst betydelse för personer med endast en grundskoleutbildning. En klar majoritet inom samtliga utbildningsnivåer tycker att kandidatens modersmål (svenska) har betydelse för deras kandidatval. Jämfört med personer som antingen har en andra stadiets- eller en högskoleutbildning, är kandidatens möjligheter att bli invald viktigare för personer med en grundskoleutbildning. Däremot är kandidatens partitillhörighet viktigare för personer med en andra stadiets- eller en högskoleutbildning. Ett intressant mönster som genomsyrar samtliga demografiska kategorier är den enorma betydelsen (89 % eller högre) som kandidatens trovärdighet har när finlandssvenskarna överväger sitt kandidatval. Ett annat intressant mönster är den minimala betydelsen (7 % eller lägre) som familjens röstningsbeteende har på kandidatvalet. Detta kan även kopplas till tidigare studier som har skrivit att grupptillhörighetens betydelse på röstningsbeteende har minskat (Ignazi 1992).

Till följande övergår vi till att se närmare på vilka frågor som är av störst betydelse vid parti- och kandidatval. I tabell 6.2 presenteras därför en översikt av vilka typer av frågor som finlandssvenskarna upplever som viktiga under riks-

TABELL 6.1. Hur stor betydelse har följande omständigheter vanligtvis för ditt kandidatval i riksdagsval? (sammanlagda % av avgörande/stor betydelse)

	Kandidatens kön	Kandidatens ålder	Kandidatens modersmål är svenska	Kandidatens tidigare erfarenhet av politik	Kandidatens trovärdighet	Kandidatens möjligheter att bli invald	Kandidatens partitillhörighet	Någon i min familj röstade på partiet
Kön								
Kvinna	26	15	58	43	92	27	67	5
Man	5	11	51	44	93	35	62	5
Ålder								
18-29	23	22	40	34	90	23	74	6
30-39	16	18	41	30	91	18	59	4
40-49	14	12	51	36	90	21	63	3
50-59	18	12	59	47	95	30	60	4
60-69	12	6	50	41	92	35	51	5
70-	10	10	73	59	94	46	73	5
Utbildning								
Grundskola	9	11	60	47	89	41	57	7
Andra stadiet	14	13	52	41	92	29	64	4
Högskola	23	16	53	43	94	25	72	3

TABELL 6.2. Vilka frågor är vanligtvis viktiga för dig när du bestämmer vilket parti eller vilken kandidat du ska rösta på i riksdagsval? Nämn de tre viktigaste (Den mest intressanta frågan, Den näst mest intressanta frågan, Den tredje mest intressanta frågan)

Kön	
Kvinnor	Social- och hälsovårdsfrågor (1), Frågor gällande det svenska språket och dess framtid i Finland (2), Frågor gällande miljön och hejdande av klimatförändringen (3)
Män	Frågor gällande det svenska språket och dess framtid i Finland (1), Social- och hälsovårdsfrågor (2), Sysselsättningsfrågor (3)
Ålder	
18-29	Frågor gällande miljön och hejdandet av klimatförändringen (1), Social- och hälsovårdsfrågor (2), Frågor gällande det svenska språket och dess framtid i Finland (3)
30-39	Social- och hälsovårdsfrågor (1), Frågor gällande unga och barnfamiljer (2), Frågor gällande det svenska språket och dess framtid i Finland (3)
40-49	Frågor gällande det svenska språket och dess framtid i Finland (1), Social- och hälsovårdsfrågor (2), Frågor gällande unga och barnfamiljer (3)
50-59	Social- och hälsovårdsfrågor (1), Frågor gällande det svenska språket och dess framtid i Finland (2), Sysselsättningsfrågor (3)
60-69	Frågor gällande det svenska språket och dess framtid i Finland (1), Social- och hälsovårdsfrågor (2), Äldrevårdsfrågor (3)
70-	Frågor gällande det svenska språket och dess framtid i Finland (1), Social- och hälsovårdsfrågor (2), Äldrevårdsfrågor (3)

Utbildning	
Grundskola	Frågor gällande det svenska språket och dess framtid i Finland (1), Social- och hälsovårdsfrågor (2), Äldrevårdsfrågor (3)
Andra stadiet	Social- och hälsovårdsfrågor (1), Frågor gällande det svenska språket och dess framtid i Finland (2), Frågor gällande miljön och hejdandet av klimatförändringen (3)
Högskola	Frågor gällande det svenska språket och dess framtid i Finland (1), Frågor gällande miljön och hejdandet av klimatförändringen (2), Social- och hälsovårdsfrågor (3)

TABELLNOT: Svarsalternativen: a. Sysselsättningsfrågor b. Skattefrågor c. Frågor gällande företagens verksamhetsförutsättningar d. Frågor gällande miljön och hejdandet av klimatförändringen e. Frågor gällande det svenska språket och dess framtid i Finland f. Äldrevårdsfrågor g. Social- och hälsovårdsfrågor h. Frågor gällande unga och barnfamiljer i. Utbildningsfrågor j. Frågor gällande invandring och invandrare k. Frågor gällande minoriteters rättigheter

dagsval utgående från tidigare nämnda bakgrundsfaktorer.

Social- och hälsovårdsfrågor tenderar att vara av stor betydelse för den finlandssvenska väljaren och sakfrågan förekommer som ett prioritetsområde inom samtliga grupper. Social- och hälsovårdsfrågor är speciellt viktiga för kvinnor, åldersgruppen 50–59 och för personer med en andra stadiets utbildning. Även frågor som gäller det svenska språket och dess framtid är väldigt viktiga för finlandssvenskarna när de gör sitt parti- eller kandidatval. Av störst betydelse verkar frågan vara hos män, de äldre ålderskategorierna och lågutbildade. Frågor gällande miljön och hejdandet av klimatförändringen verkar ha störst betydelse bland kvinnor, yngre och högutbildade. Äldrevårdsfrågor verkar vara viktiga för 60-åringar och äldre. Frågor gällande unga och barnfamiljer är mest betydande för 30–49-åringar. Att dessa två temaområden uppfattas som viktiga inom de två ålderskategorierna är utifrån det livskedet dessa människor befinner sig i inte överraskande². Frågor som berör sysselsättning tycks däremot vara viktiga för män och bland 50–59-åringar.

Till följande övergår vi till att se närmare på den ideologiska självplace-

² Medelåldern för föderskorna i Finland år 2019 var 31,2 år. Nästan en fjärdedel av alla föderskor år 2019 var över 35 år gamla, vilket till stor del förklarar varför frågor som berör unga och barnfamiljer är viktiga för 30–39-åringar i Svenskfinland (för mera information

TABELL 6.3. Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster-högerskala. Vi använder en skala där noll står för vänster och tio står för höger. Var någonstans skulle du placera dig själv på en sådan skala? (Medeltal 0–10)

	Medeltal
Kön	
Kvinna	5,2
Man	6,0
Ålder	
18-29	4,3
30-39	4,8
40-49	5,4
50-59	5,9
60-69	6,0
70-	6,6
Utbildning	
Grundskola	6,1
Andra stadiet	5,5
Högskola	5,3

ringen bland finlandssvenskarna. I tabell 6.3 presenteras därmed en sammanställning av sambandet mellan ideologisk självplacering och tidigare nämnda bakgrundsfaktorer.

Resultaten visar att finlandssvenska män jämförelsevis tenderar att vara mer högerorienterade politiskt. I tabell 6.3 framkommer även ett annat intressant mönster; ju äldre väljaren är desto tydligare högerorientering. Som även kan utläsas ur tabell 6.3, förkommer det en klar skillnad mellan den yngsta (18–29) och den äldsta åldersgruppen (70+). Därtill tenderar lågutbildade att vara mer högerorienterade. Avslutningsvis ser vi i tabell 6.4 även närmare på partival utgående från bakgrundsfaktorerna.

Som resultaten visar är stödet för SFP starkt både bland kvinnor och

vänligen besök thl.fi; "Perinatalstatistik – föderskor, förlossningar och nyfödda 2019"). I Finland brukar människor vanligtvis pensionera sig kring 63–68 åldern. Det är alltså inte överraskande att 60 åringar och äldre i Svenskfinland tycker att frågor som berör äldre-vården är viktiga.

TABELL 6.4. Vilket parti tenderar du vanligtvis att rösta på i riksdagsval? (%)

	SDP	Saml.	Sannf.	C	Gröna	V	SFP	KD	Liike nyt	Annat parti
Kön										
Kvinna	8,5	3,5	2,0	1,0	8,4	3,9	66,9	2,7	0,7	2,5
Man	10,3	5,9	5,5	1,6	3,8	1,9	62,5	2,3	0,8	5,4
Ålder										
18–29	8,0	6,2	5,0	0,2	17,2	8,2	46,5	3,2	1,1	4,3
30–39	9,5	4,9	4,3	1,4	11,5	5,5	49,7	5,2	0,3	7,8
40–49	10,3	2,6	4,3	1,1	4,0	2,6	68,1	3,4	0,9	2,6
50–59	9,2	6,9	3,6	0,8	3,8	1,5	66,2	2,6	0,0	5,4
60–69	10,5	4,0	4,8	0,5	2,8	0,3	68,4	1,8	2,3	4,8
70–	9,0	3,8	1,6	2,5	0,6	1,6	79,2	0,6	0,0	1,1
Utbildning										
Grundskola	14,4	3,5	4,0	2,1	1,8	0,9	66,5	0,9	0,9	5,1
Andra stadiet	9,0	4,5	4,5	1,1	5,0	3,4	64,3	3,0	0,8	4,3
Högskola	5,9	5,9	1,9	0,6	12,1	4,9	62,6	3,1	0,4	2,5

TABELLNOT: Partiernas fullständiga namn: SDP (Finlands Socialdemokratiska Parti), Saml. (Samlingspartiet), Sannf. (Sannfinländarna), C (Centern i Finland), Gröna (Gröna förbundet), V (Vänsterförbundet), SFP (Svenska folkpartiet i Finland), KD (Kristdemokraterna i Finland) Liike nyt (Rörelse Nu).

män. Därtill är stödet för SFP högt bland de äldsta ålderskategorierna medan det är lägre bland de yngre. Över 60 procent inom samtliga utbildningskategorier tenderar att rösta på SFP i riksdagsval. Det tämligen starka stödet som SDP åtnjuter både bland kvinnor och män är värt att notera och partiet är efter SFP det näst populäraste bland finlandssvenskarna. Vad gäller utbildning tenderar drygt 14 procent av finlandssvenskarna med en grundskoleutbildning att rösta på SDP (8 procentenheter högre i jämförelse med högutbildade). Sett ur ett mer nationellt perspektiv har SDP:s understöd bland lågutbildade varit relativt stabilt under hela 2010-talet (Suuronen m.fl. 2020). Som tidigare framkom i tabell 6.3 är män mera högerorienterade jämfört med kvinnor. Med detta i åtanke är det inte särskilt överraskande att stödet för Samlingspartiet och Sannfinländarna är högre bland män. Däremot är stödet för De Gröna och Vänsterförbundet högre bland kvinnor. Att stödet för De Gröna är högre bland kvinnor och högutbildade understöder det som även tidigare studier har påvisat (Suuronen m.fl. 2020). Därtill tycks även ett högre stöd för De Gröna ha ett samband med åldern i och med att partiet är det näst mest populära bland 18–39 åringar, efter SFP³.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis kan man konstatera att nästan två tredjedelar av finlandssvenskarna röstar på SFP i riksdagsvalet. Det förekommer dock också skillnader vad gäller partival i Svenskfinland och skillnaderna syns mest bland yngre och äldre väljare. Yngre väljare röstar i en större utsträckning också på andra partier än SFP, medan partiloyaliteten gentemot SFP är högre bland de äldre väljarna. Social- och hälsovårdsfrågor samt svenska språkets framtid är viktiga sakfrågor för samtliga väljare i Svenskfinland. Frågor som berör klimatet är viktigast för kvinnor, unga och högutbildade. Detta stämmer bra överens med den internationella forskningen (Dolezal 2010). Äldre, lågutbildade och män tenderar att placera sig till mera till höger ideologiskt. Att kandidatens modersmål är svenska är tillsammans med kandidatens partitillhörighet och trovärdighet de viktigaste faktorerna när den finlandssvenska väljaren överväger sitt kandidatval.

³ Frågor relaterade till klimatet var i det senaste finska riksdagsvalet (2019) viktigast bland 18–24 åringar (Borg & Paloheimo 2020).

Svenskfinland på den ideologiska kartan

Rasmus Sirén

Introduktion

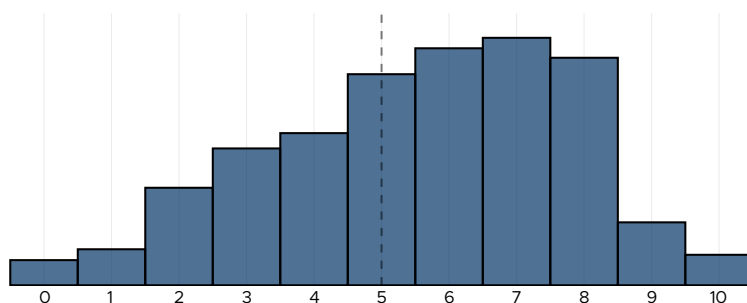
Det är lätt att tänka sig finlandssvenskar som en politiskt homogen grupp. Av de respondenter som i Barometerenkäten 2021 uppgav vilket parti de tenderar att rösta på i riksdagsval, svarade 64 procent att de röstar på Svenska Folkpartiet i Finland (SFP). I och med att kärnan i SFP är bevaka det svenska språkets ställning är det ändå naturligt att det är språkfrågan som förenar partiets väljare. Däremot vet vi väldigt lite om hur finlandssvenskar skiljer sig åt när det kommer till ideologiska preferenser. Syftet med detta kapitel är därmed att granska de ideologiska preferenserna bland finlandssvenskarna.

I enkäten ställdes följande fråga: "Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster-högerskala. Vi använder en skala där noll står för vänster och tio står för höger. Var någonstans skulle du placera dig själv på en sådan skala?" I regel brukar man definiera vänster-högerskalan enligt de klassiska ekonomiska skiljelinjerna, där vänstern förespråkar mer offentliga tjänster och större omfördelning av resurser medan högern förespråkar bland annat lägre beskattning och betoning av ekonomisk tillväxt. Exakt vad skalan innefattar är dock svårt att definiera; skalan kan nämligen rymma en mångfald olika sakfrågor. Vad vänster och höger innebär beror på kontexten och varierar från land till land och över tid (Benoit & Laver 2006). Vissa forskare argumenterar att vänster-högerskalan inte rymmer alla relevanta politiska skiljelinjer i dagens samhälle och att ytterligare dimensioner behövs för att beskriva ideologisk position (se till exempel Feldman & Johnston 2014; Hooghe, Marks & Wilson 2002). Andra menar att en endimensionell modell räcker i de flesta sammanhang och att flerdimensionella modeller är onödigt komplicerade (Benoit & Laver 2006). Trots att vänster-högerskalan inte nödvändigtvis är det mest noggranna verktyget för att representera politisk ideologi så är den åtminstone praktisk. Vänster-högerskalan används därför fortfarande i stor utsträckning när man talar om politiska skiljelinjer. De flesta väljare har en uppfattning om vad de olika positionerna på skalan innebär (Benoit & Laver 2006) och kan i viss utsträckning uppskatta var partier

befinner sig på den (Busch 2016). Till följande övergår vi till att se närmare på de ideologiska preferenserna bland finlandssvenskar.

Analys

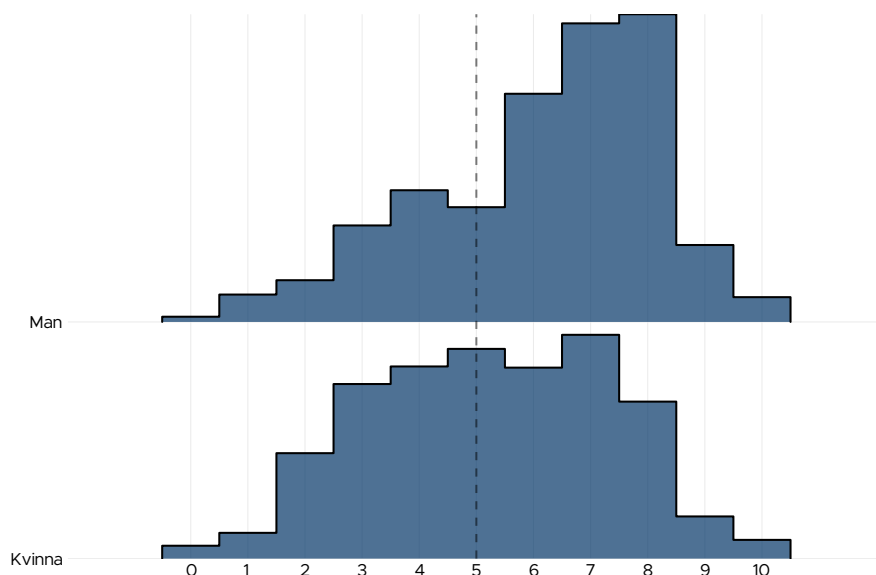
Vi inleder med att se närmare på respondenternas placering på vänster-högerskalan i figur 7.1 och väljer att visualisera detta genom att använda histogram. I figur 7.1 syns samtliga respondenters placering på vänster-högerskalan. Fördelningen är aningen skev; respondenternas ideologiska positioner lutar mot höger. Rätt få verkar placera sig kring ytterligheterna på skalan. Vänsterut på skalan är lutningen inte lika brant och antalet respondenter avtar relativt jämnt ju längre vänsterut man kommer.

FIGUR 7.1. Ideologiska preferenser bland finlandssvenskar.

Vi fortsätter med att se på de ideologiska preferenserna utgående från kön i figur 7.2. Det är tydligt att män i större utsträckning placerar sig till höger. Av männen placerar sig de flesta kring 6, 7 och 8, men även här sker det ett tydligt bortfall efter det. Andelen som placerar sig näst längst ut till höger är också högre bland män, men andelen som placerar sig längst ut verkar vara ganska lika bland män och kvinnor. Kvinnornas fördelning på vänster-högerskalan är mycket jämn och ser nästan normalfördelad ut. Många placerar sig i eller nära mitten av skalan. Dock verkar även kvinnorna i Svenskfinland utgående från figur 7.2 placera sig aningen mer åt höger.

Till följande övergår vi till att se på de ideologiska preferenserna utgående från ålder i figur 7.3. Histogrammen visar fördelningen på vänster-högerskalan inom de olika åldersgrupperna. Fördelningen inom de två äldsta åldersgrupperna är tydligt mer koncentrerad högerut på skalan. Fördelningen mellan åldersgrupperna 50–59 och 40–49 liknar varandra – de flesta verkar ligga till höger om mittenlinjen. I jämförelse med de äldre åldersgrupperna är det ändå fler som placerar sig vänsterut. Ju lägre nedåt man går i åldersgrupperna, desto mer verkar vänsterpositioner vara representerade. Inom åldersgruppen 30–39 verkar

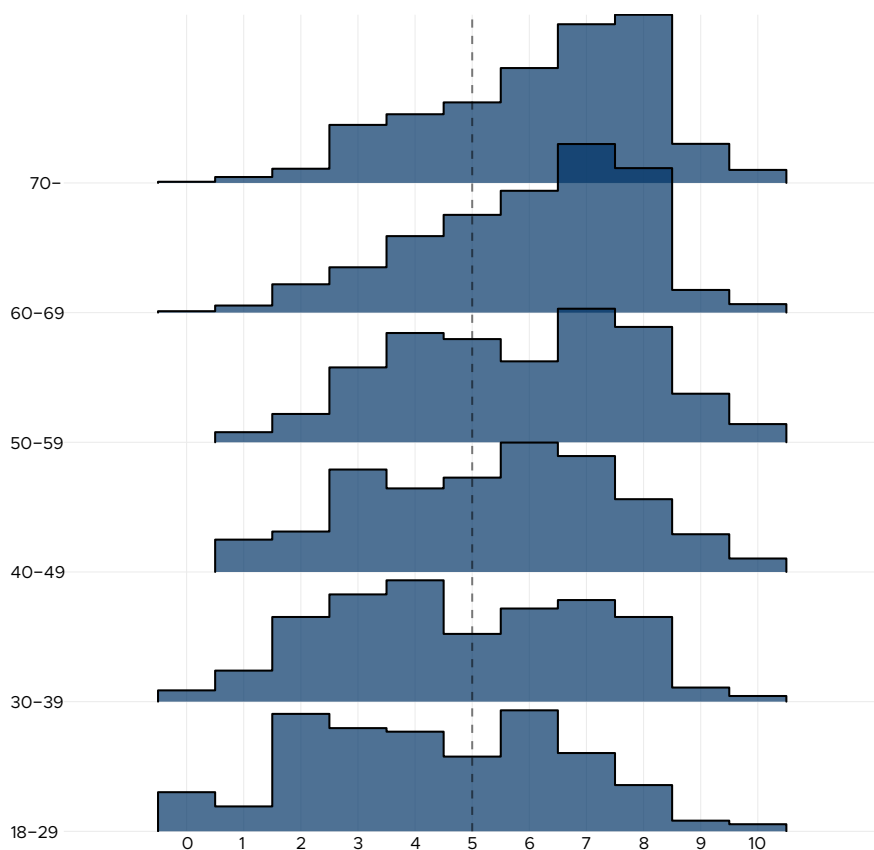

FIGUR 7.2. Ideologiska preferenser bland finlandssvenskar utgående från kön.

majoriteten placera sig vänsterut. Fördelningen ser dock inte lika skev ut som bland de äldre åldersgrupperna. De flesta placerar sig aningen till vänster om mittlinjen vartefter staplarna blir lägre ju längre vänsterut man går. Den yngsta åldersgruppens fördelning är koncentrerad ännu längre vänsterut. Här är de som placerar sig högerut i allmänhet ganska nära centern, medan det är allt fler som placerar sig längre vänsterut. Andelen som placerar sig längst ut till vänster är också betydligt högre än i de övriga åldersgrupperna.

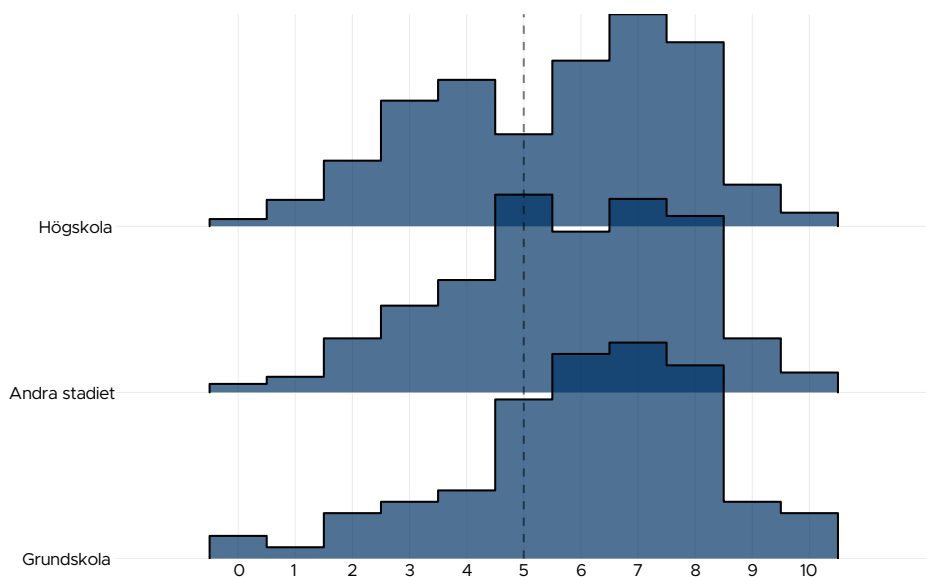
Till följande ser vi närmare på de ideologiska preferenserna utgående från utbildningsnivå i figur 7.4. I samtliga grupper verkar det vara fler som placerar sig högerut även om det förekommer vissa tydliga skillnader mellan grupperna. Andelen som placerar sig vänsterut är störst bland de som avlagt en högskoleexamen. Men även bland de högt utbildade är det fler som placerar sig högerut. Andelen som placerar sig i mitten av skalan är dock låg, speciellt jämfört med de som har avlagt en examen på andra stadiet. Överlag verkar mönstret vara att de med lägre utbildningsnivå i större utsträckning placerar sig själva till höger. Värt att notera är dock att andelen som placerar sig längst ut till vänster är högst bland de med lägst utbildning. Detta beror dock antagligen på att många unga hör till den gruppen.

Avslutningsvis ser vi också närmare på de ideologiska preferenserna bland finlandssvenskarna utgående från partisympatier i figur 7.5. I figur 7.5 är respondenterna ordnade enligt frågan: "Vilket parti tenderar du vanligtvis att rösta på i riksdagsval?". I figur 7.5 illustreras därmed hur partiernas (finlandssvenska) väljare placerar sig på vänster-högerskalan. Partierna är ordnade enligt antal

FIGUR 7.3. Ideologiska preferenser bland finlandssvenskar utgående från ålder.

mandat i riksdagen. Fördelningen av väljarnas ideologiska positioner verkar följa partiernas ideologiska positioner rätt väl. Största delen av Socialdemokraternas (SDP) väljare ligger aningen till vänster om mittpunkten, men med spridning både längre vänsterut och högerut. Samlingspartiets (Saml) väljare placerar sig tydligt högerut och verkar vara ganska tätt fördelade kring 8 på skalan. Sannfinländarnas (Sannf) väljare ligger aningen mer mot mittpunkten jämför med samlingspartiet, men det är också många som placerar sig längst ut till höger. Centerns (C) väljare verkar generellt vara utspridda till höger, men här är det svårt att dra några slutsatser eftersom antalet observationer är så litet; endast 26 personer har uppgett att de tenderar att rösta på Centern. Gröna förbundet – De Gröna (De Gröna) väljare ligger i allmänhet till vänster, men uppvisar ganska stor spridning. Vänsterförbundets (VF) väljare är däremot tydligt koncentrerade vänsterut på skalan. Av SFP:s väljare placerar sig de flesta till höger om mittlinjen men liksom för De Gröna:s väljare är spridningen stor. Både SFP och De Gröna har väljare från nästan hela den ideologiska skalan. För SFP:s del är det bara den vänstra

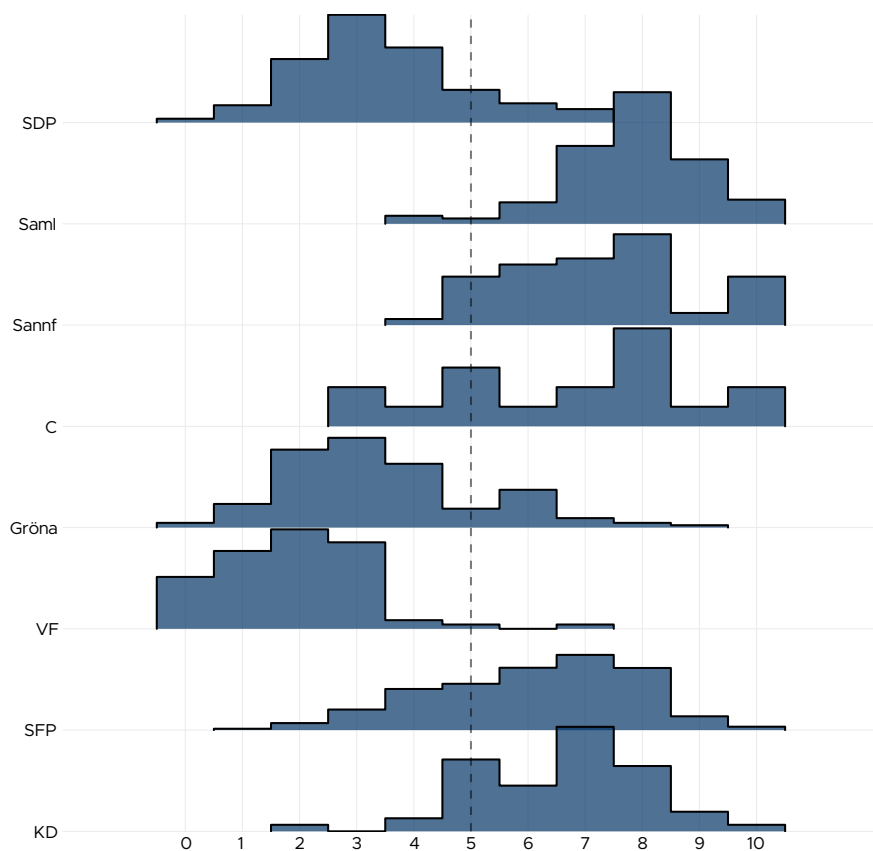

FIGUR 7.4. Ideologiska preferenser bland finlandssvenskar utgående från utbildningsnivå.

ytterligheten som fattas och bland De Grönas väljare är allt utom den högra ytterligheten representerat. Detta är i sig inte överraskande eftersom båda partierna prioriterar frågor som allmänt anses stå utanför vänster-högerskalan. För de Grönas del klimatfrågor och för SFP:s del svenska språkets ställning. Den stora spridningen tyder på att väljarna prioriterar frågor utanför eller utöver vänster-högerskalan i sitt partival. Kristdemokraternas (KD) väljare befinner sig till största del till höger.

Sammanfattning

Detta kapitel har granskat de ideologiska preferenserna på den ideologiska vänster-högerskalan hos finlandssvenskarna. De största skillnaderna kan urskiljas när man jämför ideologisk självplacering enligt kön och ålder. Män placerar sig i större utsträckning till höger och de äldre åldersgrupperna tenderar att placera sig mer till höger medan de yngre åldersgrupperna tenderar att placera sig längre till vänster. När man ser på ideologisk självplacering enligt partival går det även bland de finlandssvenska väljarna att urskilja de skilljelinjer man kunde vänta hos befolkningen i stort. Att använda sig av Barometern som datakälla möjliggör att se närmare på hur SFP:s väljarkår fördelar sig på det ideologiska fältet. I nationella valundersökningar är detta sällan möjligt eftersom antalet finlandssvenska observationer är för lågt. Vi kan konstatera att det fortsättningsvis inom SFP:s väljarkår är "högt till tak och brett mellan väggarna". Nästan hela det

FIGUR 7.5. Ideologiska preferenser bland finlandssvenskar utgående från partisympati.

ideologiska spektrumet är representerat bland SFP:s väljare, trots att största delen ändå placerar sig lite mer till höger. Intressant är också att ett liknande, men omvänt, mönster kan urskiljas bland De Grönas väljare. Båda partierna lyckas därmed att locka väljare från nästan hela det ideologiska spektrumet. Avslutningsvis kan vi därmed konstatera att en mångfald av ideologiska positioner finns representerade i Svenskfinland.

Det politiska förtroendet i Svenskfinland under coronapandemin

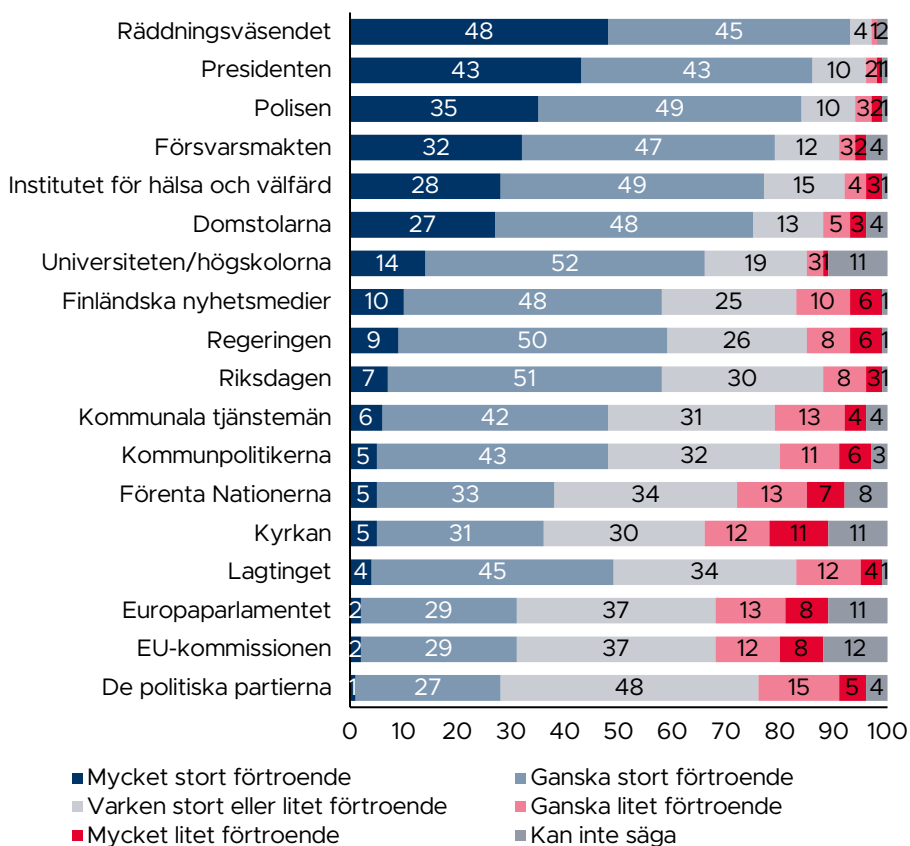
Jenny Backström

Introduktion

Det politiska förtroendet i Finland är förhållandevis högt i en europeisk jämförelse (Söderlund 2019) och det institutionella förtroendet bland finlandssvenskar har tidigare visat sig vara aningen högre än bland finskspråkiga (Grönlund & Isaksson 2008). Syftet med detta kapitel är att utgående från data från Barometern 2021 redogöra för hur förtroendet för en rad samhällsinstitutioner ser ut bland finlandssvenskarna under en pågående pandemi. Vilka institutioner åtnjuter högst förtroende och vilka lägst? Har det skett några förändringar i graden av förtroende för olika institutioner sedan coronapandemin slog till? Och finns det några gruppvisa skillnader när det kommer till förtroende för presidenten, regeringen och riksdagen?

Analys

Jag börjar med att se på finlandssvenskarnas förtroende för en rad samhällsinstitutioner och grupper så som det såg ut senhösten 2021. Förtroendet mättes med frågan "Hur stort förtroende har du för det sätt på vilket följande samhällsinstitutioner och grupper sköter sitt arbete?" och svarsalternativen var *Mycket stort förtroende*, *Ganska stort förtroende*, *Varken stort eller litet förtroende*, *Ganska litet förtroende*, *Mycket litet förtroende* och *Kan inte säga*. I figur 8.1 presenteras resultaten rangordnade enligt andelen som uppgav sig ha mycket stort förtroende för institutionen eller gruppen i fråga. Räddningsväsendet, polisen och försvarsmakten innehar tre av de fyra topplaceringarna, åtminstone åtta av tio finlandssvenskar uppger sig ha mycket eller ganska stort förtroende för de organisationer som ansvarar för att upprätthålla deras säkerhet och trygghet. Med tanke på den säkerhetspolitiska utveckling som skett sedan denna undersökning genomfördes, då främst med hänvisning till den ryska invasionen av Ukraina och Finlands ansökan om Natomedlemskap, kommer det i kommande

FIGUR 8.1. Förtroende för samhällsinstitutioner och grupper 2021 (%).

undersökningar vara intressant att följa med hur förtroendet för försvarsmakten utvecklas över tid. På femte plats i rangordningen finns Institutet för hälsa och välfärd (THL), 77 procent av finlandssvenskarna uppger sig ha mycket eller ganska stort förtroende för hur institutet sköter sitt arbete. Coronapandemin gjorde att THL plötsligt fick ta steget in i rampljuset och THL blev under en lång period ett stående inslag i finlandssvenskarnas nyhetsflöden. THL har under hela pandemin också fått goda betyg för sitt agerande av finlandssvenskarna (Lindell & Backström 2021).

Till följande övergår jag till att beskriva hur förtroendet ser ut för de mer renodlade politiska institutionerna. Ett tydligt mönster framträder där förtroendet är högst för de politiska institutionerna på den nationella nivån (presidenten, regeringen, riksdagen), följt av den lokala nivån (kommunala tjänstemän, kommunpolitiker, lagtinget) medan de politiska institutionerna på den internationella nivån (Förenta nationerna, Europaparlamentet, EU-kommissionen) inte åtnjuter finlandssvenskarnas förtroende i lika hög grad som de inhemska institutionerna. I linje med resultaten från tidigare studier på nationell nivå (Bäck 2019) uppvisar

TABELL 8.1. Förändring i andelen som uppvisar stort förtroende för institutionerna 2019–2021 (%).

	Stort förtroende 2019	Stort förtroende 2021	Förändring i procent- enheter
Regeringen	43	60	+17
Riksdagen	46	58	+12
Kommunpolitikerna	46	51	+5
Kommunala tjänstemän	47	50	+3
EU-kommissionen	32	35	+3
De politiska partierna	27	29	+2
Domstolarna	76	77	+1
Förenta nationerna	41	42	+1
Finländska nyhetsmedier	59	58	-1
Räddningsväsendet	95	94	-1
Kyrkan	42	41	-1
Lagtinget	52	49	-3
Universiteten/högskolorna	78	74	-4

TABELLNOT: Jämförande data från 2019 saknas för presidenten, Europaparlamentet, polisen, försvarsmakten och THL. Svarsalternativet *Kan inte säga* fanns inte med 2019, därför har *Kan inte säga*-svaren 2021 exkluderats från analysen för att möjliggöra jämförelser mellan de två åren.

också finlandssvenskarna lägst förtroende i relation till de politiska partierna.

Karv (2020) har tidigare konstaterat att det politiska förtroendet bland finlandssvenskarna har varit väldigt stabilt över tid, detta utgående från Barometerundersökningarna åren 2002–2019. Därmed är det intressant att se ifall det politiska förtroendet ändå har påverkats av coronapandemin. I tabell 8.1 redogörs andelen som uppgett att de har mycket stort eller ganska stort förtroende för de olika institutionerna vid de två undersökningstillfällena: Barometern 2019 och Barometern 2021. För att underlätta tolkningen har de två svarsalternativen slagits ihop till ett: stort förtroende.

För de flesta institutionerna är förändringarna små med några få procentenheter åt ettdera hållet. Universiteten och högskolorna har upplevt den största minskningen, där andelen som uppger sig ha stort förtroende för hur de sköter sitt arbete har minskat med fyra procentenheter. Universitetens och högskolornas verksamhet har drabbats väldigt konkret av coronapandemin och de medföljande restriktionerna, vilket skulle kunna vara en förklaring till det sjunkande

förtroendet.

Däremot har förtroendet stigit tydligt för både regeringen (17 procentenheter) och riksdagen (12 procentenheter) från 2019 till 2021. Under internationella kriser förväntas stödet för regeringen att öka i krisens inledningsskede, oberoende av hur välavvägda åtgärderna som vidtas för att motverka krisen är. Detta fenomen brukar refereras till som "Rally round the flag", det vill säga att man samlas runt flaggan. Detta förhöjda stöd är dock mer eller mindre kortvarigt, efter att den inledande chocken som krisen orsakar har lagt sig sjunker stödet tillbaka mot ursprungsnivån (Mueller 1970, Kritzinger m.fl. 2021). Tyvärr finns inte direkt jämförbar Barometerdata att tillgå över hur förtroendet för institutionerna såg ut under coronapandemins inledningsskede våren 2020. Lindells (2020) undersökning i slutet av mars 2020 visade dock att 89 procent av finlandssvenskarna ansåg att regeringens agerande i samband med coronapandemin var mycket eller ganska bra. Det ligger därför nära till hands att dra slutsatsen att förtroendet för regeringen var ännu högre under coronapandemins inledande fas än vid mättilfället hösten 2021. Det faktum att förtroendet för regeringen och riksdagen ännu hösten 2021, ett och ett halvt år in i pandemin, var så mycket högre än innan pandemin tyder på att det höga förtroendet inte enbart är resultatet av en "Rally round the flag"-effekt. Finlandssvenskarna har gett goda betyg till de ansvariga aktörernas agerande under coronapandemin och anser att åtgärderna som har vidtagits har varit legitima (se Kim Backströms kapitel 14, Lindell & Backström 2021), vilket även resulterar i ett högt förtroende.

Avslutningsvis kommer jag se om det finns några gruppvisa skillnader när det kommer till graden av förtroende för de tre nationella politiska institutionerna: presidenten, regeringen och riksdagen. Presidenten åtnjöt mycket eller ganska stort förtroende av hela 86 procent av finlandssvenskarna, av de undersökta institutionerna var det endast räddningsväsendet som åtnjöt högre förtroende än så. Ser man närmare på de gruppvisa skillnaderna i förtroendet för presidenten så är skillnaderna mellan kvinnor och män så gott som obefintliga. Även när det kommer till utbildningsnivå är skillnaderna marginella (se tabell 8.2). De tydligaste skillnaderna framkommer när vi ser på olika åldersgrupper, där de yngsta åldersgrupperna i en större utsträckning än de äldre uppger att de har varken stort eller litet förtroende för presidenten.

I tabell 8.3 kan vi se att kvinnor uppvisar en högre grad av förtroende för regeringen än vad män gör. Andelen som uppvisar mycket eller ganska stort förtroende stiger även i takt med utbildningsnivån. Gällande skillnader mellan åldersgrupperna kan det konstateras att äldre i högre grad än yngre väljer alternativet *Varken stort eller litet förtroende*, medan det framför allt inom åldersgruppen 30–39 finns en tydligare minoritet som uppger sig ha ganska eller mycket litet förtroende för regeringen.

När det kommer till förtroendet för riksdagen går det att konstatera att kvinnorna även här uppvisar aningen högre grad av förtroende än männen, samt att högutbildade har högre förtroende för riksdagen än lågutbildade (se tabell 8.4). Den grupp där störst andel uppvisar mycket eller ganska stort förtroende är inom ålderskategorin 18–29 (63 %), medan motsvarande andel inom ålderskategorin 30–39 är endast 51 procent. Dessutom uppger 21 procent inom ålderskategorin 30–39 att de har ganska eller mycket litet förtroende för riksdagen.

TABELL 8.2. Skillnader i förtroende för presidenten mellan olika grupper (%).

	Mycket stort förtroende	Ganska stort förtroende	Varken stort eller litet förtroende	Ganska litet förtroende	Mycket litet förtroende	Kan inte säga
Totalt	43	43	10	2	1	1
Kön ***						
Kvinna	43	43	11	1	0	2
Man	44	42	8	2	3	1
Ålder ***						
18–29	38	40	16	3	1	2
30–39	33	50	12	3	1	1
40–49	43	42	9	2	1	3
50–59	46	40	11	0	2	1
60–69	41	44	7	2	4	2
70+	52	42	5	0	1	0
Utbildning **						
Grundskola	43	42	8	2	3	2
Andra stadiet	42	42	11	2	1	2
Högskola	45	45	8	1	1	0

TABELLNOT: Skillnaden mellan grupperna är statistiskt signifikant: *p < 0.05; **p < 0.01; ***p < 0.001.

TABELL 8.3. Skillnader i förtroende för regeringen mellan olika grupper (%).

	Mycket stort förtroende	Ganska stort förtroende	Varken stort eller litet förtroende	Ganska litet förtroende	Mycket litet förtroende	Kan inte säga
Totalt	9	50	26	8	6	1
Kön ***						
Kvinna	9	55	25	6	3	2
Man	9	46	27	10	8	0
Ålder ***						
18–29	11	54	20	9	5	1
30–39	7	48	23	12	9	1
40–49	11	52	23	6	5	3
50–59	10	51	26	5	6	2
60–69	8	49	27	7	9	0
70+	8	48	32	8	4	0
Utbildning ***						
Grundskola	4	38	41	8	9	0
Andra stadiet	9	51	24	8	6	2
Högskola	13	59	16	7	4	1

TABELLNOT: Skillnaden mellan grupperna är statistiskt signifikant: *p < 0.05; **p < 0.01; ***p < 0.001.

TABELL 8.4. Skillnader i förtroende för riksdagen mellan olika grupper (%).

	Mycket stort förtroende	Ganska stort förtroende	Varken stort eller litet förtroende	Ganska litet förtroende	Mycket litet förtroende	Kan inte säga
Totalt	7	51	30	8	3	1
Kön ***						
Kvinna	6	53	31	6	2	2
Man	7	48	30	11	4	0
Ålder ***						
18–29	10	53	25	8	3	1
30–39	6	45	27	15	6	1
40–49	10	50	28	6	3	3
50–59	6	51	30	9	2	2
60–69	5	46	35	7	7	0
70+	3	55	34	7	1	0
Utbildning ***						
Grundskola	2	44	41	7	6	0
Andra stadiet	7	48	30	10	3	2
Högskola	10	61	22	5	1	1

TABELLNOT: Skillnaden mellan grupperna är statistiskt signifikant: *p < 0.05; **p < 0.01; ***p < 0.001.

Sammanfattning

Finlandssvenskarna hyser högt förtroende för de samhällsinstitutioner som ansvarar för att upprätthålla deras säkerhet och trygghet. När det gäller de politiska institutionerna uppvisar finlandssvenskarna högst förtroende för de nationella institutionerna, följt av institutioner på den lokala nivån. Lägst förtroende har finlandssvenskarna för de internationella institutionerna. Under coronapandemin har förtroendet för de flesta institutionerna hållits på en stabil nivå med endast små förändringar, men andelen som uppger sig ha mycket eller ganska stort förtroende för regeringen och riksdagen har ökat tydligt från 2019 till 2021. När det kommer till gruppvisa skillnader i graden av förtroende för presidenten, regeringen och riksdagen framkommer det att förtroendet för presidenten genomgående är högt och att det knappt förekommer några gruppvisa skillnader. Kvinnor uppvisar större förtroende för regeringen och riksdagen än män, och förtroendet för de två institutionerna stiger även med graden av utbildning. Gällande skillnader mellan olika åldersgrupper sticker åldersgruppen 30–39 ut som den åldersgrupp där störst andel uppger sig ha ganska eller mycket litet förtroende för regeringen och riksdagen.

Korruptionsuppfattningar i ankdammen

Fredrik Malmberg

Introduktion

Förra sommarens uppmärksammade härva kring föreningen Pohjola-Norden skapade svallvågor i den finlandssvenska ankdammen och gav upphov till debatt om finlandssvensk korruption (Fagerholm 2021), fastän majoriteten av föreningens medlemmar uppges vara finskspråkiga. Korruption, ofta definierat som missbruk av offentlig makt för privat nytta, har påvisats ha ett flertal samhällsskadliga följder. Bland annat uppges korruption bidra till ökad ojämlikhet och diskriminering, snedvridning av konkurrensen och minskad investeringsvilja bland företagen samt försämrad tilltro till våra myndigheter och medmänniskor i allmänhet (Azfar, Lee & Swamy 2001; Rothstein & Uslaner 2005).

Trots att korruption ofta uppfattas i den offentliga diskussionen som ett problem som närmast berör utvecklingsländer i det så kallade "Global South" och främst handlar om mutor, så har ett flertal studier under de senaste åren framhållit att korruption också är ett problem i de högt presterande (enligt gängse korruptionsindikatorer) nordiska länderna (Bergh m.fl. 2013; Erlingsson & Kristinsson 2020). Korruptionen i de nordiska länderna med sina omfattande och decentraliserade välfärdsstater uppges kännetecknas av att den främst hittas på den lokala nivån samt av att den ofta tar mer sofistikerade former än traditionella mutor och förskingring, vilket inkluderar bl.a. olika typer av vänskapskorruption, såsom favoritism och s.k. "bäste broder"-nätverk, där man utbyter tjänster och gentjänster genom informella relationer.

Syftet med detta kapitel är att analysera finlandssvenskarnas syn på korruption utgående från två övergripande aspekter. Inledningsvis undersöks finlandssvenskarnas syn på korruptionsrisken i finlandssvenska kretsar jämfört med i det finländska samhället i stort. Vissa teoretiska argument antyder att korruptionsrisken kunde vara något större i finlandssvenska kretsar, men hur förhåller sig finlandssvenskarna själva till detta? Därefter övergår kapitlet till att se närmare på finlandssvenskarnas uppfattningar gällande förekomsten av olika former av korruption. Vilka korruptionsformer anses vara mest förekommande i dagens

Finland? Hur ser olika grupper inom Svenskfinland på risken respektive förekomsten av olika korruptionsformer? Avslutningsvis sammanfattas de mest centrala iakttagelserna i kapitlet.

Korruptionsrisken i Svenskfinland

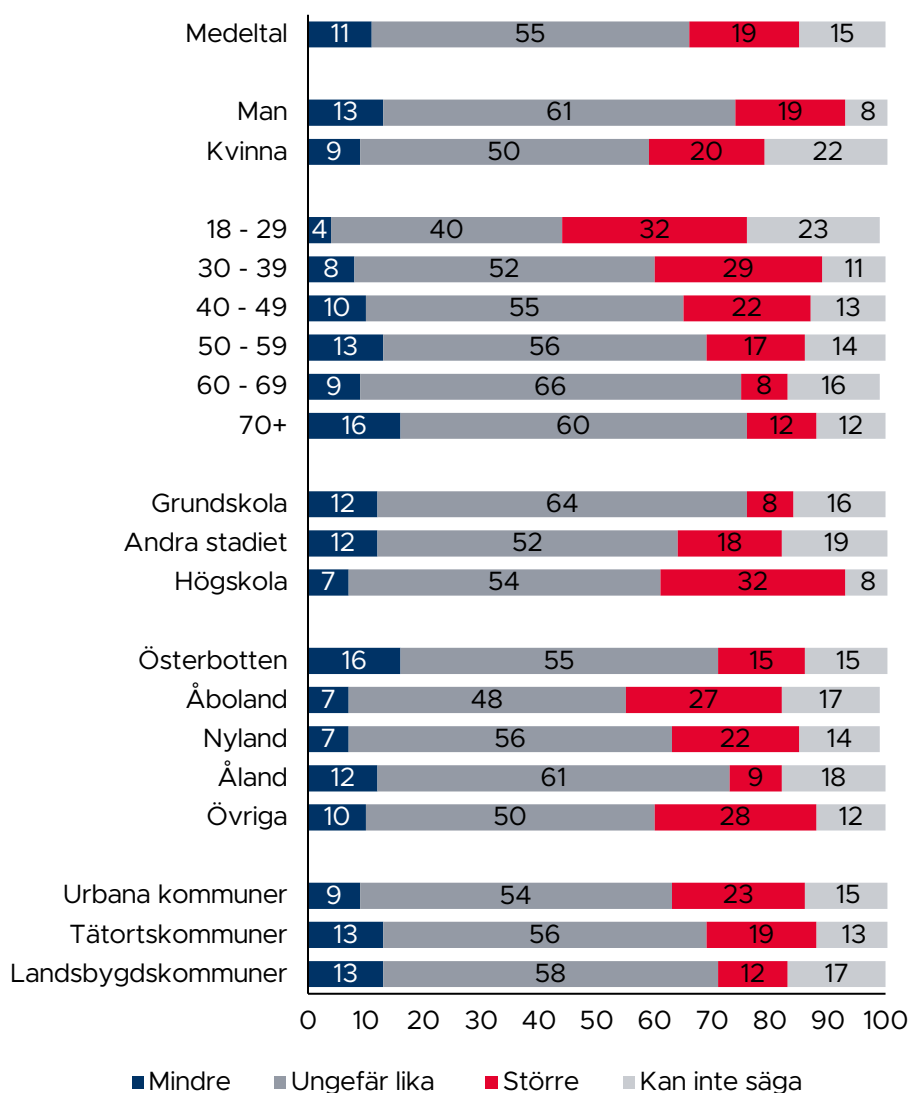
Finlandssvenska kretsar uppges ofta kännetecknas av en stark social samhörighet, vilket även kan benämnas socialt kapital (Sundback & Nyqvist 2010). Detta tar sig exempelvis uttryck i att finlandssvenskarna tenderar att vara proportionellt sett mer aktiva i föreningslivet och lokalsamhället, samt uppvisar en hög allmän tillit.

Fastän ett starkt socialt kapital ofta uppfattas som någonting positivt så har en del forskare fört fram att vissa aspekter av det kan producera negativa bieffekter såsom exkludering och korruption (van Deth & Zmerli 2010; Warren 2008). Vanligt förekommande exempel på sociala kapitalets mörka sidor är så kallade "bäste broder"-nätverk eller tendenser till favorisering, vilket kan gynnas av ett starkt sammanbindande socialt kapital inom relativt små kretsar. Därmed kan man gott föreställa sig att vissa individer eller grupper upplever de finlandssvenska kretsarna som alltför små och beskyddande gentemot de egna medlemmarna, och att personliga kontakter spelar en alltför stor roll i vissa sammanhang, såsom exempelvis vid tjänsteutnämningar.

Hur uppfattar då finlandssvenskarna själva risken för korruption i Svenskfinland i jämförelse med resten av landet? Frågeformuläret för Barometern 2021 innehöll en fråga om hur respondenten ser på korruptionsrisken i Svenskfinland. Frågan formulerades på följande sätt: "Hur stor tror du att risken för korruption såsom otillbörlig favorisering eller intressekonflikter är i finlandssvenska kretsar jämfört med samhället i stort?". Respondenten gavs fyra svarsalternativ: "Mindre", "Ungefär lika stor", "Större" eller "Kan inte säga". I figur 9.1 redovisas de deskriptiva resultaten utgående från de procentuella andelarna av svarsalternativen för både samplet som helhet samt enligt vissa bakgrundsfaktorer. Från den översta stapeln som visar medeltalet för hela samplet kan vi se att knappt över hälften av alla respondenter har valt att svara att risken för korruption är ungefär lika stor bland finlandssvenskar som bland övriga delar av befolkningen. Endast cirka 10 procent anser att risken är mindre medan nästan 20 procent framhåller att risken är större. Andelen mer pessimistiskt lagda när det kommer till korruptionsrisken överstiger alltså något andelen som är mer optimistiskt lagda. Kring 15 procent har valt att inte alls ta ställning i frågan.

På basis av de bakgrundsfrågor som respondenterna fick ta ställning till går det även att presentera resultatet för de olika aktörerna enligt kön, ålder, utbildningsnivå, region och kommuntyp. Därigenom går det att undersöka hur synen på korruptionsrisken varierar i ljuset av vissa bakgrundsfaktorer. Utifrån resultaten för bakgrundsfaktorerna kan vi notera flera intressanta observationer.

Inledningsvis verkar män ha en något större tendens att uppfatta korruptionsrisken som antingen mindre eller ungefär lika stor. Däremot är andelen som anser att risken är större nästan lika stor bland både män och kvinnor, medan andelen som är osäkra eller ovilliga att svara är över dubbelt större bland kvinnor. På det stora hela kan det dock konstateras att könsskillnaderna verkar vara relativt små bland finlandssvenskarna i detta avseende, även om en

FIGUR 9.1. Hur stor tror du att risken för korruption såsom otillbörlig favori-
sering eller intressekonflikter är i finlandssvenska kretsar jämfört
med samhället i stort (n=2559)?

medelvärdesanalys visar att skillnaderna mellan grupperna är statistiskt signifi-
kanta (liksom för de övriga bakgrundsvariablerna).

Skiftar vi fokus till skillnader mellan olika åldersgrupper kan vi se ett
tydligt mönster där den uppfattade korruptionsrisken minskar ju högre upp
bland åldersgrupperna vi förflyttar oss. Cirka 30 procent av 18 till 29-åring-
arna anser att risken är större medan motsvarande siffra för de två äldsta

ålderskategorierna är i genomsnitt endast 10 procent. Dessutom kan vi se att de högre utbildade intressant nog verkar uppvisa en betydligt större tendens att uppfatta korruptionsrisken som högre i finlandssvenska kretsar. Över 30 procent av de högskoleutbildade tror att risken är större jämfört med endast 8 procent bland dem med enbart grundskoleutbildning.

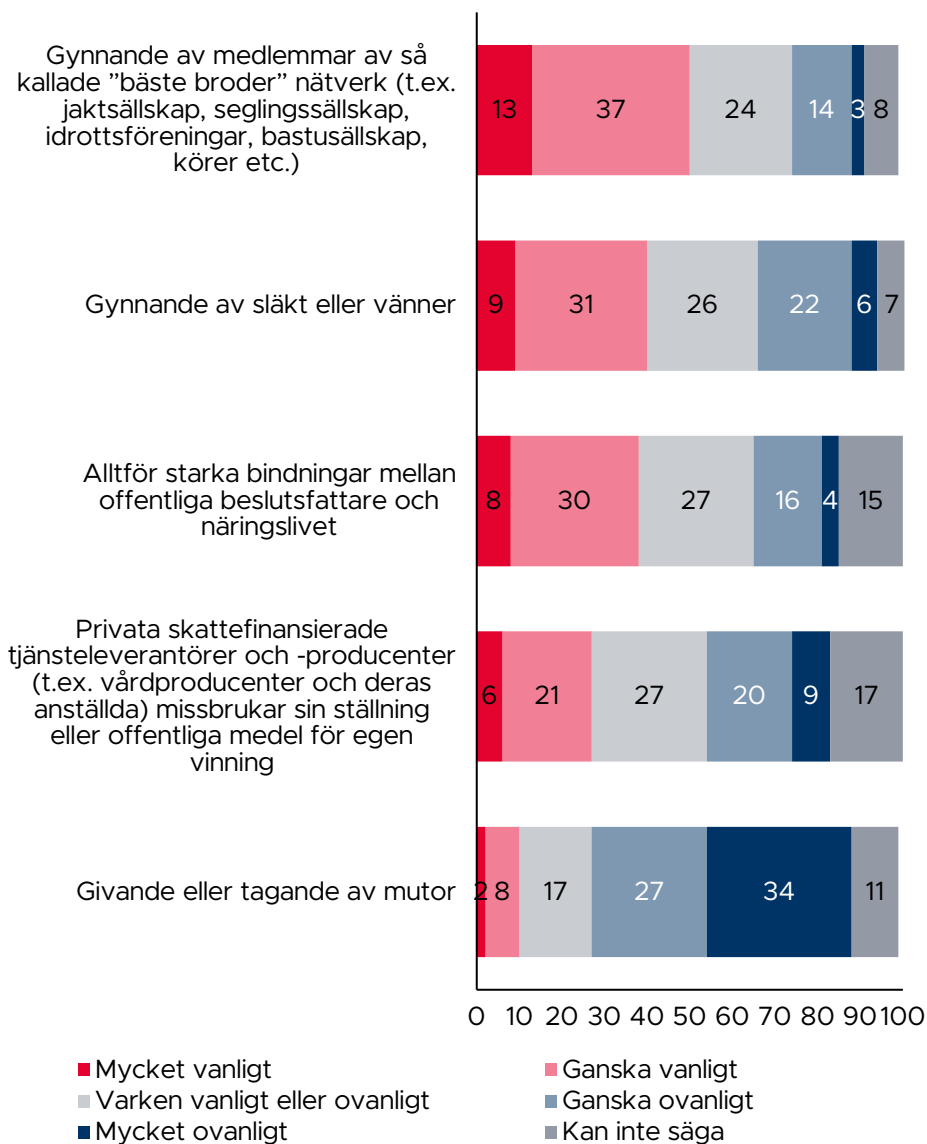
Vänder vi blicken till de regionala skillnaderna kan vi se att Åboland och Nyland tydligt sticker ut i jämförelse med Österbotten och Åland. I den förstnämnda gruppen anser 27 respektive 22 procent att risken är större medan endast 7 procent i båda regionerna tror att den är mindre. Motsvarande siffror för de två sistnämnda regionerna är 15 respektive 9 procent (Större) samt 16 respektive 12 procent (Mindre). För kategorin "Övriga" kan det inte dras några långtgående slutsatser eftersom antalet respondenter som tillhör denna kategori är så lågt (n=55). En möjlig förklaring till de stora regionala skillnaderna är att Österbotten och Åland består till stora delar av landsbygdskommuner till skillnad från Åboland och Nyland där urbana kommuner är mer vanligt förekommande. Tittar vi därmed på skillnader enligt kommuntyp kan vi mycket riktigt konstatera att urbana kommuner sticker ut med över 20 procent som anser att risken är större jämfört med endast 12 procent i landsbygdskommuner. Tätortskommuner befinner sig som förväntat någonstans där mittemellan.

Korruptionsformer

Härnäst ska vi titta närmare på finlandssvenskarnas uppfattningar gällande förekomsten av specifika former av korruption inom den offentliga sektorn i Finland.

Frågeformuläret för den så kallade Mediebarometern från 2020 innehöll bl.a. ett frågebatteri om hur respondenten ser på förekomsten av olika former av korruption. Frågebatteriet är så gott som direkt hämtat och översatt av undertecknad från en motsvarande nationell finskspråkig undersökning (KAKS 2020). Den övergripande frågeställningen lydde som följande: "Hur vanlig skulle du uppskatta att följande praxis eller företeelse är inom den offentliga sektorn i Finland?". Svartalternativen var: "Mycket vanligt", "Ganska vanligt", "Varken vanligt eller ovanligt", "Ganska ovanligt", "Mycket ovanligt" eller "Kan inte säga". Figur 9.2 redovisar de deskriptiva resultaten för de olika korruptionsformerna på basis av de procentuella andelarna av svartalternativen. Resultaten presenteras så att den korruptionsform som upplevs vara vanligast (Mycket vanligt + Ganska vanligt) placerats högst upp i figuren medan den korruptionsforms som upplevs som minst vanligt förekommande placerats längst ner.

Högst upp i figur 9.2 hittar vi som väntat de former som bland annat Papakostas (2009) har kallat "sofistikerad" korruption, vilket inkluderar olika typer av vänskapskorruption såsom "bäste broder"-nätverk och favoritism samt otillbörliga kopplingar mellan beslutsfattare och näringslivet. Mellan 38 och 50 procent av finlandssvenskarna upplever dessa korruptionsformer som (mycket eller ganska) vanligt förekommande, vilket är klart färre än i den nationella undersökningen där motsvarande andel var mellan 64 och 78 procent (KAKS 2020). Näst lägst hittar vi korruption som äger rum i en slags gråzon mellan den offentliga och privata sektorn där privata aktörer som finansieras genom offentliga medel agerar på ett korrupt sätt. Här upplever kring 27 procent av respondenterna att detta är vanligt förekommande (ingick ej i KAKS). Längst ner hittar vi den

FIGUR 9.2. Hur vanlig skulle du uppskatta att följande praxis eller företeelse är inom den offentliga sektorn i Finland? (n=2858, viktade resultat i %).

arketypiska formen av korruption, användningen av mutor, varav endast 10 procent anser att denna form är vanligt förekommande (30% i KAKS 2020).

Finns det då någon variation här när det kommer till de tidigare nämnda bakgrundsfaktorerna? För att underlätta resultatredovisningen anger värdena i tabell 9.1 ett medelvärde baserat på de fem första svarsalternativen ("Kan inte

TABELL 9.1. Uppfattad förekomst av korruptionsformer (medelvärde 0-4) enligt bakgrundsvariabler.

	Bäste broder- nätverk	Gynnan- de av släkt eller vänner	Alltför starka bindning- ar	Privata tjänste- leverantör- er	Givande eller ta- gande av mutor
Medelvärde	2,5	2,2	2,3	2,0	1,1
Kön			*		**
Kvinna	2,5	2,2	2,3	1,9	1,0
Man	2,5	2,1	2,2	2,0	1,1
Ålder	**	***	***	***	**
18–29	2,5	2,3	2,1	2,0	0,9
30–39	2,5	2,3	2,3	2,0	1,0
40–49	2,6	2,2	2,5	2,1	1,1
50–59	2,5	2,2	2,4	2,0	1,1
60–69	2,5	2,0	2,2	1,9	1,1
70+	2,3	2,0	2,2	1,8	1,2
Utbildnings- nivå	***	***	***	***	***
Grundskola	2,5	2,3	2,4	2,0	1,3
Andra stadiet	2,5	2,2	2,3	2,0	1,1
Lägre högsk.	2,5	2,1	2,2	1,9	0,9
Högre högsk.	2,3	1,8	2,1	1,7	0,6
Region					
Österbotten	2,5	2,2	2,3	1,9	1,1
Åboland ¹	2,5	2,1	2,3	2,0	0,9
Nyland	2,5	2,1	2,3	2,0	1,0
Åland	2,4	2,3	2,3	1,8	1,0
Övriga	2,6	2,1	2,5	2,1	1,0
Kommuntyp		*			***
Urbankom- mun	2,5	2,1	2,3	1,9	0,9
Tätortskom- mun	2,5	2,2	2,3	2,0	1,2
Landsbygds- kommun	2,4	2,3	2,3	1,9	1,2

TABELLNOT: "Hur vanlig skulle du uppskatta att följande praxis eller företeelse är inom den offentliga sektorn i Finland? Mycket vanligt (1), Ganska vanligt (2), Varken vanligt eller ovanligt (3), Ganska ovanligt (4), Mycket ovanligt (5) eller Kan inte säga (6)". Skalan omkodad så att den går från "Mycket ovanligt" (0) till "Mycket vanligt" (4), vilket innebär att ett högre medelvärde indikerar att korruptionsformen upplevs som mer vanligt förekommande. Medelvärdesskillnaden mellan grupperna är statistiskt signifikant: * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$.

¹ Åboland syftar till den mer svenskspråkiga landskapsdelen av Egentliga Finland.

säga"-svar exkluderas) för förekomsten av olika korruptionsformer, med en skala som går från 0–4, där 0 indikerar "Mycket ovanligt" och 4 indikerar "Mycket vanligt". Resultaten presenteras i samma ordning som i figuren ovan men från vänster till höger. Med syftet att kontrollera om medelvärdesvariationerna inom bakgrundsfaktorskategorierna är statistiskt signifikanta utfördes också en envägs variansanalys (ANOVA) mellan korruptionsformen och bakgrundsvariablerna. Om värdet från variansanalysen är under 0.05 var resultatet statistiskt signifikant med 95 procent säkerhet, under 0.01 signifikant med 99 procent säkerhet och under 0.001 signifikant med 99.9 procent säkerhet. Om värdet var statistiskt signifikant går det därmed att fastställa att medelvärdesskillnader i den uppfattade omfattningen av korruptionsformen utgående från bakgrundsfaktorn med minst 95 procents säkerhet inte beror på slumpen.

Vi kan notera ett antal intressanta iakttagelser från tabellen. Till att börjas med så är ålder och utbildningsnivå de enda bakgrundsfaktorerna som är statistiskt signifikanta för alla fem korruptionsformer. Det verkar vara de som befinner sig i medelåldern och som är lägre utbildade som har en något större tendens att uppfatta åtminstone vissa av formerna, såsom "bäste broder"-nätverk, som mer vanligt förekommande. Kön är signifikant i endast två av fallen; alltför starka bindningar mellan beslutsfattare och näringslivet samt användning av mutor. Kvinnor verkar snäppet mer benägna att uppfatta den förstnämnda formen som mer vanligt förekommande medan män i sin tur uppfattar mutor som mer vanligt förekommande. Angående kommutyp kan vi se att mutor uppfattas förekomma mer i landsbygds- och tätortskommuner jämfört med i urbana kommuner. Favorisering av släkt eller vänner anses också vara något vanligare i landsbygdskommuner än i urbanskommuner, vilket eventuellt kunde vara ett tecken på att risken för den här typen av intressekonflikter uppfattas som större i mindre samhällen där "alla känner alla". Däremot hittas inga signifikanta skillnader mellan specifika regioner.

Slutsatser

Korruption anses vara ett samhällsproblem som även hittas i våra nordiska välfärdssamhällen (Erlingsson & Kristinsson 2020). Samtidigt har tidigare studier noterat att det råder en tämligen stor brist på empiriska studier som undersöker de eventuella negativa eller mörka sidorna av det finlandssvenska sociala kapitalet (Sundback & Nyqvist 2010, s. 200). Syftet med detta kapitel var därför att undersöka finlandssvenskarnas uppfattningar gällande förekomsten av oegentligheter inom de relativt små och ofta enspråkiga kretsarna som utgör den finlandssvenska ankdammen.

Rent allmänt kan man säga att finlandssvenskarna verkar ha en relativt optimistisk bild beträffande förekomsten av olika former av maktmissbruk i Finland, åtminstone om man jämför med resultat från nationella undersökningar (KAKS 2020). Detta stämmer även väl överens med studier som visar att finlandssvenskarna i genomsnitt har ett aningen högre politiskt förtroende (Grönlund & Isaksson 2008). De största variationerna hittas mellan de olika ålders- och utbildningsgrupperna.

En annan intressant observation som gjordes i detta kapitel är att högre utbildade finlandssvenskar uppfattar å ena sidan olika former av korruption som mindre vanligt förekommande i Finland än lägre utbildade, vilket stämmer överens med nationella undersökningar (KAKS 2020). Å andra sidan uppfattar de även risken för korruption som större i finlandssvenska kretsar än i samhället i stort. Detta kan eventuellt tolkas som att de är mindre cyniska vad gäller förekomsten av korruption i största allmänhet, men mer uppmärksamma vad gäller den offentliga diskussionen i exempelvis media (se till exempel Fagerholm 2021) kring potentiella riskzoner för maktmissbruk inom de "egna" kretsarna.

Det svenska i Finland – hot och möjligheter

Marina Lindell

Introduktion

Hur svenskspråkiga i Finland uppfattar språkmiljön och möjligheterna att använda det egna språket har klarlagts i många undersökningar under lång tid. Jag har själv varit inblandad i flera av dem och trenden har varit relativt tydlig. Språkklimatet har blivit mer ansträngt, den samhälleliga debatten har hårdnat och möjligheterna att använda svenska språket i kontakt med myndigheter och i samhället har försämrats (se bland annat: Herberts 2019; Lindell 2016; Lindell 2021; Suominen 2016). Sanna Marins regering arbetar med ett nytt språkpolitiskt program och Nationalspråkstrategin har nyligen reviderats. Dessa politiska satsningar är välkomna och har bidragit till att fästa uppmärksamhet på vikten av att bevara och utveckla det svenska språket i Finland. Samtidigt har justitieministeriet lanserat flera kampanjer på sociala medier för ett bättre språkklimat, bland annat #egetspråk #omakieli och ett #trakasserifritt Finland.

Det är viktigt att regelbundet följa upp både hur språklagen förverkligas i praktiken och hur medborgarna upplever möjligheterna att leva och verka på sitt eget språk. Hur ser de svenskspråkiga i Finland på det tvåspråkiga Finland? Hur upplever de sina möjligheter att använda svenska språket och hur ser de på framtiden för det svenska i Finland? Dessa frågeställningar kommer att diskuteras i detta kapitel.

Bakgrund

De flesta minns säkert dåvarande riksdagsledamoten Mats Nylunds fråga i samband med behandlingen av den omfattande juren för Vasa centralsjukhus i riksdagen ”*Hur tackes ni bästa regering? Hur tackes ni? O jo ni tackes!*”. Den Juha Sipilä ledda regeringens (2015–2019) inställning i frågor som rör det svenska i Finland skapade befogad oro på många håll i Svenskfinland. Den regeringens njugga inställning till språkliga rättigheter och svenskans ställning visade sig i en rad

politiska frågor, bland annat social- och hälsovårdsreformen, jourreformen och tingsrättsreformen (Suominen 2016). Flera beredningar och reformer hade bristfälliga språkliga konsekvensbedömningar och många experter som på olika sätt lyfte fram behovet av svenskspråkig service och svenskspråkiga strukturer talade för döva öron. Detta visar på hur snabbt saker kan förändras till det sämre. Även om svenskan är ett av Finlands två nationalspråk är svenskspråkiga i minoritet, och en minoritet är alltid beroende av majoritetens välvilja.

Ett annat orosmoment är att den svenskspråkiga befolkningen minskar i Finland. Under perioden 1990–2018 krympte den med drygt 8000 personer (ca 3 %) från 296 700 till 288 400. För perioden 2019–2040 kan vi däremot förvänta oss en sammanlagd ökning med knappt 1800 svenskspråkiga i hela Finland. Det är främst urbana tillväxtcentrum och Åland som förespås få en positiv utveckling, på bekostnad av de övriga. De främsta orsakerna till förändringar i kommunernas befolkningstal är åldersstrukturen och intern migration (Saarela 2020). Den demografiska utvecklingen har en direkt inverkan på möjligheterna att få service på svenska och att kunna använda svenskan i kontakt med myndigheter och företag. För att kunna garantera service på svenska vore det viktigt att bättre ta tillvara det intresse som bland många finskspråkiga finns för att lära sig svenska och att satsa på integration på svenska (Häggman 2021).

Regeringsprogrammet för Sanna Marins regering har en helt annan betoning av de språkliga rättigheterna än dess föregångare och betonar även att Finland tack vare de två nationalspråken, finska och svenska, är en stark del av den nordiska gemenskapen. I december 2021 godkändes också en ny nationalspråksstrategi. Den består av tre övergripande riktlinjer: rätten till service på det egna språket, tryggheten av nationalspråkens ställning samt en levande tvåspråkighet. Avsikten med strategin är att trygga allas rätt att få service på nationalspråken och förbättra språkklimatet. Det nämns också att Finland skall vara ett föregångarland när det gäller tillgodoseendet och förverkligandet av de språkliga rättigheterna. Statsmakten måste göra sin del för att svenskan ska bibehålla sin livskraft i landet samt värna om de språkliga rättigheterna för dem som talar svenska. Särskilda lösningar och språkbaserad planering nämns som åtgärder för att trygga de språkliga rättigheterna. Även integration på svenska lyfts fram som en viktig faktor för att garantera tillgången på svenskspråkig arbetskraft (Nationalspråksstrategin 2021). Det är en ambitiös nationalspråksstrategi som värnar om Finlands tvåspråkighet och möjligheterna att leva ett fullödigt liv på svenska i Finland.

Analys

Låt oss börja med att se på hur svenskspråkiga upplever det tvåspråkiga Finland. I tabell 10.1 finns sju påståenden om det tvåspråkiga Finland listade. Respondenterna ombads uppge huruvida de är helt av samma åsikt, delvis av samma åsikt, delvis av annan åsikt eller helt av annan åsikt. Balansmättet visar antalet ja-svar (helt eller delvis av samma åsikt) minus antalet nej-svar (helt eller delvis av annan åsikt). Ett negativt värde på balansmättet innebär att andelen som inte håller med om påståendet är större, medan ett positivt värde innebär att andelen som håller med om påståendet är större.

När det gäller huruvida Finland är ett välfungerande tvåspråkigt land

visar det negativa balansmättet (-6) att en större andel inte håller med om detta påstående. Majoriteten (53 %) tycker inte att Finland är ett välfungerande tvåspråkigt land. En majoritet (58 %) anser dock att svenskspråkiga har samma möjligheter som finskspråkiga i dagens Finland.

TABELL 10.1. Uppfattning om det svenska i Finland (%).

	Helt av samma åsikt	Delvis av samma åsikt	Delvis av annan åsikt	Helt av annan åsikt	Balansmätt
Finland är ett välfungerande tvåspråkigt land	7	40	38	15	-6
Svenskspråkiga har samma möjligheter som finskspråkiga i dagens Finland	25	33	29	13	16
Det blir hela tiden mindre viktigt med kunskaper i svenska	16	39	22	23	10
Jag upplever att attityderna bland finskspråkiga till det svenska i Finland har försämrats under de senaste två åren	21	37	33	9	16
Jag upplever att finskspråkiga vill hålla sig för sig själva och inte visar intresse för den svenskspråkiga befolkningen	16	46	32	6	24
Jag uppfattar det svenska i Finland som en öppen och inkluderande gemenskap	31	50	16	3	62
Jag är stolt över att vara finlands-svensk	79	17	3	1	92

Det faktum att en stor andel tycker att det hela tiden blir mindre viktigt med kunskaper i svenska (55 %) och att attityderna bland finskspråkiga till det svenska har försämrats (58 %) är oroande. Dessa saker bidrar säkert till att förklara varför man tycker att tvåspråkigheten i Finland inte alltid fungerar så bra. Många upplever också att finskspråkiga inte är så intresserade av den svenskspråkiga befolkningen och hellre håller sig för sig själva (62 %). Utökade kontakter mellan språkgrupperna kunde säkert bidra till att ändra på detta. Forskning visar att människor som har goda erfarenheter av interaktion med andra grupper också förhåller sig mer positiva gentemot medlemmarna av dessa grupper (Mäkinen & Nortio 2020; Nationalspråksstrategin 2021). En stor majoritet upplever att det svenska i Finland är en öppen och inkluderande gemenskap (81 %). Det är naturligtvis glädjande att det finns en stark gemenskap bland svenskspråkiga och minoritetsstatusen i sig förklarar mycket av de täta banden som finns mellan finlandssvenskar. 96 procent säger sig också vara stolt över att vara finlandssvensk. En stark gemenskap är bra så länge det samtidigt inte innebär att andra exkluderas från gemenskapen. I Språkbarometern 2020 lyftes det fram att språkminoriteten, både finskspråkiga och svenskspråkiga, i en tvåspråkig kommun många gånger tycker det är svårt att bli en del av majoritetsgruppens gemenskap (Lindell 2021).

Hur viktiga är olika insatser för att bevara det svenska i Finland? Respondenterna ombads bedöma hur viktiga de anser insatser inom olika områden är för att bevara och utveckla det svenska i Finland. Skalan går från ett till fem där ett (1) motsvarar inte alls viktigt och fem (5) mycket viktigt. I tabell 10.2 finns stödet för olika insatser listade i fallande ordning med den insats som har starkast stöd först. Medeltalet för de olika insatserna varierar mellan 3,93 och 4,58. Detta är höga medelvärden vilket tyder på att det finns ett utbrett stöd för alla de listade insatserna. Värdet inom parentes visar standardavvikelsen.

Den viktigaste enskilda insatsen för att bevara och utveckla det svenska i Finland anses vara att stöda svenskspråkig utbildning. Därefter följer kontakter till Norden och nordiskt samarbete. I samband med Finlands och Sveriges samtida ansökan om Natomedlemskap har det nordiska samarbetet verkligen lyfts fram. Detta kan vara bra för det svenska i Finland också på lång sikt. Att tydligare synliggöra att Finland är en del av en nordisk gemenskap kan ha positiva effekter för intresset för det svenska språket. Ett starkt stöd finns också för att stöda språkundervisning i svenska i finskspråkiga skolor. Även digitalisering på svenska anses vara viktigt. Kontaktskapande satsningar som stöder nordiskt samarbete och kontakten mellan svensk- och finskspråkiga i Finland är insatser som också anses vara viktiga. Språkbud och ökad synlighet på finskt håll anses av många vara mycket viktiga insatser. Stöd till forskning kommer på en nionde plats följt av svenskspråkig verksamhet på språköarna. De tre insatser som fått minst stöd är stöd till svenskspråkiga konst- och kulturutövare, integration på svenska och svenskspråkig undervisning i konstämnen. Det är något förvånande att integration på svenska inte återfinns högre upp på listan med tanke på att integration diskuterats som en viktig faktor för att säkerställa svenskspråkig service i framtiden. Resultatet tyder på att insatser som stöder utbildning på svenska, främjande av nordiskt samarbete, utökade kontakter mellan språkgrupperna, bättre språkkunskaper (inkl. språkbud) och insatser som främjar det svenska på finskt håll ses som de viktigaste.

På frågan "Hur mycket vore du beredd att själv göra för att upprätthålla

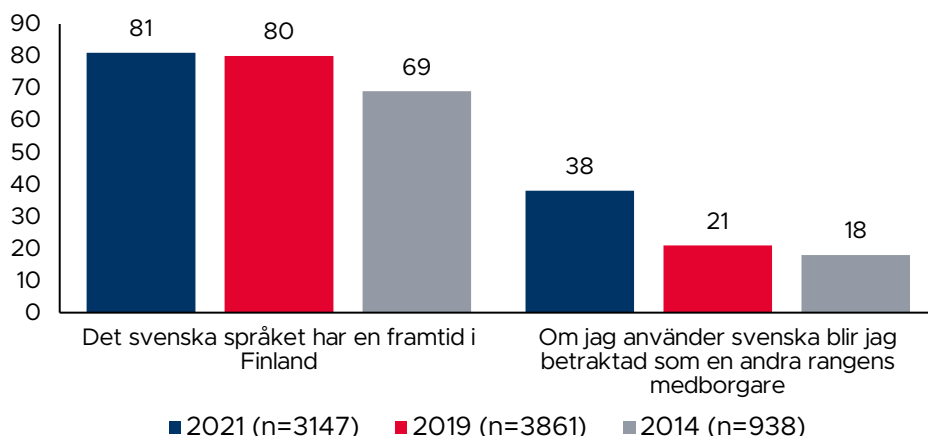
TABELL 10.2. Stöd till olika insatser för att bevara och utveckla det svenska i Finland.

Insatser för att bevara och utveckla det svenska i Finland (skala 1–5)	Medelvärde
Stöd till svenskspråkig utbildning	4,58 (0,67)
Kontakter till Norden och nordiskt samarbete	4,54 (0,71)
Stöd för språkundervisning i svenska i finskspråkiga skolor	4,45 (0,81)
Digitalisering på svenska	4,37 (0,81)
Kontaktskapande satsningar som stöder kontakten till de nordiska länderna	4,33 (0,83)
Språkbud	4,32 (0,83)
Kontaktskapande satsningar som stöder kontakten mellan språkgrupperna	4,30 (0,82)
Ökad synlighet på finskt håll	4,29 (0,84)
Stöd till forskningen	4,28 (0,89)
Svenskspråkig verksamhet på språköarna	4,27 (0,85)
Stöd till svenskspråkiga konst- och kulturutövare	4,20 (0,93)
Integration på svenska	4,09 (0,94)
Svenskspråkig undervisning i konstämnen	3,93 (1,01)

det svenska språket och den svenska kulturen i Finland” svarar 67 procent att de är beredda att göra mycket eller ganska mycket medan 19 procent svarar att de är beredda att göra ganska eller mycket lite. Endast 1 procent säger att de inte är beredda att göra någonting alls och 12 procent har svarat att de inte kan säga. Två tredjedelar är alltså beredda att själva också göra någonting för att bevara det svenska i Finland. Vad konkret de är beredda att göra framkom inte i undersökningen men det är någonting man gärna kunde följa upp.

Hur har uppfattningen om det svenska i Finland förändrats över tid? I figur 10.1 ser vi att andelen som anser att det svenska språket har en framtid i Finland har hållits på samma höga nivå sedan år 2019 - 81 procent ser optimistiskt på framtiden för det svenska språket i Finland. Detta är en ökning med 12 procentenheter sedan år 2014. Andelen som upplever att de blir betraktade som andra rangens medborgare om de använder svenska har dock ökat från 21 procent år 2019 till 38 procent år 2021. Det här är en ökning med 17 procentenheter, vilket återspeglar det som många andra undersökningar har visat nämligen att möjligheterna att använda svenska språket har försämrats. En bidragande orsak till detta är att språkkunskaperna i svenska hos befolkningen överlag har försämrats och det behövs åtgärder för att väcka och ta tillvara intresset för att lära sig svenska hos den finskspråkiga befolkningen. Den språkliga flexibiliteten hos de

svenskspråkiga är stor, speciellt bland de som bor i urbana miljöer, som arbetar och lever i finskdominerande miljöer och de som har goda kunskaper i finska. På många håll har det dessutom blivit allt svårare att få service på svenska vilket ytterligare bidragit till den språkliga flexibiliteten. Borde vi som svenskspråkiga ändå ge finskspråkiga fler chanser att prata svenska och inte alltid byta till finska bara för att vi kanske kan?

FIGUR 10.1. Uppfattning om svenska språkets framtid i Finland 2014–2021 (%).

Sammanfattning

För att det tvåspråkiga Finland skall må bra och för att det svenska språket skall vara en central del av det finländska samhället också i framtiden behövs särskilda satsningar. Kenneth Myntti skrev redan år 2010 att Finland behöver ett program för hur tvåspråkigheten skall säkras i framtiden. Johan Häggman är i sin rapport "Strategier för minoritetsspråk – jämförelser av relevans för svenskan i Finland" (2021) inne på samma linje och betonar betydelsen av en proaktiv språkplanering och en positiv särbehandling av det svenska språket i Finland. Det finns stora vinster med att upprätthålla tvåspråkigheten i Finland och nyttan bör tydliggöras mera. Det finns inget motsatsförhållande mellan att ha två jämbördiga språk. Till syvende och sist är det också upp till finlandssvenskarna själva att synliggöra språket, använda det och bidra till att bevara och utveckla det svenska i Finland. Erik Allardt konstaterade redan år 2000 att de största hoten mot finlandssvenskarna i många avseenden är förorsakade av dem själva om de inte använder sitt språk när det är möjligt. Den gamla sloganen "Byri på svensk" är alltså lika aktuell. Svenskan i Finland lider om finlandssvenskarna själva väljer att börja på finska eller byter till finska i många situationer. Ju mer tvåspråkig man är desto lättare är det att byta till finska. Hösten 2021 gjordes även en undersökning bland de finskspråkiga och enligt den har majoriteten av de finskspråkiga en positiv inställning till tvåspråkigheten och det svenska i Finland (se Karvs kapitel 11). Detta ger hopp för framtiden.

Åsikter om det svenska i Finland bland finskspråkiga finländare

Thomas Karv

Inledning

En språklig minoritet är beroende av en välvillig majoritetsbefolkning både för att frodas och för att dess språkliga rättigheter i praktiken också ska garanteras och omsättas. Finlandssvenskar utgör i denna bemärkelse något av en ovanlig minoritet i och med den jämförelsevis positiva särställningen (Karvonen 2014). Det har ändå alltid funnits en utbredd nidsbild av finlandssvenskar som "bättre folk", vilket även har utgjort grunden för den debatt kring svenska språkets ställning som har pågått sedan innan självständigheten (Westinen 2015, s. 103–104). Finsktalande mot svensktalande kom även att utgöra den första politiska skiljelinjen som uppstod i Finland (Westinen 2015, s. 79). Tidigare studier har också visat att det finns ett antal mer konkreta fördelar med att vara finlandssvensk. En av dessa fördelar är att finlandssvenskarna tenderar att leva i genomsnitt 2–3 år längre än den övriga befolkningen (Hyypä 2007). Men att finlandssvenskarna skulle lyckas behålla denna positiva särställning har varit långt ifrån självklart, vilket 1930-talets stundvis hätska språkstrider vittnar om (Meinander 2016, s. 49–53). En färsk undersökning kring finskspråkigas inställning till finlandssvenskar utgående från partisympatier visar också att det endast bland SFP-väljare finns en majoritet som vill att finlandssvenskarnas särställning ska tas i beaktande i Finland (Borg 2020, s. 247). Denna särställning har, sporadiska språkstrider och en tveksam språklig majoritetsbefolkning till trots, etablerats genom lyckade institutionella arrangemang och ett generellt positivt opinionsklimat historiskt som kan kopplas till Finlands historia (Bäck & Karv 2020, s. 78–79). I den ständigt pågående språkdebatten i Finland har det funnits en konsensus kring att den finskspråkiga majoritetsbefolkningen ändå besitter en nyckelställning när det kommer till det svenska språkets framtid i Finland (Grönlund & Karvonen 2020).

Med andra ord är det synnerligen viktigt ur ett finlandssvenskt perspektiv att regelbundet mäta hur den finskspråkiga delen av Finlands befolkning förhåller sig till finlandssvenskar och det svenska språket i Finland. Frågeställningens betydelse illustreras väl av det faktum att Himmelroos och Strandberg så sent

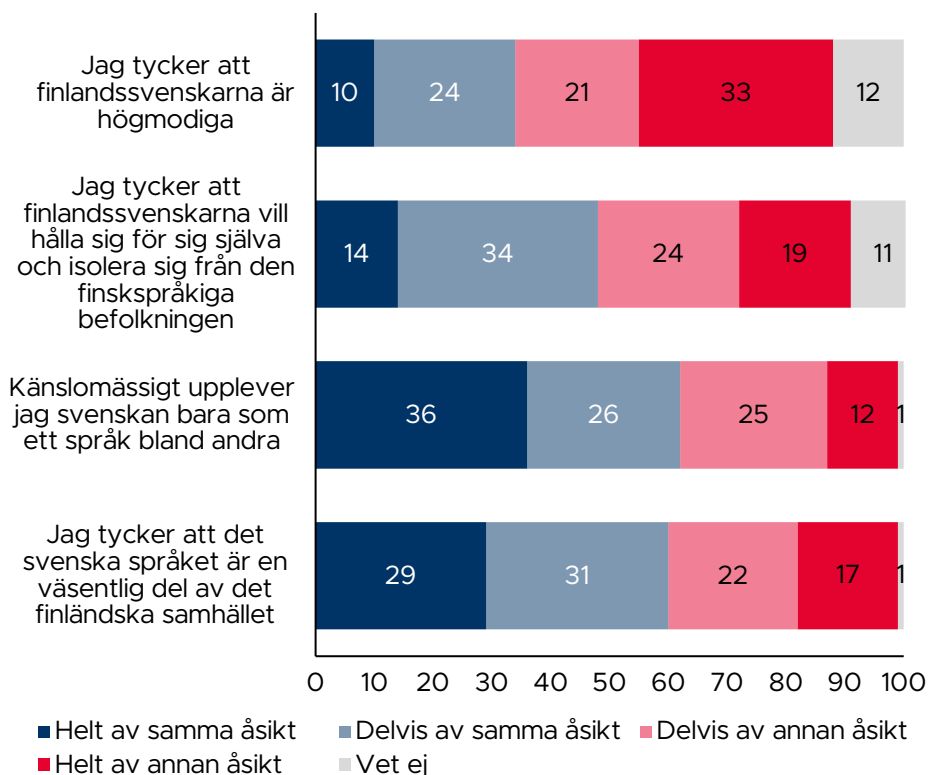
som 2020 publicerade en bok kring detta specifika tema, med den passande titeln *Ur majoritetens perspektiv – Opinionen om det svenska i Finland*. Läsare med ett stort intresse för mer djupgående analyser kring detta fenomen ombedes därför att ta del av deras bok. I och med att det datamaterial som Himmelroos och Strandbergs bok utgick från samlades in under hösten 2014 kan det ändå vara intressant att se huruvida något har förändrats sedan dess. Därtill har även Pitkänen och Westinen (2017) relativt nyligen publicerat en studie kring detta tema, utgående från enkätdata insamlat 2017 och även Allardt (2000) analyserade i början av 2000-talet attityderna mot det svenska bland finsktalande, dock avgränsat till Helsingfors. Syftet med detta kapitel är därmed att beskriva hur åsikterna ser ut, att reflektera kring om och i så fall hur de har förändrats och avslutningsvis att koppla resultaten till en större samhällsutveckling i Finland när det kommer till språkrelationer.

För att kunna analysera finskspråkiga finländares åsikter kring det svenska i Finland kommer jag att använda mig av enkätdata från en medborgarpanel bestående av finskspråkiga, Medborgaropinion (*Kansalaismielipide*), insamlat vid Institutet för samhällsforskning (Samforsk) vid Åbo Akademi under hösten 2021 (1–22.11.2021). Totalt besvarades enkäten av 2 844 finländare med finska som modersmål, vilket gav en svarsprocent på 74 procent. I och med att det fanns en viss skevhet bland de svarande kommer endast viktade data att presenteras. Vikten är uppgjord baserad på kön, ålder, region och utbildning med syftet att uppnå ett mer representativt resultat. Kapitlet fortsätter nu med en redogörelse av resultaten från enkäten och avslutas därefter med en kort sammanfattning kring hur resultaten kan kopplas till tidigare studier och den pågående språkbatten i Finland.

Analys

För att kunna mäta åsikter om finlandssvenskar och det svenska språket i Finland kommer jag att använda mig av två enkätfrågor för respektive ändamål. Respondenterna har fått ta ställning till påståendena "Jag tycker att finlandssvenskarna är högmodiga" och "Jag tycker att finlandssvenskarna vill hålla sig för sig själva och isolera sig från finskspråkiga befolkningen", vilka bägge reflekterar en generell inställning till den finlandssvenska befolkningen. Respondenterna har även fått ta ställning till påståendena "Känslomässigt upplever jag svenskan bara som ett språk bland andra" och "Jag tycker att det svenska språket är en väsentlig del av det finländska samhället", vilka bägge reflekterar en generell inställning till det svenska språket. Svarsalternativen är *Helt av samma åsikt*, *Delvis av samma åsikt*, *Delvis av annan åsikt*, *Helt av annan åsikt* eller *Vet ej*. I figur 11.1 presenteras en deskriptiv översikt utgående från dessa fyra påståenden.

Som vi kan se i figur 11.1 instämmer 34 procent helt eller delvis i påståendet att finlandssvenskarna är högmodiga och 48 procent i att finlandssvenskarna vill hålla sig för sig själva. Huruvida detta ska tolkas som höga eller låga procentandelar är svårt att bedöma, men det är klart att detta ger en indikation på att det fortfarande existerar fördomar mot finlandssvenskar. Även om en direkt jämförelse inte är möjligt så går det ändå att använda sig av den data som presenterades av Himmelroos och Strandberg (2020, s. 21) för att försöka beskriva en förändring över tid. För att mäta åsikter om finlandssvenskar 2014 hade de bland

FIGUR 11.1. Åsikter om det svenska språket och det svenska i Finland bland finskspråkiga (procentuella andelar).

FIGURNOT: Päästäminen suomen kielelle: Mielestäni ruotsin kieli on keskeinen osa suomalais- ta yhteiskuntaa (Jag tycker att det svenska språket är en väsentlig del av det finländ- ska samhället); Koen ruotsin kielen olevan vain yksi kieli muiden joukossa (Känslomässigt upplever jag svenskan bara som ett språk bland andra); Mielestäni suomenruotsalaiset haluavat pysytellä itsekseen ja eristäytyä suomenkielisestä väestöstä (Jag tycker att fin- landssvenskarna vill hålla sig för sig själva och isolera sig från den finskspråkiga befolk- ningen); Mielestäni suomenruotsalaiset ovat ylimielisiä (Jag tycker att finlandssvenskarna är högmodiga).

annat inkluderat påståendet "Finlandssvenskar är en privilegierad grupp", vilket var ett påstående som hela 49 procent av de finskspråkiga instämde i. Om vi återgår till figur 11.1 kan vi konstatera att 62 procent upplever det svenska språket som ett språk bland andra men att hela 60 procent ändå tycker att det svenska språket är en väsentlig del av det finländska samhället. Även Himmelroos och Strandberg (ibid.) hade inkluderat påståendet om att det svenska språket utgör en väsentlig del av det finländska samhället, och 2014 instämde 57 procent i det påståendet. Detta indikerar åtminstone en viss stabilitet när det kommer till åsik- ter om det svenska språket bland finskspråkiga finländare.

Det finns även en hel del intressanta variationer inom den finskspråkiga

befolkningen utgående från en del bakgrundsfaktorer som är värda att lyfta upp. I tabell 11.1 har jag valt att presentera resultaten utgående från kön, ålder, utbildningsnivå, region och kommutyp. Jag har därtill även inkluderat en variabel som mäter subjektiv uppfattning kring kunskaper i svenska, där respondenterna fått ange på en klassisk betygsskala från 4–10 vilket skolvitsord man skulle ge sig själv för sina kunskaper i svenska (medelvitsordet: 6,4). För att underlätta en jämförelse har jag valt att kategorisera språkkunskaper i svenska enligt tre vitsordnivåer: dåliga (4–5), medel (6–7) och goda (8–10). Kunskaper i svenska har även tidigare lyfts upp som den enskilt viktigaste förklaringsfaktorn för åsikter om det svenska i Finland bland finskspråkiga (Strandberg & Himmelroos 2020, s. 147). Om vi övergår till att se närmare på tabell 11.1 märker vi att det finns en tydlig könsbaserad variation när det kommer till åsikter om finlandssvenskar och det svenska språket i och med att kvinnor tydligt tenderar att vara mer positiva, vilket även är i linje med resultaten från Himmelroos och Strandbergs studie.

Tidigare studier har även visat att den äldre finskspråkiga befolkningen har haft en mer positiv inställning till det svenska i Finland (Himmelroos & Strandberg 2020, s. 35; Pitkänen & Westinen 2017). Detta kan också bekräftas utgående från dessa resultat i och med att åldern har en tydlig inverkan, och detta speciellt för åsikter om det svenska språket. Resultaten indikerar att inställningen till svenska språket tenderar att bli mer positiv med åren. När det kommer till inställningen till finlandssvenskar utgående från ålder är resultaten mer otydliga. Utbildningsnivån verkar ha en tydlig inverkan på inställning till det svenska språket, men inte lika tydligt när det kommer till åsikter om finlandssvenskar. Även detta i linje med Himmelroos och Strandbergs resultat. Angående regional tillhörighet och kommutyp finns det också en hel del variationer, både när det kommer till åsikter om det svenska språket och finlandssvenskar. Föga förvånande har också språkkunskaper i svenska en tydlig inverkan på hur man förhåller sig

TABELL 11.1. Åsikter om det svenska språket och det svenska i Finland bland finskspråkiga (procentuell andel som är av helt eller delvis samma åsikt).

	Jag tycker att det svenska språket är en väsentlig del av det finländska samhället	Känslomässigt upplever jag svenskan bara som ett språk bland andra	Jag tycker att finlandssvenskarna vill hålla sig för sig själva och isolera sig från den finskspråkiga befolkningen	Jag tycker att finlands-svenskarna är högmåddiga
Totalt	61	63	54	39
Kön	***	**	***	***
Kvinnor	65	60	48	32
Män	56	66	59	46

	"Väsentlig del"	"Språk bland andra"	"Isolera sig"	"Högmodiga"
Totalt	61	63	54	39
Ålder	***	***	**	
18–29	48	70	41	28
30–39	55	68	52	39
40–49	50	67	65	50
50–59	60	65	60	46
60–69	68	58	45	31
70+	79	52	56	40
Utbildning	***	***		***
Grundskola	56	68	54	46
Andra stadiet	57	66	59	42
Högskola	74	54	40	28
Region	***	*	**	***
Österbotten	68	58	51	42
Åboland	69	49	51	36
Nyland	70	62	49	33
Övriga Finland	56	65	56	42
Kommuntyp	**		***	***
Landsbygds-kommun	59	63	62	44
Tätorts-kommun	52	68	64	49
Urban kommun	63	62	50	37
Kunskaper i svenska	***	***	***	***
Dåliga (4–5)	44	72	65	54
Medel (6–7)	64	64	51	34
Goda (8–10)	75	50	40	28

TABELLNOT: "Vet ej"-svar exkluderade. Skillnaden mellan grupperna är statistiskt signifikant: *p < 0.05; **p < 0.01; ***p < 0.001.

till det svenska språket och finlandssvenskar, och resultaten indikerar tydligt att bättre kunskaper i svenska hänger ihop med en positiv inställning till både det svenska språket och finlandssvenskar. Rapeli (2020, s. 98) anser att kunskaper i svenska är en del av en positiv cykel när det kommer till åsikter om det svenska bland finskspråkiga, och argumenterar för att bättre språkkunskaper tillsammans med bättre kunskap om det svenska i Finland bidrar till mer toleranta åsikter om svenskans och finlandssvenskarnas ställning i Finland. Detta bekräftar därmed vad tidigare studier redan har påvisat kring relationen mellan kunskaper i svenska och åsikter om det svenska i Finland.

Sammanfattning

I detta kapitel har jag beskrivit hur finskspråkiga finländare förhåller sig till det svenska språket och finlandssvenskar. Resultaten visar att en hel del fördomar mot den finlandssvenska befolkningen fortsättningsvis existerar bland finskspråkiga men att det även finns tydliga skillnader utgående från bland annat kön, ålder, utbildning och språkkunskaper i svenska. Att en del fördomar mot finlandssvenskar fortfarande lever kvar är tydligt, så det kan här vara på sin plats att påminna om att ”i motsats till vad många har trott i Sverige och också i det finska Finland är finlandssvenskarna inte och har inte varit en högreståndsbefolkning: majoriteten av finlandssvenskarna har alltid tillhört de lägre samhällsskikten” (Allardt 1981, s. 15). Enligt min egen tolkning av resultaten bör det ändå uppfattas som aningen oroväckande för det svenska språkets framtid i Finland att endast 48 procent inom ålderskategorin 18–29 upplever att det svenska språket är en väsentlig del av det finländska samhället. Detta kan jämföras med motsvarande andel inom ålderskategorin 70+, var 79 procent är av den åsikten. Dagens ungdomar är morgondagens beslutsfattare. Enligt Pitkänen och Westinen (2017, s. 14) kan detta delvis förklaras av att den äldre finskspråkiga befolkningen i stor utsträckning har socialiserats till att uppfatta det svenska som en viktig del av Finland, något som inte alls verkar vara lika självklart för de yngre generationerna. Man ska ändå vara försiktig med att kasta yxan i sjön, för som detta kapitel också har visat förhåller sig fortsättningsvis en majoritet hos den språkliga majoritetsbefolkningen i Finland positivt gentemot det svenska i Finland och finlandssvenskar. Precis som Grönlund och Karvonen (2020, s. 229) konstaterade i deras sammanfattning av resultaten från Himmelroos och Strandbergs (2020) antologi så ”går opinioner att påverka, ja till och med vända.” Huruvida Grönlund och Karvonen (2020, s. 229) spekulation kring att de senaste årens mer negativa tonläge från den politiska eliten gentemot det svenska i Finland på lång sikt kan komma att ”te sig som en parentes” återstår däremot att se.

Svensk- och tvåspråkiga finlandssvenskar

Marina Lindell

Introduktion

Globalt sett är en flerspråkig individ som lever i ett flerspråkigt samhälle normalfallet. Tvärtemot vad många tror är tvåspråkighet snarare ett normalt än ett ovanligt fenomen globalt (Sundman 2013, s. 31; Tandefelt 2015, s. 221). Ett samhälle som är två- eller flerspråkigt innebär däremot inte att samtliga eller en merparten av invånarna är det. Finland är ett tvåspråkigt land men samtidigt ett av de språkligt mest homogena där över 90 procent av befolkningen har finska (ett av landets två nationalspråk) som modersmål. När tvåspråkighet diskuteras är det viktigt att förstå språkfärdigheter och språkbruk på individnivå (Tandefelt 2015, s. 221). Tidigare Barometerundersökningar har visat att andelen tvåspråkiga finlandssvenskar har ökat (Lindell 2021), men orsakerna till varför en individ tillägnar sig flera språk är många. Tvåspråkigheten i vardagen, på verkstadsgolvet, i skolan eller runt middagsbordet är inte densamma som den tvåspråkighet som hyllas i festtal och i officiella sammanhang (Tandefelt 2015, s. 222).

Eftersom ingen officiellt kan registrera sig som tvåspråkig i Finland ger den språkliga registreringen av modersmål lite stöd när man vill kartlägga omfattningen av tvåspråkighet. De allra flesta har heller aldrig själva registrerat sitt språk, utan det har gjorts av föräldrarna. Tvåspråkiga familjer där den ena föräldern är svenskspråkig och den andra är finskspråkig har ökat men man kan vara tvåspråkig även av andra orsaker än att ha vuxit upp på två språk. Det registrerade språket behöver inte heller alltid i praktiken vara det språk man behärskar bäst (Finnäs 2015; Tandefelt 2015). Vem som är tvåspråkig varierar därtill beroende på vem som bedömer saken. I Barometern används självuppskattning som mått för att mäta tvåspråkighet och det är därmed individen själv som avgör om hen definierar sig som tvåspråkig eller inte.

Detta kapitel är indelat i två helheter. Den första delen handlar om språklig identitet och orsakerna till att man uppfattar sig som tvåspråkig. Hur identifierar finlandssvenskarna sig språkligt sett? Många upplever sig vara tvåspråkig men vad innebär detta? Hur definierar finlandssvenskarna tvåspråkighet? Den andra

delen fokuserar på etnisk identitet. Den finlandssvenska identiteten kan vara olika stark i olika situationer. Hur starkt identifierar vi oss som finlandssvenskar i olika situationer?

Bakgrund

I Finland är det vanligt att man med tvåspråkiga individer avser de som behärskar båda språken lika bra. Internationellt sett ses däremot "fullständig" kompetens i två språk snarare som en omöjlighet eftersom det är nästintill omöjligt för en individ att behärska två språk lika bra. Om kravet på tvåspråkighet vore att man behärskar båda språken lika bra skulle en mycket liten andel av de människor som dagligen använder flera språk kunna definieras som tvåspråkiga. Det är heller inte möjligt att objektivt mäta graden av tvåspråkighet hos en individ eftersom språkkompetensen tar sig så många olika uttryck – också hos enspråkiga individer (Sundman 2013; Tandefelt 2015).

En tvåspråkig individ är sällan "balanserat tvåspråkig", det vill säga att individen kan båda språken lika bra. Istället har tvåspråkiga individer ofta en arbetsfördelning mellan språken och behärskar det ena språket bättre i vissa sammanhang och det andra språket bättre i andra sammanhang. Inom forskningen om två- och flerspråkighet används traditionellt sett fyra kriterier för att definiera en tvåspråkig individ (se Börestam & Huss 2001; Skutnabb-Kangas 1981; Sundman 2013; Tandefelt 2015):

1. Individen har vuxit upp med två språk i hemmet. Båda språken har kommit in i individens liv tidigt och hen kan sägas vara tvåspråkig till sitt *ursprung*. Vi vet dock ingenting om individens faktiska användning och färdigheter i två språk.
2. Individen behärskar båda språken lika väl och har *kompetens* (färdighet) i båda språken.
3. Individen använder båda språken i sitt dagliga liv. Den som använder båda språken i stor omfattning kommer att uppnå hög färdighet i båda språken. Tvåspråkigheten definieras här som *funktion* (användning). Mellan funktion och kompetens finns ett starkt samband.
4. Individen identifierar sig själv som tvåspråkig eller andra identifierar hen som tvåspråkig. Tvåspråkighet definieras utgående från *attityder och identitet* och individen upplever sig tillhöra båda språkgrupperna.

Den språkliga identiteten korrelerar inte alltid med språkkompetensen och många finländare känner sig osäkra på om de är tvåspråkiga eller inte (Sundman 2013). Detta syns också i Barometerns material där många upplevde att det var svårt att entydigt svara på frågan om man upplever sig vara en- eller tvåspråkig. Många upplever att det krävs en mycket hög kompetens i bägge språken för att kalla sig tvåspråkig. Många tvåspråkiga individer identifierar sig också starkare med den ena språkgruppen och ser sig själva därför inte som tvåspråkig (Tandefelt 2015).

För att lära sig ett nytt språk behövs språklig stimulans, möjligheter att använda språket i vardagen och en vilja att lära sig språket. En stor andel tvåspråkiga individer medför också ökade kontakter mellan språkgrupperna vilket i sin tur har visat sig vara en viktig orsak till minskade fördomar mellan

språkgrupperna och bättre språkklimat (se Sundman 2013; Lindell 2021; Lindell m.fl. 2021). Tvåspråkighet innebär stora fördelar för individen och ett stort antal individer som behärskar både svenska och finska är värdefullt för hela samhället.

Forskning om språkgrupper tangerar ofta frågor om identitet och etnicitet. Med identitet avses ofta den sociala identiteten vilken har att göra med de sociala kategorier en individ anser sig tillhöra, till exempel en språkgrupp. Med etnicitet avses främst den känsla av tillhörighet som uppstår mellan människor som har (eller som tror sig ha) en gemensam härkomst. För finlandssvenskarna är det svenska språket den mest centrala identitetsmarkören och det sammanhållande kulturdraget och fungerar som en stark symbol för gruppen. Tvåspråkiga som identifierar sig med båda språkgrupperna kan ha två språkgruppsidentiteter samtidigt (Liebkind & Henning-Lindblom 2015). Den ökade tvåspråkigheten har gjort att den finlandssvenska identiteten luckrats upp (Sundback 2010). Uppdelningen i svenskt och finskt är på många orter inte lika entydigt som tidigare. Inte alla finlandssvenskar har direkt finlandssvensk härkomst och många är finlands-svenska genom ingifte och partnerskap. Även om finlandssvenskarna idag är en mindre homogen befolkningsgrupp än för hundra år sedan har den finlands-svenska kulturen och identiteten en viktig roll för det svenska i Finland och det svenska språket är fortfarande ett viktigt kulturellt särdrag hos finlandssvenskarna (Sundback 2010).

Analys

I Barometerundersökningen år 2021 ställdes följande fråga: *"Upplever du att du är...enspråkigt svensk/enspråkigt finsk/tvåspråkig?"*. Samma fråga ställdes också i Barometerundersökningen år 2019. Då svarade 49 procent att de upplevde sig vara enspråkigt svensk och 51 procent att de upplevde sig som tvåspråkig. Andelen som upplever sig vara tvåspråkig har ökat något sedan år 2019. År 2021 uppger 54 procent (+3 procentenheter) att de upplever sig vara tvåspråkiga medan 46 procent (-3 procentenheter) upplever sig vara enspråkigt svenska. I de öppna kommentarerna uppger många att tvåspråkighet för dem inte nödvändigtvis innebär att de ser sig som svensk- och finskspråkiga utan att det också kan vara andra språk, såsom svenska och engelska/franska/tyska eller annat språk.

I tabell 12.1 framgår skillnaderna mellan kön, åldersgrupper och regioner. Siffrorna anger hur mycket de sociodemografiska gruppernas medeltal avviker från hela samplets medeltal. Män är något mer tvåspråkiga än kvinnor. Detta kan ha att göra med att män har en positivare självskattning av sina språkkunskaper än kvinnor men de använder också i större utsträckning finska i sitt jobb och i sitt umgänge (se figur 12.1). När det gäller ålder återfinns de mest tvåspråkiga hos de äldre åldersgrupperna. En bidragande orsak till detta torde vara att de hunnit lära sig finska bättre eftersom de varit längre i arbetslivet och även kanske i större utsträckning hunnit få finskspråkiga vänner. Åboland och Nyland är betydligt mer tvåspråkigt än Österbotten. I Nyland ingår både huvudstadsregionen och östra och västra Nyland. Tidigare undersökningar har visat att de mest tvåspråkiga finlandssvenskarna bor i huvudstadsregionen medan västra Nyland är mer svenskspråkigt.

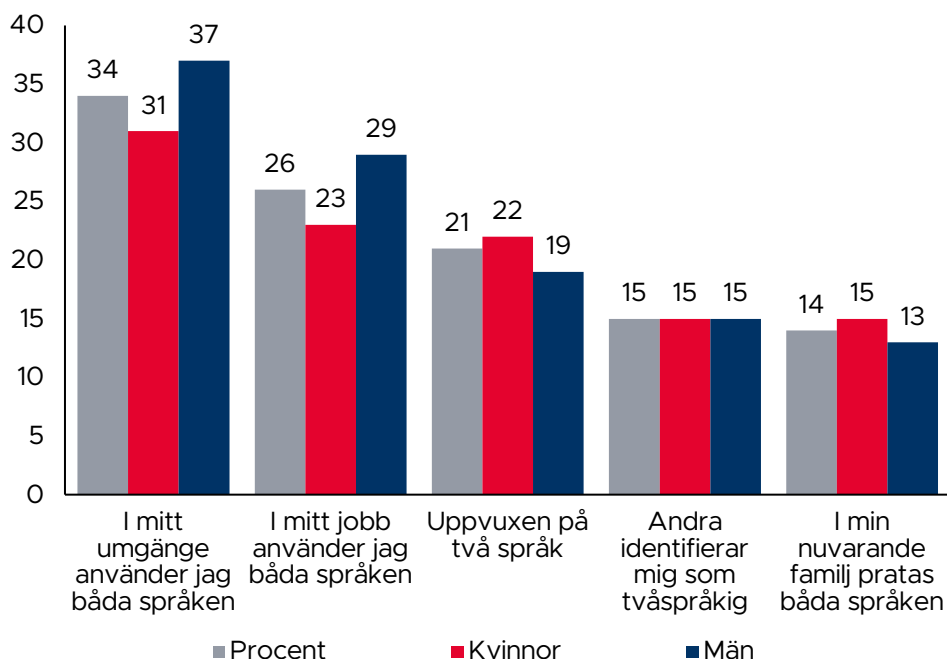
Vilken är bakgrunden till att en individ definierar sig som tvåspråkig? Som

TABELL 12.1. Andel en- och tvåspråkiga fördelade enligt kön, ålder och region

	Enspråkig	Tvåspråkig
Medeltal	46	54
Kön		
Kvinna	+5	-5
Man	-4	+4
Ålder		
18-24	+8	-8
25-29	+2	-2
30-34	+12	-12
35-39	+5	-5
40-44	+8	-8
45-49	+16	-16
50-54	+10	-10
55-59	+6	-6
60-64	-13	+13
65-69	-9	+9
70-74	-5	+5
75-79	-13	+13
80+	-17	+17
Region		
Österbotten	+13	-13
Åboland	-15	+15
Nyland	-13	+13
Åland	+44	-44

framgår av figur 12.1 är orsakerna till att man upplever sig vara tvåspråkig många. Respondenterna i Barometerundersökningen år 2021 kunde välja flera alternativ och tvåspråkighet är troligen ofta en kombination av olika bidragande orsaker som gör att man använder det andra språket (finska) i sin vardag.

Om vi går tillbaka till de fyra perspektiv på tvåspråkighet som diskuterades tidigare kan vi konstatera att användning av båda språken i vardagen (*funktion*) är den vanligaste orsaken till att en individ definierar sig som tvåspråkig (34 % uppgav detta). 26 procent uppger att de i jobbet använder båda språken och därför är tvåspråkiga (relaterar till både *kompetens* och *funktion*). 21 procent

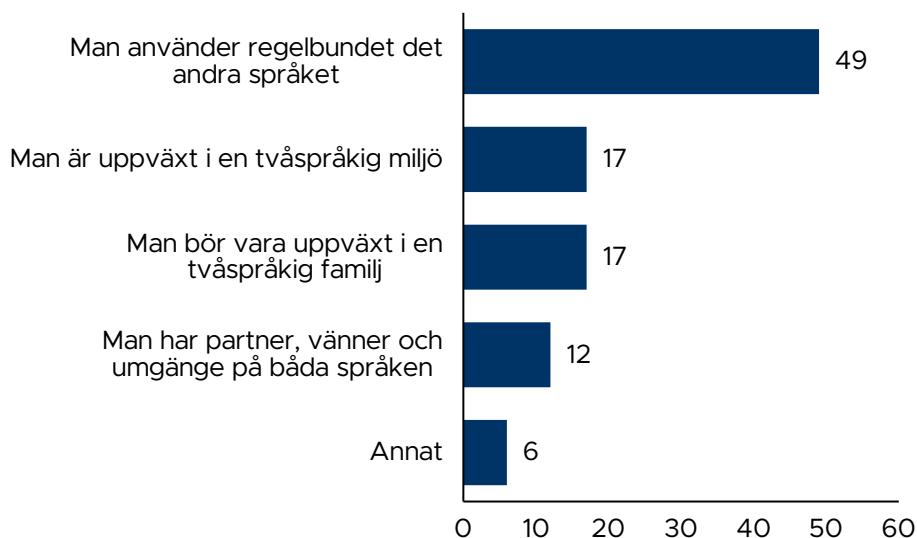

FIGUR 12.1. Vilka är orsakerna till att du är tvåspråkig? (%)

uppges *ursprung* som orsak, det vill säga att de är uppväxta på två språk medan 14 procent nämner att i deras nuvarande familj pratas båda språken (*funktion*). Därutöver uppges 15 procent att andra identifierar dem som tvåspråkiga (*attityder och identitet*). Resultatet är intressant eftersom det tydligt visar att ursprung inte är den vanligaste orsaken till tvåspråkighet. Funktion och kompetens är betydligt vanligare orsaker till att en individ ser sig själv som tvåspråkig.

Skillnaderna mellan regionerna i andelen tvåspråkiga kan förklaras också när vi ser på orsakerna till varför man är tvåspråkig. I Nyland uppges 26 procent att hen är uppvuxen på två språk, i Åboland stiger denna andel till 30 procent och i Österbotten sjunker den till 11 procent. På Åland är andelen med en tvåspråkig uppväxt endast 5 procent. I Nyland och Åboland använder 46 procent båda språken i sitt umgänge, i Österbotten endast 20 procent. Andelen som använder båda språken i sitt jobb är högst i Nyland (33 %), följt av Åboland (31 %), Österbotten (23 %) och Åland (2 %).

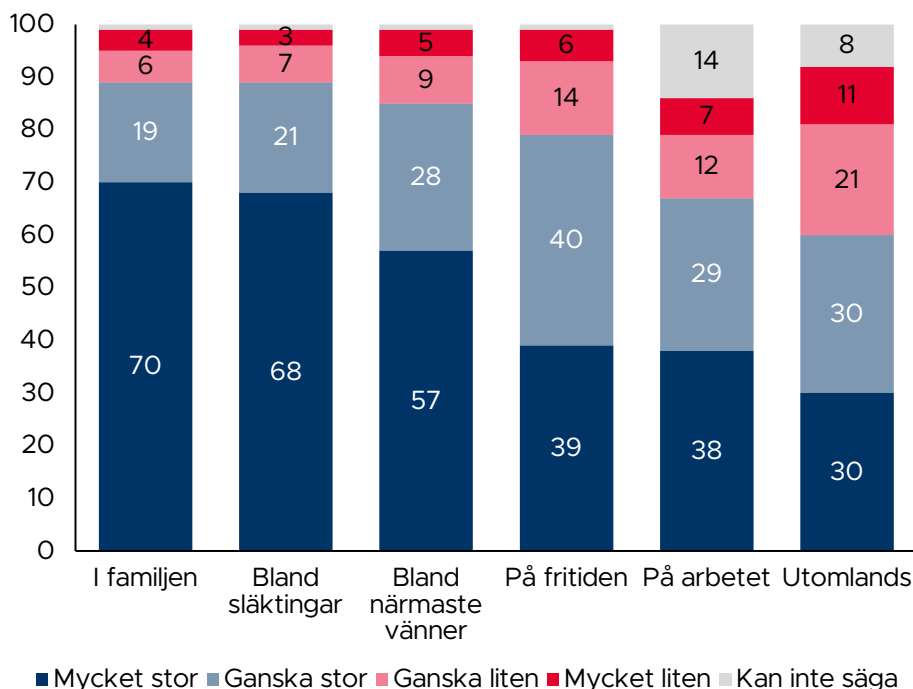
Det är även möjligt att en individ dagligen använder båda språken och/eller kan tala båda språken flytande men ändå känner sig som svenskspråkig framom tvåspråkig. Hur man definierar sig själv utgår från den subjektiva upplevelsen. Om man vuxit upp med två olika språk, känner en lojalitet mot båda språken och/eller upplever sig vara en medlem av båda språkgrupperna och tar del av litteratur och kultur på båda språken kan den tvåspråkiga identiteten vara starkare (Sundman 2013). I Barometerundersökningen frågades respondenterna också om hur de definierar begreppet tvåspråkig. De fick endast välja det för dem viktigaste alternativet. Resultatet syns i figur 12.2.

FIGUR 12.2. Hur definierar du tvåspråkig? (%)

Resultaten är i enlighet med resultatet i figur 12.1. Användningen av båda språken ses som det viktigaste kriteriet för tvåspråkighet. Nästan varannan (49 %) har valt detta kriterium. 17 procent anser att man bör vara uppväxt i en tvåspråkig miljö och 17 procent anser att man bör vara uppväxt i en tvåspråkig familj. Om vi slår ihop dessa två alternativ så kan vi säga att 34 procent anser att ursprung är det viktigaste. 12 procent anser att om man har partner, vänner och umgänge på det andra språket kan man definieras som tvåspråkig. Sex procent har uppgett annan orsak, bland annat att behärska det andra språket flytande, att man kan använda båda språken lika bra, att man tänker på båda språken och att man känner sig trygg på båda språken.

Låt oss nu gå över till frågan om identitet, det vill säga hur finlandssvensk man känner sig i olika grupper och situationer. Som framgår av figur 12.3 känner sig 89 procent som finlandssvensk i stor eller ganska stor utsträckning i familjen och bland släktingar, 85 procent bland de närmaste vännerna och 79 procent på fritiden. Andelen sjunker när det gäller arbetet där 67 procent känner sig som finlandssvensk. Utomlands känner 60 procent sig som finlandssvensk i mycket stor eller ganska stor utsträckning. De tillfrågade bor i Finland så här syftar man högst antagligen på kortare semesterresor och besök utomlands. Det vore intressant att ställa samma fråga till finlandssvenskar som bor permanent utomlands. Många finlandssvenskar flyttar utomlands. Enligt Himmelroos med flera (2022) bor 13 procent av alla röstberättigade svenskspråkiga finländare utomlands och hela 75 procent av dessa bor i Sverige. Även om svenska språket är gemensamt med Sverige blir en finlandssvensk inte automatiskt rikssvensk för att hen flyttar till Sverige. Tvärtom kan den finlandssvenska kulturen och identiteten kännas ännu starkare när man lever i en annan kultur.

FIGUR 12.3. I vilken utsträckning känner du dig som finlandssvensk i följande grupper/situationer? (%)

Sammanfattning

Att andelen tvåspråkiga finlandssvenskar ökar är inte så förvånande med tanke på att allt fler gifter sig och har familj och vänner över språkgränserna, arbetar på finska och använder finska på fritiden. Det finns stora regionala skillnader och i tvåspråkiga kommuner med svenska som majoritetsspråk är andelen tvåspråkiga lägre eftersom man här många gånger kan leva sitt liv helt på svenska och inte kommer i kontakt med finska på samma sätt.

Ofta använder man fyra kriterier för att definiera en tvåspråkig individ: vuxit upp med båda språken (ursprung), behärskar båda språken lika bra (kompetens), använder båda språken i vardagen (funktion) eller upplever sig själv som tvåspråkig (attityder). Av de som uppgett att de definierar sig som tvåspråkig i Barometern säger drygt en tredjedel att orsaken till att de definierar sig som tvåspråkig är att de använder båda språken i vardagen (funktion). En fjärdedel använder båda språken i sitt jobb (kompetens) och en femtedel är uppvuxen på två språk (ursprung). Den vanligaste orsaken till att man definierar sig själv som tvåspråkig är alltså att man använder båda språken i vardagen. Fler är tvåspråkiga på grund av kompetens och funktion än via ursprung. Det är i individens vardag som tvåspråkigheten utvecklas och samhället kan skapa förutsättningar för detta. Samtidigt som andelen tvåspråkiga ökar identifierar vi oss ändå fortsättningsvis starkt som finlandssvenskar.

Religion och andlighet i Svenskfinland

Thomas Karv

Inledning

Religion beskrevs ännu på 1960-talet av vissa som den kanske viktigaste politiska skiljelinjen (Rose & Urwin 1969, s. 12). Därför är det heller inte förvånande att religion och andlighet, i detta kapitel refererat till under samlingsbegreppet religiositet, regelbundet brukar användas som en faktor för att förklara olika typer av skillnader i politiskt beteende (Hagevi 2018). I Västeuropa verkar ändå andelen som beskriver sig som religiösa vara på stadig nedgång (Brenner 2016) och detta speciellt hos den yngre generationen (Burkimsher 2014). I Sverige visar studier också på en tydlig nedgång när det kommer till religiositet sedan 1980-talet, både när det kommer till gudstjänstbesök och bön (Hagevi 2018). I Finland, som i resten av Norden, har ändå religiositet åtminstone tidigare ansetts utgöra en viktig del av många människors liv (Niemelä 2015) och sedan reformationen på 1500-talet har den huvudsakliga religionen för en majoritet av finländare varit den evangeliskt-lutherska (Jalovaara & Martikainen 2010). Finlandssvenskarna har också tidigare ansetts ha en nära relation till Borgå stift, som därigenom har beskrivits som "en integrerande etnisk faktor men också en del av finlandssvenskarnas starka nationella identitet" (Sundback 2010, s. 192). Ännu 2006 beskrev 90 procent av finlandssvenskarna sig som antingen aktiv eller passiv medlem av den lutherska kyrkan (Bäck 2008, s. 48).

Med hänvisning till dessa större trender är det intressant att analysera hur situationen ser ut i Svenskfinland och bland finlandssvenskar, en befolkningsgrupp som delvis bor i regioner som tidigare har beskrivits som relativt konservativa (Herberts 2008; Sundback 2010; Söderlund & Lindell 2020, s. 103). Detta kapitel har därmed som syfte att kartlägga hur pass religiösa finlandssvenskarna är och hur den så kallade religiositeten skiljer sig mellan olika grupper. Det bör också påpekas att bland dem som i Barometerenkäten 2021 har svarat att de tillhör en kyrka, religiöst samfund eller religion så har 96 procent svarat att de hör till den evangelisk-lutherska kyrkan, vilket innebär att det ändå verkar existera någon form av religiös homogenitet i Svenskfinland.

Analys

Jag inleder med att se närmare på hur pass religiösa finlandssvenskarna anser sig vara utgående från kön, region, ålder, utbildning och kommuntyp. Resultaten presenteras i tabell 13.1. Generellt sett verkar finlandssvenskarna inte anse sig vara särskilt religiösa. Detta med hänvisning till att hela 74 procent har svarat att de antingen inte alls är religiösa eller inte är speciellt religiösa. 24 procent har svarat att de är antingen ganska eller mycket religiösa. Ser man närmare på bakgrundsfaktorerna så tenderar kvinnor att vara aningen mer religiösa än män, Österbotten står ut som den mest religiösa regionen och den äldsta befolkningsgruppen är även den mest religiösa. De som bor i en landsbygdskommun är också mer religiösa än de som bor i en tätortskommun eller i en urban kommun.

Till näst övergår jag till att se på huruvida finlandssvenskar tillhör någon kyrka, religiöst samfund eller religion och huruvida de har deltagit i religiösa sammankomster under de senaste 12 månaderna. Resultaten presenteras i tabell 13.2. Här framgår det att 75 procent av finlandssvenskarna nog hör till något av de förutnämnda och att andelen är högst i Österbotten. Även här finns en tydlig ålders- och kommuntypsvariation, i och med att andelen är högst bland den äldsta ålderskategorin och bland de som bor i en landsbygdskommun.

Avslutningsvis har jag även sett närmare på huruvida finlandssvenskarna tror på Gud. Resultaten presenteras i tabell 13.3. Här går jag ändå inte in på någon djupare begreppsdiskussion, utan det väsentliga för vårt syfte är om man tror eller inte tror. Här har 36 procent svarat att de tror på Gud. Här finns det också en tydlig variation utgående från kön, med en högre andel kvinnor som tror på Gud. Andelen troende i Österbotten är också betydligt högre än i de övriga regionerna. Andelen troende är lägst bland den yngsta ålderskategorin och högst bland den äldsta, och även högre bland de som bor i en landsbygdskommun. I och med att samma fråga även har inkluderats i tidigare Barometerundersökningar är det även möjligt att i grova drag se en förändring över tid. I Barometern 2002 (n=1101) svarade 63 procent av finlandssvenskarna att de tror på Gud (14 % nej, 24 % tog inte ställning) och i Barometern 2006 (n=1831) svarade 59 procent att de tror på Gud (17 % nej, 24 % tog inte ställning). Detta indikerar därmed att religiositeten också verkar sjunka bland finlandssvenskarna.

Sammanfattning

I detta kapitel har religiositeten bland finlandssvenskarna analyserats med ett särskilt fokus på vilka variationer det finns mellan olika grupper inom Svenskfinland. Ett generellt mönster har tydligt framkommit, där Österbotten framstår som den mest religiösa regionen i Svenskfinland. Att Österbotten visade sig vara en mer konservativ region än resten av de finlandssvenska regionerna är i sig ingenting överraskande (Bäck 2008; Herberts 2008; Häger 2017; Sundback 2010). Därtill är det också tydligt att det finns en åldersfaktor när det kommer till religiositeten inom Svenskfinland. Religiositeten är betydligt starkare bland de äldre generationerna. Även kvinnor verkar vara aningen mer religiösa än män, och de som bor på landsbygden är mer religiösa än de som bor i andra kommuntyper. Trots att det inte går att uttala sig i strikt statistiska termer om en nedåtgående trend utgående från jämförelsen med Barometerdata från 2002 och 2006 så indikerar

TABELL 13.1. Hur religiös är du (%)?

	Inte alls religiös	Inte speciellt religiös	Ganska religiös	Mycket religiös	Tar inte ställning
Totalt	30	44	19	5	4
Kön***					
Kvinnor	25	46	20	5	4
Män	34	41	17	4	4
Region***					
Österbotten	25	42	21	8	5
Åboland	37	42	18	2	2
Nyland	31	46	17	3	3
Åland	39	39	17	5	1
Övriga regioner	22	41	29	0	8
Ålder***					
18-29	44	33	16	5	2
30-39	45	34	13	7	1
40-49	32	44	18	4	2
50-59	23	46	23	3	6
60-69	26	48	16	5	6
70+	18	51	23	5	4
Utbildning***					
Grundskola	25	51	17	2	5
Andra stadiet	30	42	20	5	4
Högskola	34	40	17	5	3
Kommuntyp*					
Landsbygds-kommun	27	42	21	7	4
Tätorts-kommun	31	45	16	5	3
Urban kommun	31	43	19	4	4

TABELLNOT: Skillnaden mellan grupperna är statistiskt signifikant: *p < 0.05; **p < 0.01; ***p < 0.001

TABELL 13.2. Tillhör du någon kyrka, religiöst samfund eller religion (%)?

	Nej	Ja, men jag har inte deltagit i religiösa sammankomster de senaste 12 månaderna	Ja, och jag har deltagit i religiösa sammankomster de senaste 12 månaderna
Totalt	25	46	29
Kön*			
Kvinnor	22	48	30
Män	27	45	29
Region***			
Österbotten	17	43	40
Åboland	23	51	26
Nyland	31	48	22
Åland	27	44	29
Övriga regioner	22	36	42
Ålder***			
18-29	33	49	17
30-39	32	41	26
40-49	23	48	30
50-59	25	42	34
60-69	23	51	26
70+	17	45	38
Utbildning			
Grundskola	25	48	27
Andra stadiet	24	47	29
Högskola	26	44	30
Kommuntyp***			
Landsbygds-kommun	19	40	41
Tätorts-kommun	26	43	31
Urban kommun	27	50	23

TABELLNOT: Skillnaden mellan grupperna är statistiskt signifikant: *p < 0.05; **p < 0.01; ***p < 0.001

TABELL 13.3. Tror du på Gud (%)?

	Ja	Nej	Tar inte ställning
Totalt	36	32	32
Kön***			
Kvinnor	39	30	32
Män	32	35	33
Region***			
Österbotten	46	24	31
Åboland	29	35	37
Nyland	32	35	33
Åland	24	45	32
Övriga regioner	47	34	19
Ålder***			
18-29	23	51	26
30-39	29	43	28
40-49	33	34	33
50-59	42	27	31
60-69	38	28	34
70+	44	19	38
Utbildning**			
Grundskola	39	29	33
Andra stadiet	35	31	34
Högskola	34	37	29
Kommuntyp**			
Landsbygds-kommun	44	28	29
Tätorts-kommun	28	33	39
Urban kommun	35	34	32

TABELLNOT: Skillnaden mellan grupperna är statistiskt signifikant: *p < 0.05; **p < 0.01; ***p < 0.001

ändå den grova jämförelsen att den övergripande trenden i Europa också verkar ha nått Svenskfinland. Resultaten är också i linje med nationella studier som har visat att religiositeten i Finland håller på att minska (Jalovaara & Martikainen 2010, s. 24), men huruvida detta kommer att bidra till några större samhällsomvälvande konsekvenser för Svenskfinland återstår att se.

Finlandssvenskarnas syn på pandemihanteringen

Kim Backström

Introduktion

Detta kapitel kommer se närmare på finlandssvenskarnas attityder kring Covid-19 och myndigheternas pandemihantering. Vid utgången av 2021 hade Covid-19-pandemin präglat finlandssvenskarnas vardag i nästan två år. Pandemi-bekämpningen tillämpades genom en så kallad hybridstrategi med målet att "förhindra att viruset sprids i samhället, att trygga hälso- och sjukvårdens bärkraft och att skydda särskilt de människor som hör till riskgrupperna" (THL 2022). De restriktioner och rekommendationer som användes under perioden 2020–2021 för att förverkliga hybridstrategin benämns i detta kapitel som pandemiåtgärder.

Stenvall m.fl. (2022) lyfter fram att Finland har klarat sig relativt bra i sin hantering av Covid-19 och i en internationell jämförelse har Finland inte behövt ta till lika stränga restriktioner som många andra länder (se Hale m.fl. (2021) för en mera djupgående jämförelse av hurdana restriktioner som har tillämpats i olika länder). Christensen och Lægreid (2020) lyfter fram att en lyckad hantering av Covid-19 kan förklaras genom en kombination av en god krishanteringsförmåga och en hög demokratisk legitimitet. En befolkning som har förtroende för regimens aktörer och institutioner samt etablerad transparens och ansvars-tagande inom systemet borde möjliggöra en mer effektiv hantering av en kris som Covid-19. Trots att tidigare forskning tyder på att finländarna och finlandssvenskarna har högt förtroende för politiska aktörer (se OECD 2021), så kan detta ha förändrats under pandemins gång. Dessutom visar Stenvall m.fl. (2022) att inkonsekventa restriktioner har gjort att finländarna stundvis har haft svårare att acceptera vissa typer av pandemiåtgärder. Olika behandling av branscher och variationer på regional nivå i kombination med oklarhet kring ansvarsfördelningen mellan de olika förvaltningsnivåerna sägs ha haft en negativ påverkan på befolkningens attityder kring pandemihanteringen.

Tidigare studier tyder på att finländarna ur ett globalt perspektiv kan tros vara nöjda med hanteringen av Covid-19, och att finländarna har varit villiga att följa både restriktioner och rekommendationer. Samtidigt lyfts en rad

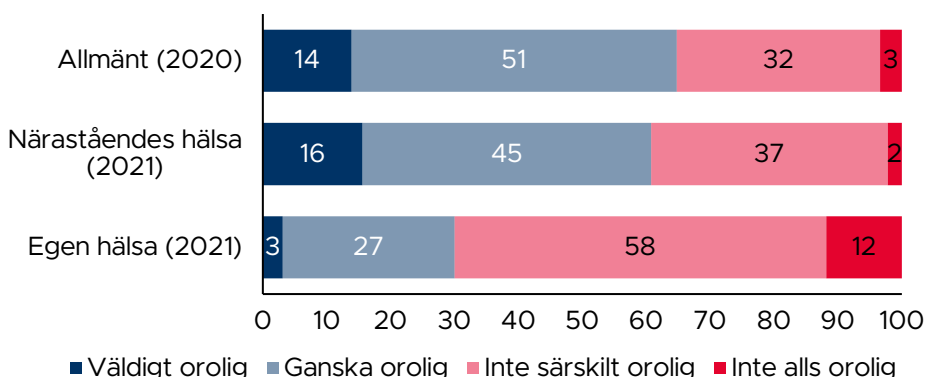
problem fram med pandemihanteringen som kan tänkas ha en negativ inverkan på befolkningens attityder. Finlandssvenskarnas attityder kring den inledande pandemihanteringen har tidigare analyserats av Lindell (2020), som kartlade finlandssvenskarnas attityder gentemot pandemihanteringen baserat på enkätdata som skickades ut mars-april 2020. Detta kapitel bygger vidare på data från 2020 genom att presentera resultat från en specifik Barometerenkät som skickades ut mars-april 2021 samt relevanta frågor från den större Barometerenkäten från november-december 2021. Ur ett metodologiskt perspektiv är det viktigt att ta i beaktande den rådande samhällskontexten under datainsamlingsperioden för de olika enkäterna. Urvalet är viktat enligt kön, ålder, region och utbildningsgrad för att vara representativt för den finlandssvenska befolkningen. Se tabell 14.1 nedan för en sammanställning av datamaterialet.

TABELL 14.1. Sammanställning av datamaterial.

	Datainsamlingsperiod		Antal svar	Svars-frekvens
	Start	Stopp		
Covid-attityder 2020	26.3.2020	2.4.2020	3 400	74 %
Covid-attityder 2021	29.3.2021	11.4.2021	2 960	65 %
Barometern 2021	15.11.2021	6.12.2021	2 600	59 %

Oro över pandemin

Under inledningen av pandemin våren 2020 upplevde en majoritet av finlandssvenskarna att de var oroliga för Covid-19, medan enbart 3 procent uppgav att de inte alls kände sig oroliga för pandemin (se figur 14.1). Det bör också nämnas att två veckor innan enkäten 2020 skickades ut så hade den så kallade beredskapslagen tagits i bruk i Finland på grund av Covid-19. Ett år senare under våren 2021 mättes finlandssvenskarnas attityder kring oro över pandemin på en mera detaljerad nivå. Mätningen 2021 visade att finlandssvenskarna fortsättningsvis var oroliga för Covid-19, och många uppgav att de var speciellt oroade angående sina närståendes hälsa. Liknande nivåer av oro uppgavs 2021 som för den allmänna oron 2020. Samtidigt visade datamaterialet från 2021 att finlandssvenskarna inte var närapå lika oroliga för sin egen hälsa. 70 procent uppgav sig inte vara oroliga för sin egen hälsa, medan enbart 3 procent uppgav sig vara väldigt orolig över sin egen hälsa.

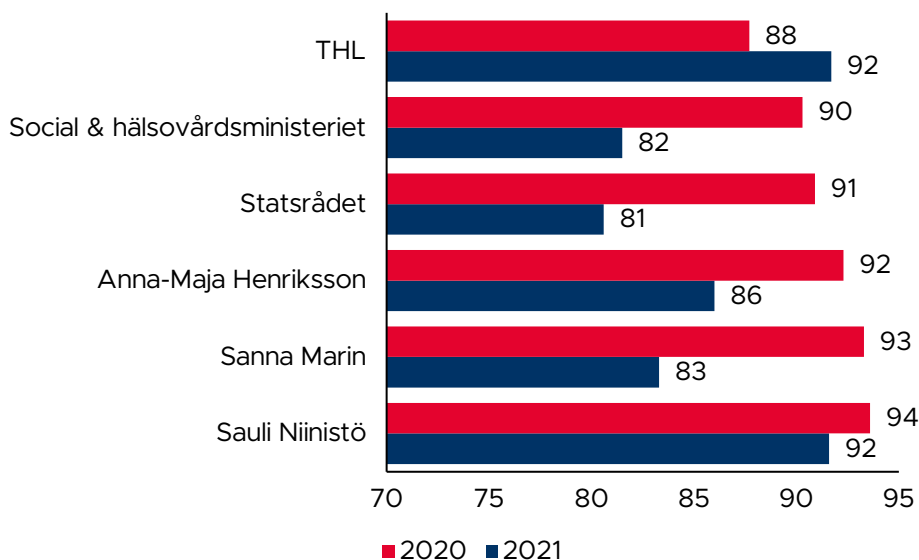
FIGUR 14.1. Oron över pandemin 2020 och 2021 (%).

FIGURNOT: Frågeformuleringar: "Hur orolig är du över COVID-19-epidemin som förorsakats av det nya Coronaviruset?", "Hur orolig är du för en närståendes hälsa på grund av sjukdomen COVID-19?", "Hur orolig är du för din egen hälsa på grund av sjukdomen COVID-19?".

Förtroendet för politiska aktörer

Finlandssvenskarnas åsikter gentemot en rad politiska aktörer har uppmätts både 2020 och 2021. Generellt sett har alla aktörerna åtnjutit ett högt förtroende och andelen som anser att aktörerna har agerat bra eller mycket bra varierar mellan 81 och 94 procent under tidsperioden (se figur 14.2). Dessa mått fungerar som en bra beskrivning kring finlandssvenskarnas förtroende för de politiska aktörernas pandemihantering. Situationen 2020 visar att finlandssvenskarna var speciellt nöjda med de individuella ansvariga aktörerna. Högst var förtroendet för president Sauli Niinistö (94 %), med statsminister Sanna Marin (93 %) och justitieminister Anna-Maja Henriksson (92 %) nära följande. Samtidigt var förtroendet under 2020 för de politiska institutionerna aningen lägre. Statsrådet som helhet uppmätte ett förtroende på 91 procent, medan social och hälsovårdsministeriets förtroende uppnådde 90 procent och THL med lägst nivå på 88 procent.

Däremot sker en intressant förändring i graden av förtroende från 2020 till 2021. Alla aktörer förutom THL uppmäter en lägre grad av förtroende bland finlandssvenskarna 2021 i jämförelse med nivån 2020. THL:s förtroende ökar med hela fyra procentenheter, och placerar institutionen på första plats tillsammans med Sauli Niinistö gällande grad av förtroende. Sauli Niinistös förtroende är fortsättningsvis väldigt hög trots att förtroendet minskade med två procentenheter. Den största minskningen i förtroende upplever statsrådet och Sanna Marin, vars förtroendenivåer minskade med tio procentenheter under tidsperioden. Social- och hälsovårdsministeriet samt Anna-Maja Henriksson uppmäter också båda ett minskat förtroende, men inte lika omfattande. Resultaten kan ses som förväntade med hänvisning till att befolkningen i inledningen av krisen antagligen uppvisade en hög nivå av solidaritet och förtroende för myndigheterna, vilket kan förekomma speciellt under inledande stadier av en kris (se Erhardt m.fl. 2022). Folket har enats bakom sina ledare. Men i och med att krisen dragit ut på tiden så har

FIGUR 14.2. Förtroende för de ansvariga aktörerna 2020 och 2021 (%).

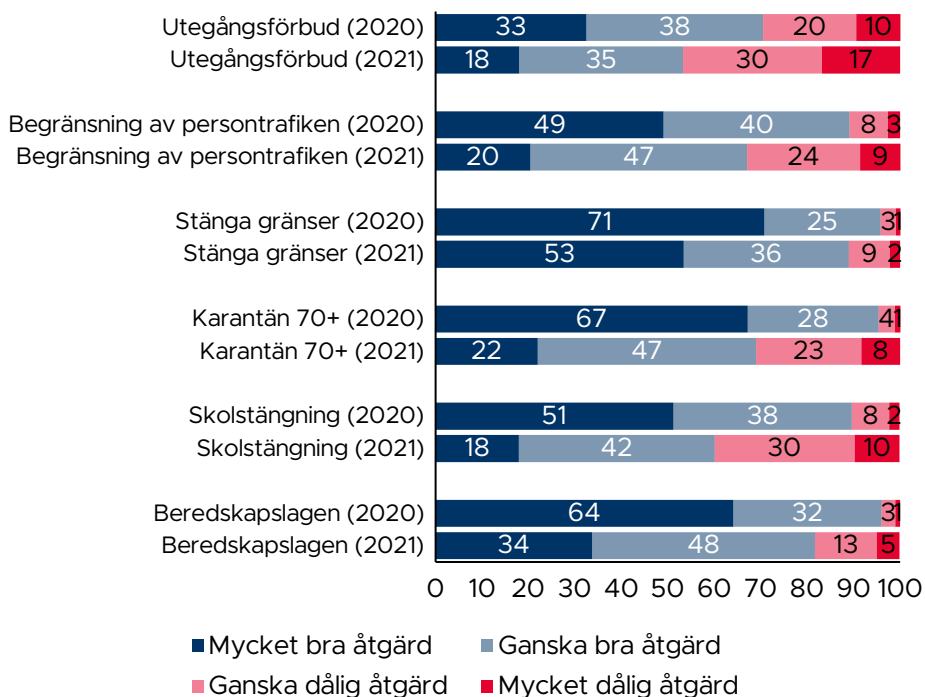
FIGURNOT: Andelen svar som anser att aktörens agerande har varit bra eller mycket bra ("vet ej"-svar uteslutta). Frågeformulering: "Vad anser du om följande aktörens agerande i samband med coronapandemin? Hur har de lyckats?". Alla skillnaderna är signifikanta på en <.001 nivå (Binominalt test).

missnöjet tydligt ökat, och speciellt gentemot institutioner med förtroendevalda och enskilda ansvariga förtroendevalda. Samtidigt är förtroendet för de ansvariga aktörerna överlag på en förhållandevis väldigt hög nivå.

Pandemihanteringsens demokratiska legitimitet

Både 2020 och 2021 undersöktes finlandssvenskarnas attityder gentemot myndigheternas pandemihantering, det vill säga användningen av olika former av restriktioner för att bekämpa smittspridningen. 2020 var finlandssvenskarna väldigt välvilligt inställda till användningen av kraftiga åtgärder för att bekämpa Covid-19. Andelen finlandssvenskar som ansåg att de listade åtgärderna var ganska eller mycket bra varierade mellan 96 procent för beredskapslagen och 71 procent för användningen av utgångsförbud. Vid tidpunkten för enkäten 2020 så var många av åtgärderna redan i användning, som tillämpning av beredskapslagen och skolstängningar. Baserat på detta verkar finlandssvenskarna ha upplevt våren 2020 som synnerligen osäker, vilket skapade ett stöd för mer drastiska åtgärder.

Det är tydligt att finlandssvenskarnas attityder gentemot pandemihanteringen förändrades märkbart efter ett år av pandemi. Nettostödet, det vill säga andelen respondenter som ansåg en åtgärd vara bra eller mycket bra 2020 i förhållande till 2021, minskade för alla åtgärder (se figur 14.3). Den största

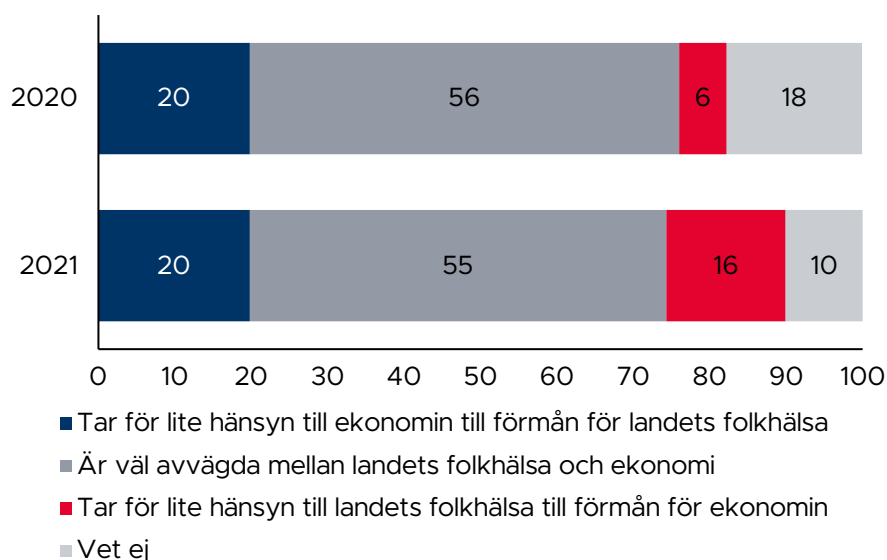
FIGUR 14.3. Stöd för åtgärder 2020 och 2021 (%).

FIGURNOT: "Vet ej"-svar är uteslutna. Frågeformulering: "Finland har infört eller planerat införa olika restriktioner med anledning av coronapandemin. Vad anser du om följande åtgärder som regeringen vidtagit eller kan vidta?". Alla skillnaderna är signifikanta på en <.001 nivå (Binominalt test).

minskningen i stöd återfanns i användningen av skolstängningar (29 procentenheter) och användningen av karantänliknande förhållanden för befolkningen över 70 år (26 procentenheter). Stödet för en begränsning av persontrafiken sjönk också märkbart med 22 procentenheter, medan stödet för utgångsförbud minskade med 18 procentenheter. Den näst minsta minskningen noterades för användningen av beredskapslagen, som hade näst högst stöd 2020 och vars stöd minskade med 14 procentenheter till 2021. Att stänga gränserna hade också högst stöd bland åtgärderna 2021. Situationen 2021 visar att det generellt verkar ha funnits ett starkt stöd för de åtgärder som vidtogs i och med att en majoritet ansåg åtgärderna vara rättfärdigade. Detta trots att stödet genomgående sjönk i jämförelse med 2020.

Stödet för pandemiåtgärderna reflekteras även av vilka effekter finlands-svenskarna upplevt att pandemiåtgärderna har haft på folkhälsan och ekonomin. Både 2020 och 2021 ansåg 20 procent att åtgärderna hade tagit för lite hänsyn till ekonomin i förmån för folkhälsan (se figur 14.4). Inte heller gällande andelen finlandssvenskar som ansåg att pandemiåtgärderna var väl avvägda skedde någon märkbar förändring mellan 2020 (56 %) och 2021 (55 %). Där det däremot

har skett en förändring är bland de som ansåg att pandemiåtgärderna tagit för lite hänsyn till folkhälsan i förmån för ekonomin. 2020 ansåg enbart 6 procent att pandemiåtgärderna tagit för lite hänsyn till folkhälsan, medan andelen 2021 stigit till 16 procent. Denna förändring speglas av andelen finlandssvenskar som uppgett att de inte vet hurudan inverkan pandemiåtgärderna har haft på folkhälsan och ekonomin. 2020 ansåg 18 procent av finlandssvenskarna att de inte visste hurudan inverkan pandemiåtgärderna hade haft på folkhälsan och ekonomin, medan 2021 var andelen enbart 10 procent. Finlandssvenskarna verkar ha blivit mera säkra i sin uppfattning gällande pandemiåtgärdernas inverkan. Detta tyder på en minskad osäkerhet 2021, där majoriteten av finlandssvenskarna anser pandemiåtgärderna vara väl avvägda och en mindre andel finlandssvenskar som skulle föredragit ett större fokus på endera ekonomin eller folkhälsan.

FIGUR 14.4. Attityder kring åtgärdernas inverkan på folkhälsan och ekonomin 2020 och 2021 (%).

FIGURNOT: Frågeformulering: "Tycker du att de åtgärder som genomförts i Finland för att begränsa spridningen av coronaviruset...".

Resultaten presenterade i tabell 14.2 tyder på att finlandssvenskarnas stöd för pandemihanteringen varit högt. Tabellen innehåller data insamlat november till december 2021. Två frågor används, nämligen om regeringen har haft fog för sina åtgärder eller om regeringen har överdrivit pandemins inverkan på folkhälsan, och om introduktionen av ett Covid-vaccinationsintyg var ett positivt alternativ till användningen av restriktioner. Vid denna tidpunkt hade finlandssvenskarnas vardag präglats av pandemiåtgärder i nästan två år, vuxna utanför riskgrupperna hade tillgång till Covid-vaccin, och Covid-vaccinationsintyg hade nyligen tagits i bruk som alternativ till restriktioner. Ännu i slutet av

TABELL 14.2. Attityder kring regeringens hantering av Covid-19 och introduktionen av vaccinationsintyg (%).

	Regeringen fog för att vara försiktig	Vaccinationsintyg positivt
Medeltal	89	86
Kön	**	
Kvinna	91	86
Man	86	86
Region		***
Österbotten	87	81
Åboland	86	87
Nyland	90	89
Åland	89	87
Övriga	88	84
Ålder	***	***
18–24	87	90
25–34	78	75
35–54	88	84
55–69	92	86
70–	94	94
Utbildningsnivå	**	***
Grundskola	91	85
Andra stadiet	86	84
Högskola	91	92

TABELLNOT: Frågeformulering: "Tror du att regeringen överdriver Covidpandemins folkhälsomässiga följder eller har regeringen fog för att vara försiktiga?", "Vilken är din åsikt om följande påståenden om aktuella politiska frågor? - Att vaccinationsintyg (s.k. coronapass) introducerades som alternativ till restriktioner är en positiv sak för Finland". Skillnaden mellan grupperna är statistiskt signifikant (Chi-square test): * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$.

2021 ansåg hela 89 procent att regeringen haft fog för att vara försiktig gällande pandemihanteringen. Vid en analys av bakgrundsvariabler framkommer det att det är speciellt kvinnor och äldre som valt detta påstående, medan en större andel män, yngre och medelutbildade har ansett att regeringen har överdrivit de

folkhälsomässiga följderna av pandemin. Stödet för regeringen och dess hantering av pandemin var fortsättningsvis högt i slutet av 2021.

Samtidigt ansåg 86 procent att introduktionen av vaccinationsintyg som ett alternativ till restriktioner var en positiv åtgärd. Det verkar alltså som att finlandssvenskarna vid tidpunkten stödde regeringens plan att frångå tidigare restriktiva pandemiåtgärder till förmån för minskad smittspridning genom vaccinationsintyg. Vid en analys av bakgrundsvariabler framkommer det att det inte fanns några märkbara skillnader mellan män och kvinnor gällande stödet för vaccinationsintyget, medan österbottningarna var klart mera kritiska än övriga finlandssvenskar. Dessutom var den yngsta och de äldsta åldersgrupperna mest positivt inställda till vaccinationsintyg, medan 25–34-åringar var de mest kritiska till både regeringens försiktighet och introduktionen av vaccinationsintyg. Vidare var högutbildade klart mera positivt inställda till vaccinationsintyg än finlandssvenskar med annan utbildningsnivå. Den positiva opinionen för vaccinationsintyg är inte speciellt förvånande med tanke på det höga stöd som de enskilda ansvariga aktörerna och regeringen som helhet uppmätte bland finlandssvenskarna under hela undersökningsperioden. Med detta i beaktande verkar de tillämpade pandemiåtgärderna ha upplevts som legitima under hela tidsperioden. Samtidigt bör det nämnas att det inte finns data för denna tidpunkt gällande finlandssvenskarnas stöd för andra specifika pandemiåtgärder. Det går alltså inte att dra några definitiva slutsatser om det starka stödet för introduktionen av vaccinationsintyg också var ett resultat av minskat stöd för andra pandemiåtgärder.

Slutsatser

Finlandssvenskarnas attityder gentemot pandemihanteringen har förändrats under tidsperioden 2020–2021. 2020 var finlandssvenskarna klart oroliga över pandemins effekter på folkhälsan. Detta var även fallet 2021, men oron verkar ha avtagit en del och den största oron återfanns gentemot riskerna för anhöriga som hörde till riskgrupperna. Både förtroendet för de ansvariga politiska aktörerna och stödet för pandemiåtgärder förblev omfattande under tidsperioden. Visserligen noteras en nästan enhetlig minskning i både förtroende och stöd, samtidigt som totalnivån förblev hög. Detta återspeglas även bland attityderna gentemot prioriteringen av ekonomi och folkhälsa samt introduktionen av vaccinationsintyg. Majoriteten av finlandssvenskarna har under perioden upplevt pandemihanteringen som berättigad, det vill säga legitim. Resultatet är i linje med tidigare forskningsresultat som presenterades i kapitlets inledning. Mera djupgående studier behövs ändå för att studera finlandssvenskarnas attityder, då främst i anknytning till att analysera regionala skillnader i pandemihanteringen och myndigheternas kriskommunikation.

Framtidsutsikter och åsikter om nuvarande livssituation i Svenskfinland

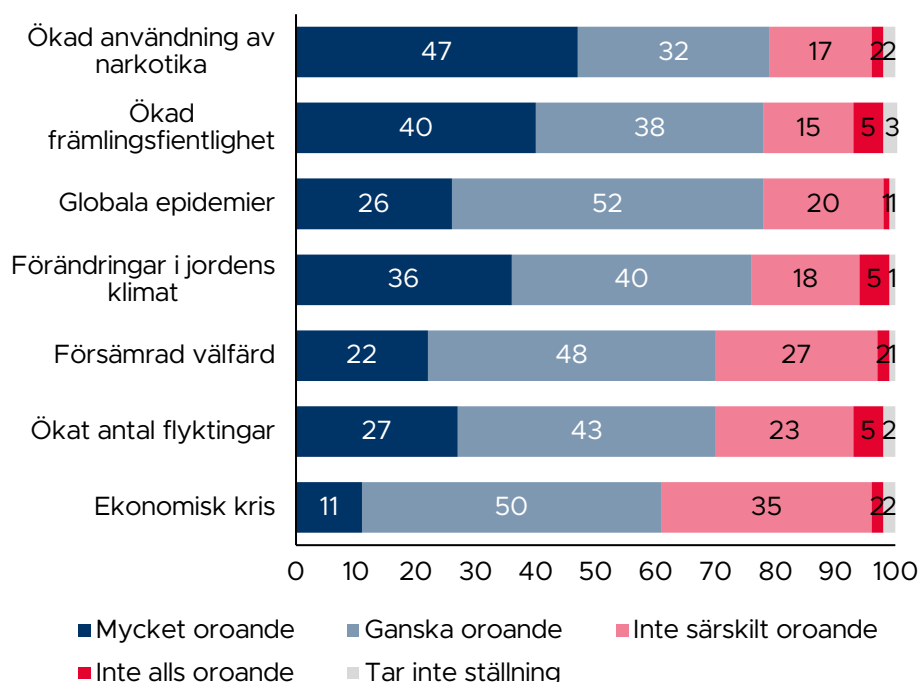
Thomas Karv

Introduktion

Den globala pandemi som inleddes vårvintern 2020, det vill säga coronapandemin, har bidragit till att på många sätt skapa en helt ny verklighet. Saker som tidigare mer eller mindre tagits för givet kanske inte längre känns lika självklara efter pandemin, vilket också har bidragit till att en del börjar omvärdera både den egna och den allmänna lägesuppfattningen. Därtill har det, i skrivande stund, pågående kriget i Ukraina med största sannolikhet bidragit till att skapa en ännu större framtidsoro hos många. På många sätt har coronapandemin och kriget i Ukraina tillsammans bidragit till att skapa en oroligare och samtidigt mer osäker värld som vi nu alla behöver förhålla oss till, vare sig vi vill eller inte. I detta kapitel ligger fokus på att presentera enkätdata från Barometerenkäten 2021 som beskriver hur finlandssvenskarna förhåller sig till denna nya tillvaro och hur de förhåller sig till ett antal olika framtida scenarier. Materialet har därmed samlats in före den ryska invasionen av Ukraina inleddes i februari 2022. Därtill kommer detta kapitel även att presentera resultat på hur finlandssvenskar ser på sin egen situation inom ett antal områden. Detta för att kunna måla en mer heltäckande bild av hur finlandssvenskarna förhåller sig både till framtiden och till nutiden i tider av pandemi och krig.

Analys

Vi inleder med att beskriva i vilken utsträckning finlandssvenskarna känner sig oroliga i anknytning till ett antal hypotetiska framtida scenarier: försämrad välfärd, ökad främlingsfientlighet, ökad användning av narkotika, ökat antal flyktingar, globala epidemier, ekonomisk kris och förändringar i jordens klimat. Svartalternativen var *Mycket oroande*, *Ganska oroande*, *Inte särskilt oroande*, *Inte alls oroande* eller *Tar inte ställning*. Som framgår av staplarna i figur 15.1 är en betydande majoritet av finlandssvenskarna ganska eller mycket oroliga för samtliga

FIGUR 15.1. Om du ser till läget idag, hur oroande upplever du själv följande inför framtiden?

framtidsscenarier, och störst oro verkar det finnas inför scenarier som skulle innebära ökad användning av narkotika och ökad främlingsfientlighet.

Till näst övergår vi till att se på åsikter om samma scenarier i ljuset av ett antal bakgrundsfaktorer. I tabell 15.1 presenteras därmed resultaten utgående från kön, region, ålder, utbildningsnivå och kommundyp. För att förenkla en jämförelse har jag här valt att slå ihop svarskategorierna *Mycket/Ganska oroande* och *Inte särskilt/Inte alls oroande*. Här framgår det tydligt att det finns tydliga variationer i graden av oro utgående från kön i och med att kvinnor tenderar att vara mer oroliga än män i anknytning till samtliga av dessa scenarier. Angående övriga bakgrundsfaktorer verkar respondenter från Österbotten och från landsbygden vara betydligt mindre oroliga för förändringar i jordens klimat än de övriga. I anknytning till åldersbaserade variationer syns det också tydligt att de yngre generationerna är de som är minst oroliga för ökad narkotikaanvändning men samtidigt mest oroliga för förändringar i jordens klimat. Tidigare studier har också visat att finlandssvenskarna över tid har blivit mer villiga att göra mer uppoffringar för miljöns skull och att den yngre generationen finlandssvenskar känner en större ångest i anknytning till klimatförändringen (Lindell & Sirén 2020). Detta stöder också resultat från tidigare studier som har visat att unga generellt upplever en stor oro angående följderna av den globala uppvärmningen (Hickman m.fl. 2021) och att det finns en tydlig generationsklyfta när det kommer till nivå av oro (Milfont m.fl. 2021).

TABELL 15.1. Om du ser till läget idag, hur oroande upplever du själv följande inför framtiden (procentuell andel mycket/ganska oroande)?

	Förändringar i jordens klimat	Ekonomisk kris	Globala epidemier	Ökat antal flyktingar
Totalt	77	62	79	72
Kön	***	***	***	*
Kvinnor	85	70	86	74
Män	68	55	71	70
Region	***			
Österbotten	67	60	76	68
Åboland	83	74	84	81
Nyland	83	62	79	70
Åland	78	59	80	79
Övriga regioner	69	67	81	82
Ålder		**	***	*
18-29	86	70	74	70
30-39	71	64	67	64
40-49	71	59	73	68
50-59	77	63	84	78
60-69	75	56	82	77
70+	78	62	85	70
Utbildning	***		**	
Grundskola	72	62	85	75
Andra stadiet	75	62	77	70
Högskola	85	64	77	72
Kommuntyp	***			
Landsbygds-kommun	65	60	77	70
Tätorts-kommun	74	61	76	70
Urban kommun	84	64	81	72

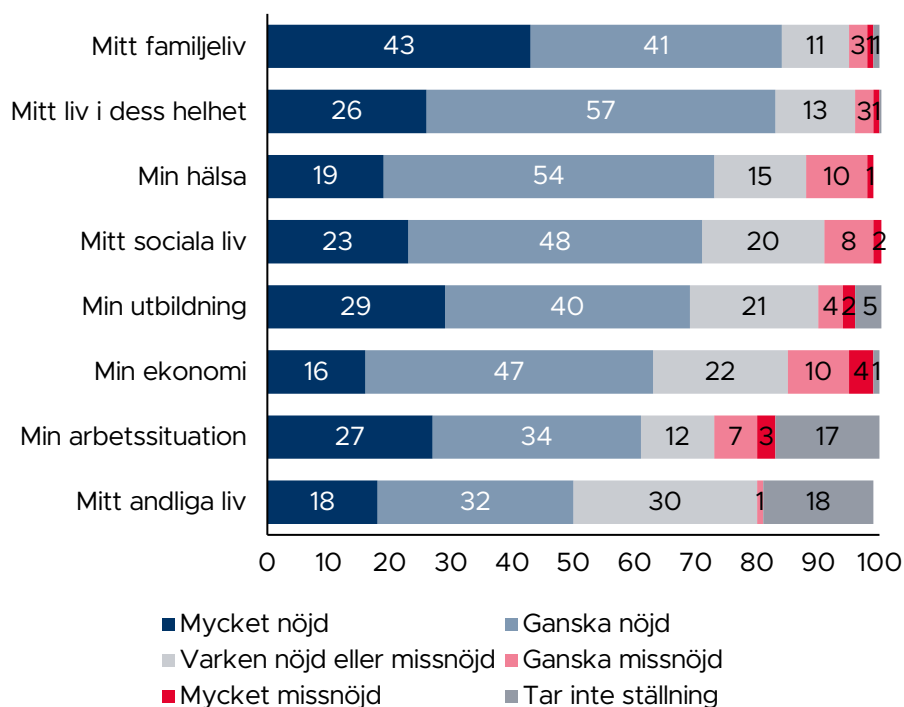
TABELLNOT: "Tar inte ställning"-svar exkluderade. Skillnaden mellan grupperna är statistiskt signifikant: *p < 0.05; **p < 0.01; ***p < 0.001.

TABELL 15.1. Om du ser till läget idag, hur oroande upplever du själv följande fortsättning inför framtiden (procentuell andel mycket/ganska oroande)?

	Ökad användning av narkotika	Ökad främlingsfientlighet	Försämrade välfärd
Totalt	81	80	71
Kön	***	***	***
Kvinnor	84	88	74
Män	78	72	67
Region	***	***	
Österbotten	86	78	74
Åboland	74	85	75
Nyland	78	83	69
Åland	86	74	69
Övriga regioner	86	66	73
Ålder	***	***	***
18-29	59	78	81
30-39	72	78	74
40-49	74	84	65
50-59	91	79	69
60-69	91	78	71
70+	93	88	67
Utbildning	***	*	**
Grundskola	87	79	75
Andra stadiet	82	78	72
Högskola	74	84	67
Kommuntyp	***	*	
Landsbygds-kommun	88	76	72
Tätortskommun	82	82	72
Urban kommun	77	82	70

TABELLNOT: "Tar inte ställning"-svar exkluderade. Skillnaden mellan grupperna är statistiskt signifikant: *p < 0.05; **p < 0.01; ***p < 0.001.

Till näst övergår vi till att se närmare på hur finlandssvenskarna förhåller sig till deras nuvarande livssituation inom ett antal områden: familjelivet, livet i dess helhet, hälsa, sociala livet, utbildning, ekonomi, arbetssituation och andliga livet. Svarsalternativen var *Mycket nöjd*, *Ganska nöjd*, *Varken nöjd eller missnöjd*, *Ganska missnöjd*, *Mycket missnöjd* eller *Tar inte ställning*. En generell överblick av resultaten presenteras i figur 15.2. Trots den tydliga oro inför en del framtida scenarier som presenterades tidigare i kapitlet ser vi ändå här att finlandssvenskarna verkar vara relativt nöjda med situationen inom samtliga av dessa områden. Mest nöjda är man med familjelivet där hela 84 procent svarade att de är mycket eller ganska nöjda. Minst nöjda är man med det andliga livet.

FIGUR 15.2. Hur nöjd är du med följande saker i ditt liv?

I tabell 15.2 kan vi se närmare på variationer i uppfattningar om livssituationen utgående från tidigare nämnda bakgrundsfaktorer. Om vi inleder med variationer utgående från kön verkar kvinnor vara mer nöjda med deras utbildning men ändå mindre nöjda med deras ekonomi. Här syns det även tydligt att åldern verkar ha en klar inverkan, detta i och med att den yngsta ålderskategorin är det minst nöjda gruppen för sex av sju teman. Detta kan också vara en direkt pandemieffekt i och med att tidigare studier har identifierat att välmåendet bland finlandssvenska ungdomar har försämrats märkbart under pandemitiden (Kepsu & Markelin 2020). Högre utbildning verkar även hänga ihop med större nöjdhet med ens arbetssituation, hälsa, utbildning och ekonomi.

TABELL 15.2. Hur nöjd är du med följande saker i ditt liv (procentuell andel mycket/ganska nöjd)?

	Min arbetssitu- ation	Min utbildning	Min hälsa	Mitt sociala liv
Totalt	75	71	74	71
Kön		***		
Kvinnor	74	74	75	71
Män	75	69	73	71
Region		*		
Österbotten	75	69	75	69
Åboland	78	77	69	72
Nyland	73	73	74	71
Åland	74	61	72	75
Övriga regioner	70	86	76	63
Ålder	***		*	***
18-29	58	75	69	65
30-39	71	69	75	65
40-49	79	72	72	69
50-59	79	74	75	67
60-69	75	71	74	69
70+	85	69	77	82
Utbildning	***	***	***	
Grundskola	73	47	72	73
Andra stadiet	71	70	71	67
Högskola	81	92	81	75
Kommuntyp		***		
Landsbygds- kommun	74	65	73	69
Tätortskommun	76	71	75	72
Urban kommun	74	75	74	71

TABELLNOT: "Tar inte ställning"-svar exkluderade. Skillnaden mellan grupperna är statistiskt signifikant: *p < 0.05; **p < 0.01; ***p < 0.001.

TABELL 15.2. Hur nöjd är du med följande saker i ditt liv (procentuell andel fortsättning mycket/ganska nöjd)?

	Min ekonomi	Mitt familjeliv	Mitt andliga liv	Mitt liv i dess helhet
Totalt	64	84	62	83
Kön	***	*		
Kvinnor	60	86	61	83
Män	68	83	62	83
Region			***	
Österbotten	61	83	61	82
Åboland	60	79	60	84
Nyland	66	85	59	84
Åland	64	87	67	82
Övriga regioner	77	85	89	93
Ålder	***	***	***	***
18-29	54	77	53	74
30-39	66	85	56	76
40-49	63	82	60	84
50-59	62	89	63	84
60-69	65	83	62	85
70+	72	87	70	92
Utbildning	***		*	
Grundskola	57	85	59	85
Andra stadiet	61	83	60	81
Högskola	76	86	66	87
Kommuntyp		**		
Landsbygds-kommun	62	86	62	82
Tätortskommun	68	87	58	84
Urban kommun	64	82	63	84

TABELLNOT: "Tar inte ställning"-svar exkluderade. Skillnaden mellan grupperna är statistiskt signifikant: *p < 0.05; **p < 0.01; ***p < 0.001.

Sammanfattning

I detta kapitel har finlandssvenskarnas syn på framtiden och på den nuvarande livssituationen inom ett antal temaområden analyserats. Resultaten visar att det finns en tydlig oro över en del framtida scenarier, som sannolikt är en effekt av en allmänt mer orolig och osäker tillvaro i efterdyningarna av coronapandemin. Med detta sagt verkar ändå finlandssvenskarna vara nöjda med tillvaron inom de flesta områdena, vilket förstås är positivt. Möjligtvis är det så att coronapandemin kan ha bidragit till att finlandssvenskarna nu i en större utsträckning har lärt sig att uppskatta det man har. I och med att enkätdata samlades in innan kriget i Ukraina började eskalera i mitten av februari 2022 är det inte utgående från dessa analyser möjligt att uttala sig kring hur kriget har påverkat finlandssvenskarnas framtidsoro eller lägesuppfattning. Men bara det faktum att enkäten inte innehöll påståendet "Storkrig i Europa" som ett tänkbart scenario beskriver väl hur pass otänkbart det scenariot faktiskt kändes under hösten 2021. I juni 2022 när detta skrivs är läget ett annat.

Den övergripande beskrivning av framtidsutsikterna i och för Svenskfinland som formulerades av Herberts (2020, s. 22) verkar fortfarande stämma in på Svenskfinland, två år av pandemi och restriktioner till trots: "Det finns orosmoln i Svenskfinland. Men man kan hävda att det har varit värre. Ofta går det som på Strömsö, men helt blåögd är man inte. Hotbilderna finns, men medvetenhet verkar också att finnas. Finlandssvensken går inte helt pessimistisk in i framtiden."

Konklusion - uppåt och framåt!

Thomas Karv

Introduktion

Svenskfinland står fortsättningsvis på en åsiktsmässigt stadig grund, pandemitider till trots. Detta är i sig också en passande beskrivning av Svenskfinland som helhet – det finns en grundmurad samhällsstabilitet som gör att både samhälleliga och åsiktsmässiga förändringar oftast tenderar att ske väldigt långsamt. Med detta sagt så har finlandssvenskarna tydligt förmågan att ompröva även grundmurade åsikter om de upplever att situationen så kräver, vilket bevisas konkret när man ser närmare på hur inställningen till ett finländskt Natomedlemskap i Svenskfinland kraftigt förändrades på en väldigt kort tid under våren 2022. Den finlandssvenska medborgaropinionen, i den utsträckning som det är relevant att referera till en kollektiv sådan, är ändå i ständig förändring samtidigt som den ändå kan uppfattas som synnerligen stabil utifrån sett. Rädslorna för förfinskning och det svenska språkets framtid består samtidigt som det för det mesta verkar finnas en stark generell framtidstro inom Svenskfinland. Detta är lite av en paradox.

Finlandssvenskheten har även tidigare av Rosenberg (1994, s. 13–14) beskrivits som en sammanslagning av ett antal paradoxer, fyra för att vara exakt. Dessa kan enligt Rosenberg beskrivas på följande sätt:

”1. Finlandssvenskheten är en illusion (eller konstruktion) – därför måste vi upprätthålla den. 2. Våra privilegier är vårt största hot. 3. Ju bättre det går för det svenska språket, desto mer hotad är finlandssvenskheten. 4. Vi har endast språket gemensamt – och behöver därför ett land.”

Rosenberg (1994, s. 14) fortsatte med att beskriva finlandssvenskheten som ”en ovanligt trevlig konstruktion som visat sig vara fruktbar”, men betonar att för att den ska kunna bestå över tid behövs ”ett rum att vistas i – tillräckligt trångt för att vi inte skall tappa varandra ur sikte, tillräckligt öppet för att vi inte skall storkna.” Frågan är dock om det ännu är relevant att referera till en entydig form av finlandssvenskhet eller om en sådan faktiskt ens har existerat? Faktum är att

“finlandssvenskheten utgör en mångfald av symboler och livsstilar med lokala och regionala varianter” (Herberts 2008, s. 159). Svenskfinland kan därför, precis som Rosenberg (1994) argumenterar, ses som en artificiell konstruktion som hålls samman av ett gemensamt språk. Men som andra också har påpekat finns det även en till pelare som håller upp Svenskfinland: de gemensamma institutionerna (Wilhelmsson & Sundberg 2011, s. 90). Betydelsen av denna pelare för att upprätthålla finlandssvenskheten ska inte förringas. Utan det ena försvinner med tiden också det andra.

Samtidigt kan Svenskfinland också, precis som Herberts (1994, s. 42) påpekade för närmare 20 år sedan, vara precis ”vad vi gör det till, ett reservat eller en smältdegel.” I och med att Svenskfinland är en artificiell konstruktion, eller en så kallad “föreställd gemenskap” om vi väljer att använda oss av den beskrivning som etablerats av Benedict Anderson (1991) för att beskriva moderna samhällsbyggen, blir också följaktligen de associationer som var och en har till begreppet Svenskfinland varierande. För en stor andel finlandssvenskar kan begreppet Svenskfinland ändå framkalla affektiva associationer medan det för andra bara är ett tomt ord utan mening. Att 96 procent av finlandssvenskarna uppger sig vara stolta över att vara just finlandssvensk är om något ett tecken på affektion gentemot det finlandssvenska (se Lindell kapitel 11). Vad denna stolthet härleds från är förstås svårt att fastslå empiriskt, men de ständiga utmaningarna till trots verkar det som att de flesta verkar tycka det är bra att få växa upp och leva som finlandssvensk i Finland. Men precis som med de flesta former av konstruktioner behöver även Svenskfinland sin beskärda del av underhåll för att kunna förbli starkt när det blåser och för att denna utbredda känsla av stolthet över att vara just finlandssvensk ska bestå. Bara för att det redan en längre tid har funnits en grundmurad samhällsstabilitet inom Svenskfinland är det inte en självklarhet att denna kommer att bestå.

Över tid verkar det som att det är samma typer av frågor som diskuteras i Svenskfinland, vilket kan förklaras med att utmaningarna verkar bestå och i vissa fall även växa. För Svenskfinland handlar det i slutändan inte längre om att bygga utan om att bevara det som räddas kan. En tillbakablick till 1960-talets opinionsmätningar i Svenskfinland visar i grova drag på samma mönster som idag: runt hälften verkar då ha varit optimistiska gällande framtiden för det svenska språket i Finland, relationen mellan språkgrupperna och finlandssvenskarnas ställning. Därtill trodde hälften av finlandssvenskarna då att Svenskfinland skulle komma att förfinskas inom en då överskådlig framtid (Sandlund 1971, s. 22). Det är ganska passande då att Svenskfinlands framtid vid ett flertal tillfällen metaforiskt liknats vid ”ett krympande isflak” (Finnäs 2001, s. 36; Herberts 1995, s. 50). Idag får vi ändå konstatera att denna förfinskning inte har materialiserats fullt ut, men det är ändå tydligt att Svenskfinland, precis som ett isflak, håller på att krympa.

Ännu finns det ändå ingen orsak att på ett mer övergripande plan börja rita om gränserna för var Svenskfinland börjar och slutar. Så länge det finns svenska institutioner som är verksamma hålls det svenska språket levande på en ort men om institutionerna läggs ner blir det också betydligt svårare att upprätthålla svenskan som ett lokalt levande språk. För att det svenska språket ska ha en framtid i Finland och för att en gemensam finlandssvensk identitet ska bestå och binda samman de olika delarna av Svenskfinland så behöver det därmed finnas institutioner som möjliggör detta i praktiken (Allardt 1981, s. 20). Utan

organisationer och institutioner som fungerar på svenska kommer svenskan att omvandlas till ett hemmaspråk i takt med att tvåspråkighet ännu tydligare kommer att bli normen inom Svenskfinland (Kairos Future 2020; Saarela 2020). Det är ändå skäl att komma ihåg att svenskans rättsliga ställning och språkklimatet i Finland idag generellt kan ses som bra (Häggman 2021, s. 7), de bestående nationella och lokala utmaningarna till trots (Lindell 2021). Därmed vore det kanske önskvärt att under jämförelsevis gynnsamma förhållanden försöka driva igenom politiska åtgärder som kunde bidra till att trygga svenskans särställning också på sikt. Huruvida skapandet av en överregional svensk valkrets i Finland vore en lämplig sådan åtgärd, som tidigare har föreslagits (Grönlund 2011, s. 214; Grönlund & Karvonen 2020, s. 226–228), är något som kanske vore värt att åtminstone börja diskutera.

Vad har då denna bok bidragit med till den redan digra litteraturen om och kring finlandssvensk medborgaropinion som har vuxit fram under 2000-talet (se till exempel Bengtsson & Grönlund 2005; Grönlund 2011; Herberts 2008; Lindell 2020)? Om vi inleder med politiska sakfrågor kan vi konstatera att finlandssvenskarna som grupp verkar vara rörande överens när det kommer till det mesta men att det samtidigt ändå finns tydliga åldersrelaterade skillnader när det kommer till politiska åsikter. Detta speciellt när det kommer till frågeställningar kring eutanasi och så kallad drogpolitik. Som Thomas Karv lyfte upp i kapitel 2 är också frågan kring pälsnäringens framtid något som verkar splittra Svenskfinland i två geografiska delar: Österbotten och resten. En fråga där det däremot inte råder några större meningsskiljaktigheter inom Svenskfinland är angående ett finländskt Natomedlemskap, och Albert Weckman beskrev i kapitel 3 hur stödet för ett finländskt Natomedlemskap också har växt markant under en relativt kort tidsperiod. När Bengtsson, Djupsund och Karvonen (2008, s. 118) analyserade den finlandssvenska Natoopinionen, baserat på Barometerdata från 2002, konstaterade de däremot följande:

“Det förhärskande intrycket är att finlandssvenskar har svårt att ta ställning i frågor som har en utrikespolitisk dimension. Speciellt i NATO-frågan dominerar svarsalternativet “vet inte/svårt att säga” på ett slående sätt. Det är svårt att värja sig mot intrycket att en stor grupp respondenter helst vill undvika att ta ställning till ett finländskt NATO-medlemskap.”

I den senaste opinionsmätningen, från april 2022, som Weckman utgick från svarade endast 16 procent av finlandssvenskarna “kan inte säga” på frågan om Finland borde ansöka om ett Natomedlemskap. 71 procent var för. Det är svårt att tro att vi i modern tid inom Svenskfinland på så här kort tid har haft en lika kraftig åsiktsförändring i relation till en betydande politisk sakfråga.

Finlandssvenskarna vill gärna ha mer att säga till om vid sidan av de regelbundna valen. Så kan man tolka resultaten som Thomas Karv och Kim Backström presenterade i kapitel 4 angående finlandssvenskarnas inställning till folkomröstningar. Med det i beaktande är det inte heller konstigt att vi inom Svenskfinland på senare tid har fått ta del av flera kommunala folkomröstningar, och det vore heller inte överraskande om användningen av detta demokratiska verktyg kommer att bli ännu mer populärt över tid. Att finlandssvenskarna gärna vill ha mer att säga till om mellan valen är ändå ingenting nytt (Bengtsson & Mattila 2011; Strandberg 2020). Vad finlandssvenskarna däremot inte verkar

uppskatta är att deras riksdagsledamöter samlar på sig alltför många politiska mandat, detta enligt de resultat som presenterades i kapitel 5 av Thomas Karv och Fredrik Malmberg. Med detta sagt är det ändå föga troligt att en sittande riksdagsledamot skulle bestraffas av väljarna i valbåset för att hen har valt att kandidera i valet i fråga. Däremot är det ändå relativt tydligt att finlandssvenskarna motsätter sig mandatackumulering åtminstone på en mer principiell nivå. Möjligtvis har en stor del här använt sig av traditionellt bondförnuft och konstaterat att det, om inte annat än av tidsmässiga begränsningar, inte är hållbart med riksdagsledamöter som ska sitta med precis överallt.

Finlandssvenskarna verkar fortsättningsvis i en stor utsträckning rösta på Svenska folkpartiet (SFP) när det kommer till valdag. Detta blir tydligt av de resultat som Jonas Schauman presenterade i kapitel 6 kring kandidat- och partival. Att det bland finlandssvenska väljare är viktigare för kandidatvalet att kandidaten modersmål är svenska än att kandidaten har tidigare politiska erfarenhet är också lite iögonfallande. Därtill är det också intressant att lyfta upp relationen mellan olika ålderskategorier och partival, som Schauman också analyserade. Inom ålderskategorin 18–29 och 30–39 tenderar mindre än hälften att rösta på SFP, vilket kan jämföras med ålderskategorin 70 och äldre, där 79,2 procent tenderar att rösta på SFP. Att de yngre väljarna idag är mer rörliga är också i linje med tidigare studier kring valarbeteende i Svenskfinland (Bengtsson, Grönlund & Karvonen 2005) och Finland (Karv 2019; Söderlund 2016), men hittills verkar det åtminstone inte ha haft någon direkt inverkan på SFP:s faktiska valframgångar. Huruvida detta kommer att få konsekvenser på SFP:s understöd i framtida val, eller om också de yngre finlandssvenska generationerna med åldern kommer att vända sig till SFP, återstår att se. Detta är en fråga som kan komma att vara av nästan existentiell betydelse för SFP, som bland annat detta citat av Grönlund (2011, s. 212) tydligt illustrerar: "Våra resultat talar ett entydigt språk: SFP har så gott som inget att hämta på finskt håll. Partiets väljarstöd kommer från Svenskfinland." När allt kommer omkring är det därför i slutändan värnandet om svenska intressen i Finland som åtminstone tidigare har gett SFP dess existensberättigande (Westinen 2015, s. 104). Som tidigare också har konstaterats kan det därmed också finnas skäl för SFP att fortsätta fokusera på språket och på att försvara svenskans ställning för att även i fortsättningen kunna garantera en stark position i Svenskfinland (Bengtsson 2005, s. 144).

I kapitel 7 redogjorde Rasmus Sirén för de ideologiska preferenserna bland finlandssvenskarna på den traditionella vänster-höger skalan. Här framkommer det tydligt att finlandssvenskarna själva verkar placera sig mer till höger på det ideologiska spektrumet, men även här finns det en tydlig åldersskillnad. De yngre generationerna är mer vänsterorienterade medan de äldre generationerna tenderar att vara betydligt mer högerorienterade. Här fanns det också en tydlig skillnad mellan könen, med finlandssvenska män som betydligt mer högerorienterade. Detta är också i linje med resultat från nationella undersökningar (Suuronen, Grönlund & Sirén 2020; Westinen 2016). Jenny Backström beskrev i kapitel 8 hur det politiska förtroendet i Svenskfinland har påverkats under coronapandemin. Utgående från Backströms resultat ser man att förtroendet har ökat markant för både regeringen (17 procentenheter) och riksdagen (12 procentenheter) i jämförelse med tiden innan coronapandemin (2019), samtidigt som det har hållits relativt oförändrat i relation till övriga undersökta institutioner. Finlandssvenskarna har uppfattat åtgärderna som vidtagits under

coronapandemin som legitima (se Kim Backströms kapitel 14) och därmed har även förtroendet för regeringen och riksdagen ökat. Finlandssvenskarna har även ett högt förtroende för presidenten, vilket inte är särskilt förvånande när man ser på de popularitetssiffror som den sittande presidenten (Sauli Niinistö) åtnjuter i Svenskfinland (se Karvs kapitel 2).

I kapitel 9 presenterade Fredrik Malmberg intressanta resultat kring uppfattningar om risken för korruption inom Svenskfinland. Finlandssvenskarna verkar inte uppleva det som att det finnas en större risk för korruption inom Svenskfinland i jämförelse med inom samhället i stort. Däremot verkar det finnas en utbredd uppfattning att medlemmar inom så kallade "bäste broder-nätverk" blir gynnade av dessa medlemskap, och att det i sig är mer vanligt än att man skulle gynnas av antingen släktskap eller vänskapsband. Det finns en utbredd känsla av stolthet bland finlandssvenskar över att vara just finlandssvensk samtidigt som en majoritet upplever att attityderna till det svenska i Finland har försämrats under de senaste två åren. Detta framkommer av de resultat som Marina Lindell redogjorde för i kapitel 10. Däremot finns den ännu en tydlig tro på att det svenska språket ändå har en framtid i Finland, vilket också är en uppfattning som har ökat över tid. Så trots att det finns mörka moln verkar hoppet om en ljusare framtid för det svenska i Finland fortsättningsvis leva.

I kapitel 11 såg Thomas Karv närmare på hur den finskspråkiga majoritetsbefolkningen förhåller sig till det svenska i Finland, och här blev det också tydligt att en majoritet finskspråkiga ännu anser att det svenska språket är en väsentlig del av det finländska samhället. Mer oroande är det däremot då man ser på denna fråga enligt ålderskategorierna: inom ålderskategorin 18–29 är 48 procent av uppfattningen att svenskan är en väsentlig del av det finländska samhället medan motsvarande för 70 och äldre är 79 procent. Detta är något minst sagt oroväckande för det svenska språkets framtid i Finland. Det svenska språkets ställning kan även hotas av utvecklingstrender inom själva Svenskfinland. En majoritet av finlandssvenskarna identifierar numera sig själva som tvåspråkiga och tvåspråkigheten ökar därtill tydligt med åren. Däremot finns det tydliga regionala skillnader, där Österbotten står ut som betydligt mer enspråkigt svenskt än övriga finlandssvenska regioner. Bland annat detta visar de resultat som Marina Lindell presenterade i kapitel 12. En utbredd två- och flerspråkighet behöver i sig självfallet inte vara någonting negativt, snarare tvärtom, men det faktum att allt fler finlandssvenskar behärskar finskan allt bättre kan samtidigt användas som ett argument mot nödvändigheten av svenskspråkig service.

Finlandssvenskarna har tidigare beskrivits som relativt konservativa, vilket är en beskrivning som inte helt stämmer överens med verkligheten idag. Därtill framstår inte längre finlandssvenskarna som grupp som särskilt religiösa. Bland annat detta konstaterade Thomas Karv i kapitel 13 där han såg närmare på den så kallade religiositeten bland finlandssvenskarna. Däremot finns det ännu tydligt fog för att fortsätta att referera till Österbottens som den mest religiöst konservativa regionen inom Svenskfinland. Kim Backström visade i kapitel 14 att finlandssvenskarna generellt verkar ha varit väldigt nöjda med hur de finska myndigheterna har hanterat coronapandemin och det har även funnits ett starkt stöd för de åtgärder som sattes in under pandemin för att begränsa spridningen. Även om det i Svenskfinland finns en utbredd oro för framtida pandemier är det ändå narkotikaanvändning och ökad främlingsfientlighet som är de två scenarier som uppfattas som mest oroande. Däremot verkar finlandssvenskarna, pandemitider

till trots, vara väldigt nöjda med livet som helhet. Här finns det dock en intressant variation utgående från ålderskategorier: de yngre generationerna är betydligt mindre nöjda med livet än de äldre. Huruvida detta är en direkt pandemieffekt eller om detta är något som kommer att kvarstå när samhället återgår till något som åtminstone liknar ett normaltillstånd ska bli intressant att följa. Bland annat detta konstaterade Thomas Karv i kapitel 15.

Precis som Rapeli, Lindell och Grönlund (2020, s. 116) konstaterade när de sammanfattade den senaste mer omfattande Barometerrapporten (2020) så ser vi också "tecken på både positiva och negativa utvecklingstrender." Finlandssvenskarna blir mer tvåspråkiga samtidigt som det fortfarande finns en stark finlandssvensk identitet i Svenskfinland. Det finns en viss oro över språkklimatet samtidigt som det finns en tro på att svenskan ändå har en framtid i Finland. Finlandssvenskarna har blivit mindre religiösa, men röstar fortsättningsvis på SFP och identifierar sig mer till höger politiskt. Det finns ett utbrett understöd för ett finländskt Natomedlemskap, samtidigt som frågan kring pälsnäringens framtid splittrar. Även om det finns tydliga regionala skillnader är det speciellt mellan generationerna de största skillnaderna verkar finnas inom Svenskfinland: de yngre generationerna skiljer sig märkbart från de äldre, och detta speciellt när kommer till politiska beteende, åsikter i politiska sakfrågor, ideologisk självplacering och uppfattning om nuvarande livssituation. Pandemitider till trots verkar finlandssvensken relativt nöjd med tillvaron, både politiskt och privat. Detta är den övergripande bild som har framkommit av de kapitel som har presenterats i denna bok.

Denna bok har fokuserat på den finlandssvenska medborgaropinionen i pandemitider, men även om det huvudsakliga datamaterialet har samlats in under en omvälvande tidsperiod verkar den inte ha bidragit till några direkta konsekvenser på den finlandssvenska medborgaropinionen. De förändringar som ändå har konstaterats är troligtvis mer en effekt av större, men icke-pandemirelaterade, samhällsomvälvningar. På ett mer övergripande plan ser Svenskfinland ut att fortsätta på den väg som har stakats ut och försvarats av tidigare generationer: uppåt och framåt!

Referensförteckning

- Adamczyk, A., Chunrye, K., & Leevia, D. (2020). Examining Public Opinion about Abortion: A Mixed-Methods Systematic Review of Research over the Last 15 Years. *Sociological Inquiry*, 90(4), 920–954. <https://doi.org/10.1111/soin.12351>
- Allardt, E. (1981). Finlandssvenskarna i ett jämförande perspektiv. *Historiska och litteraturhistoriska studier* 56 SLS 492, 13–22. <https://www.sls.fi/sv/utgivning/finlandssvenskarna-i-ett-jamforande-perspektiv>
- Allardt, E. (2000). Svenska på stan – En attitydundersökning analyserad av professor Erik Allardt. Svenska Finlands folkting: Finlandssvensk rapport nr 39.
- Anderson, B. (1991). *Imagined Communities: Reflections on the Origins and Spread of Nationalism*. London: Verso.
- Arter, D., & Söderlund, P. (2022). When even the prime minister sits on the municipal council. Analysing the value of ‘localness’ and Finnish MPs’ incentives to ‘cumulate’ in an open-list voting system. *Acta Politica*. <https://doi.org/10.1057/s41269-022-00234-x>
- Azfar, O., Lee, Y., & Swamy, A. (2001). The Causes and Consequences of Corruption. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 573(1), 42–56. <https://doi.org/10.1177/000271620157300103>
- Backström, K., Karv, T., & Strandberg, K. (2022). Kommunala folkomröstningar i Finland: En översikt av sambandet mellan folkomröstningsresultatet och kommunfullmäktiges agerande under åren 1991–2020. *Politiikka*, 64(1), 9–31. <https://doi.org/10.37452/politiikka.109455>
- Bengtsson, Å., & Grönlund, K. (2005). *Den finlandssvenska väljaren* (Red.). Åbo: Institutet för samhällsforskning.
- Bengtsson, Å., Grönlund, K., & Karvonen, L. (2005). Språk och parti. I Å. Bengtsson & K. Grönlund (Red.). *Den finlandssvenska väljaren* (s. 89–126). Åbo: Institutet för samhällsforskning.
- Bengtsson, Å. (2005). Utmaningar för svensk politik. I Å. Bengtsson & K. Grönlund (Red.). *Den finlandssvenska väljaren* (s. 127–144). Åbo: Institutet för samhällsforskning.
- Bengtsson, Å., Djupsund, G., & Karvonen, L. (2008). Finlandssvenskar och politik på 2000-talet: partisympatier, opinioner och aktivitet. I K. Herberts (Red.). *Opinioner och trender i Svenskfinland, Barometern* 01–07

(s. 103–134). Vasa: Institutet för Samhällsforskning vid Åbo Akademi.

Bengtsson, Å., & Mattila, M. (2011). Finlandssvenskarnas demokratisering: mer medborgarinflytande eller skuggdemokrati? I K. Grönlund (Red.). *Språk och politisk mobilisering – Finlandssvenskar i publikdemokrati* (s. 111–134). Skrifter utgivna av Svenska litteratursällskapet i Finland nr 753.

Benoit, K., & Laver, M. (2006). *Party Policy in Modern Democracies*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203028179>

Bergh, A., Erlingsson, G. Ó., Sjölin, M., & Öhrvall, R. (2013). Allmän nytta eller egen vinning? En ESO-rapport om korruption på svenska. Rapport till expertgruppen för studier i offentlig ekonomi 2013:2. Stockholm: Elanders Sverige Ab. <https://eso.expertgrupp.se/rapporter/20132-allman-nytta-eller-egen-vinning/>

Borg, S. (2020). Asiakysymykset ja äänestäjien liikkuvuus. I S. Borg, E. Kestilä-Kekkonen & H. Wass (Red.). *Politiikan ilmastomuutos: Eduskuntavaalitutkimus 2019* (s. 240–259). Helsingfors: Justitieministeriets publikationer. https://www.vaalitutkimus.fi/wp-content/uploads/2020/09/OM_2020_05_SO_Politiikan-ilmastonmuutos_net.pdf

Borg, S., & Paloheimo P. (2020). Valitsijoiden korostamat asiakysymykset ja hallituksen toimien arviointi. I S. Borg, E. Kestilä-Kekkonen & H. Wass (Red.). *Politiikan ilmastomuutos: Eduskuntavaalitutkimus 2019* (s. 148–167). Helsingfors: Justitieministeriets publikationer. https://www.vaalitutkimus.fi/wp-content/uploads/2020/09/OM_2020_05_SO_Politiikan-ilmastonmuutos_net.pdf

Brenner, P. (2016). Cross-national trends in religious service attendance. *Public Opinion Quarterly*, 80(2), 563–583. <https://doi.org/10.1093/poq/nfw016>

Burkimesher, M. (2014). Is religious attendance bottoming out? An examination of current trends across Europe. *Journal for the Scientific Study of Religion*, 53(2), 432–445. <https://doi.org/10.1111/jssr.12111>

Busch, K. (2016). Estimating Parties' Left-Right Positions: Determinants of Voters' Perceptions' Proximity to Party Ideology. *Electoral Studies*, 41, 159–78. <https://doi.org/10.1016/j.electstud.2016.01.003>

Bäck, M. (2008). Socialt förtroende och deltagande i frivilliga föreningar: det sociala kapitalet i Svenskfinland. I K. Herberts (Red.). *Opinioner och trender i Svenskfinland, Barometern 01–07* (s. 37–58). Vasa: Institutet för Samhällsforskning vid Åbo Akademi.

Bäck, M. (2019). Political trust in Finland. I K. Grönlund & K. Strandberg (Red.). *Voting and public opinion in Finland: the parliamentary election of 2019* (s. 39–44). Åbo: Institutet för samhällsforskning (Samforsk). <https://www.>

- Bäck, M., & Karv, T. (2020). Mellanmänskligt förtroende och åsikter om finlandssvenskar och det svenska språkets ställning i Finland. I S. Himmelroos & K. Strandberg (Red.). *Ur majoritetens perspektiv – Opinionen om det svenska i Finland* (s. 66–82). Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland nr 842. <https://www.sls.fi/sites/default/files/publications/pdf/2668.pdf>
- Börestam Uhlmann, U., & Huss, L. (2001). *Språkliga möten – Tvåspråkighet och kontaktlingvistik*. Lund: Studentlitteratur.
- Christensen, T., & Lægreid, P. (2020). Balancing Governance Capacity and Legitimacy: How the Norwegian Government Handled the COVID-19 Crisis as a High Performer. *Public Administration Review*, 80(5), 774–779. <https://doi.org/10.1111/puar.13241>
- Deschouwer, K., Delwit, P., Hooghe, M., Baudewyns, P., & Walgrave, S. (2015). *De kiezer ontcijferd. Over stemgedrag en stemmotivaties*. Tielt: Lannoo.
- Dolezal, M. (2010). Exploring the Stabilization of a Political Force: The Social and Attitudinal Basis of Green Parties in the Age of Globalization. *West European Politics*, 33(3), 534–552. <https://doi.org/10.1080/01402381003654569>
- Engman, M. (2016). *Språkfrågan: Finlandssvenskhetens uppkomst 1812–1922*. Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland.
- Erhardt, J., Freitag, M., Wamsler, S., & Filsinger, M. (2022). What drives political support? Evidence from a survey experiment at the onset of the corona crisis. *Contemporary Politics*, 1–18. <https://doi.org/10.1080/13569775.2021.2010345>
- Erlingsson, G. Ó., & Kristinsson, G. (2020). All that glitters... a closer look at the Nordic 'exception'. I A. Mungiu-Pippidi & P. M. Heywood (Red.). *A Research Agenda for Studies of Corruption* (s. 90–106). Cheltenham: Edward Elgar Publishing.
- EVA (2021). Nato-jäsenyyden kannatuksessa on tapahtunut hyppäys. <https://www.eva.fi/blog/2021/10/26/nato-jäsenyyden-kannatuksessa-on-tapahtunut-hyppays/>
- Fagerholm, T. (2021). Ledare: Fallet Pohjola-Norden väcker pinsamma frågor om finlandssvensk korruption. *Hufvudstadsbladet*. Tillgänglig på (bakom betalmur): <https://www.hbl.fi/artikel/att-kacka-i-eget-norden/> (5.4.2022)
- Feldman, S., & Johnston, C. (2014). Understanding the Determinants of Political Ideology: Implications of Structural Complexity: Understanding Political

Ideology. *Political Psychology*, 35(3), 337–358. <https://doi.org/10.1111/pops.12055>

Finnäs, F. (2001). Finlandssvenskarna inför 2000-talet – en statistisk översikt. Finlandssvensk rapport nr 40. Helsingfors: Svenska Finlands folkting.

Finnäs, F. (2015). Tvåspråkiga familjer och deras betydelse för demografin. I M. Tandefelt (Red.). *Gruppspråk, samspråk, tvåspråk* (s. 201–220). Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland. <https://www.sls.fi/sites/default/files/publications/pdf/1641.pdf>

François, A. (2013). Do French people like the 'cumul des mandats'? *French politics*, 11(2), 204–215. <https://doi.org/10.1057/fp.2013.5>

Gröhn, C. (2022). Kan en politiker sitta på tre stolar samtidigt? Flera riksdagsledamöter som redan sitter i kommunfullmäktige ställer upp i välfärdsområdesvalet. *Svenska Yle*. Tillgänglig på: <https://svenska.yle.fi/a/7-10011184> (2.2.2022)

Grönlund, K., & Isaksson, G-E. (2008). Litar finlandssvenskarna på samhällsinstitutionerna? I K. Herberts (Red.). *Opinioner och trender i Svenskfinland* (s. 59–82). Vasa: Institutet för Samhällsforskning vid Åbo Akademi.

Grönlund, K. (2011). *Språk och politisk mobilisering: finlandssvenskar i publikdemokrati* (Red.). Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland nr 753.

Grönlund, K., & Strandberg, K. (2019). *Voting and Public Opinion in Finland: The Parliamentary Election of 2019*. Åbo: Institutet för Samhällsforskning vid Åbo Akademi. https://www.abo.fi/wp-content/uploads/2019/10/Voting_and_Public_Opinion_2019_second_edition_Digi.pdf

Grönlund, K., & Karvonen, L. (2020). Konklusion: Välvilja med förbehåll. I S. Himmelroos & K. Strandberg (Red.). *Ur majoritetens perspektiv – Opinionen om det svenska i Finland* (s. 215–229). Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland nr 842.

Haavisto, I. (2022). At Nato's door - Russia's invasion of Ukraine shifted the opinion of a majority of Finns in favour of NATO membership. *Eva analysis No 104*. <https://www.eva.fi/wp-content/uploads/2022/03/eva-analysis-no-104.pdf>

Hale, T., Angrist, N., Goldszmidt, R., Kira, B., Petherick, A., Phillips, T., Webster, S., Cameron-Blake, E., Hallas, L., Majumdar, S., & Tatlow, H. (2021). A global panel database of pandemic policies (Oxford COVID-19 Government Response Tracker). *Nature Human Behaviour*, 5, 529–538. <https://doi.org/10.1038/s41562-021-01079-8>

- Hagevi, M. (2018). Religionsröstning i Sverige 1988–2018. *Surveyjournalen*, 5(1), 2–14. <http://dx.doi.org/10.15626/sj.20180501>
- Herberts, K. (1994). Finlandssvenskarna i det europeiska folkhavet. Finlandssvensk rapport nr 31. Helsingfors: Svenska Finlands folkting.
- Herberts, K. (2008). Opinioner och trender i Svenskfinland, Barometern 01–07. Vasa: Institutet för Samhällsforskning vid Åbo Akademi.
- Herberts, K. (2019). Som att åka rulltrappa åt fel håll – en rapport om språkklimatet i Finland. Helsingfors: Tankesmedjan Agenda. <https://www.agenda.fi/Rapport/om-sprakklimatet-i-finland-som-att-aka-rulltrappa-at-fel-hall/#report-start>
- Herberts, K. (2020). Finlandssvensk framtid enligt opinionsundersökningarna: "Det går som på Strömsö, men...." I M. Lindell (Red.). Vad tycker Svenskfinland? Resultat från den finlandssvenska medborgarpanelen 2019–2020 (s. 17–22). Vasa: Institutet för Samhällsforskning vid Åbo Akademi. <https://www.barometern.fi/wp-content/uploads/2020/07/Vad-tycker-svenskfinland.pdf>
- Herberts, K. (2021). Minoritetens perspektiv: finlandssvenskarnas uppfattning om språksituationen. I S. Himmelroos & K. Strandberg (Red.). Ur majoritetens perspektiv – Opinionsen om det svenska i Finland (s. 192–214). Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland nr 842. <https://www.sls.fi/sites/default/files/publications/pdf/2668.pdf>
- Hickman, C., Marks, E., Pihkala, P., Clayton, S., Lewandowski, R. E., Mayall, E., Wray, B., Mellor, C., & van Susteren, L. (2021). Climate anxiety in children and young people and their beliefs about government responses to climate change: a global survey. *Lancet Planet Health*, 5(12), 863–873. [https://doi.org/10.1016/S2542-5196\(21\)00278-3](https://doi.org/10.1016/S2542-5196(21)00278-3)
- Himmelroos, S., & Strandberg, K. (2020). Ur majoritetens perspektiv – Opinionsen om det svenska i Finland. Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland nr 842. <https://www.sls.fi/sites/default/files/publications/pdf/2668.pdf>
- Himmelroos, S., Vento, I., & von Schoultz, Å. (2022). Valdeltagande i den finlandssvenska diasporan. *Politiikka*, 64(1), 69–79. <https://doi.org/10.37452/politiikka.113933>
- Hooghe, L., Marks, G., & Wilson, C. (2002). Does Left/Right Structure Party Positions on European Integration? *Comparative Political Studies*, 35(8), 965–989. <https://doi.org/10.1177/001041402236310>
- Hyypä, M. (2007). Livskraft ur gemenskap: Om socialt kapital och folkhälsa. Stockholm: Studentlitteratur.

- Häger, A. (2017). Konstruktionen av Österbotten som ett bibelbälte. I S.-E. Klinkmann, B. Henriksson & A. Häger (Red.). *Föreställda finlandssvenskheter – Intersektionella perspektiv på det svenska i Finland* (s. 139–166). Helsingfors: Skrifter utgivna av Svenska litteratursällskapet i Finland nr 811.
- Häggman, J. (2021). Strategier för minoritetsspråk – jämförelser av relevans för svenskan i Finland. *Magmastudier* 2/2021. Helsingfors: Tankesmedjan Magma. https://magma.fi/wp-content/uploads/2021/10/Magma-minoritetsspr%C3%A5k-2_21.pdf
- Ignazi, P. (1992). The silent counter-revolution - Hypotheses on the emergence of extreme right-wing parties in Europe. *European Journal of Political Research*, 22(1), 3-34. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6765.1992.tb00303.x>
- Inglehart R., & Norris P. (2016). *Trump, Brexit, and the Rise of Populism: Economic Have-Nots and Cultural Backlash*. John F. Kennedy School of Government. Harvard University, USA.
- Isotalo, V., Järvi, T., von Schoultz, Å. & Söderlund, P. (2019). *Den finländska väljaren: 2003–2019*. Helsingfors: Valforskningskonsortiet. https://www.vaalitutkimus.fi/wp-content/uploads/2020/12/OM_Suomalainen_aanestaja_2nd-edition_dec-2020.pdf
- Jalovaara, V., & Martikainen, T. (2010). Finland efter sekulariseringen. I T. Martikainen & V. Jalovaara (Red.). *Religionens återkomst: Brytningspunkter i kyrkan, religionen och kulturen - Uskonnon ylösnousemus: Kirkon, uskonnon ja kulttuurin murros* (s. 13–26). Magma-studie 4: Tankesmedjan Magma. <http://magma.fi/wp-content/uploads/2019/06/61.pdf>
- Justitieministeriet (2019). Kunnalliset kansanäänestykset. <https://vaalit.fi/documents/5430845/6499185/Luettelo+kunnallisista+kansan%C3%A4%C3%A4nestyksist%C3%A4+14.10.2019/f306d493-3221-aace-3d5b-a800594772f8/Luettelo+kunnallisista+kansan%C3%A4%C3%A4nestyksist%C3%A4+14.10.2019.pdf>
- Jäske, M. (2017). 'Soft' Forms of Direct Democracy: Explaining the Occurrence of Referendum Motions and Advisory Referendums in Finnish Local Government. *Swiss Political Science Review*, 23(1), 50–76. <https://doi.org/10.1111/spsr.12238>
- Kairos Future (2020). *Det svenska i Finland – vadan och varthän*. Tankesmedjan Magma. <https://magma.fi/wp-content/uploads/2021/01/Det-svenska-i-Finland.pdf>
- KAKS (2020). *Kansalaisten arvio: liike-elämä ja valtakunnan tason politiikat eniten alttiita korruptiolle – tuomioistuimet, veroviranomaiset ja poliisi vähiten*. Tillgänglig på: <https://kaks.fi/wp-content/uploads/2020/02/>

- Karjalainen, K., Pekkanen, N., & Hakkarainen, P. (2020). Suomalaisten huumeiden käyttö ja huumeasenteet: Huumeaiheiset väestön kyselyt Suomessa 1992–2018. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/139059/URN_ISBN_978-952-343-441-7.pdf?isAllowed=y&sequence=1
- Karlsson, D. (2018). Finns det ett kommunparti i riksdagen? I D. Karlsson (Red.). Folkets främsta företrädare (s. 151–170). Göteborgs universitet. <https://gup.ub.gu.se/file/207522>
- Karvonen, L. (2014). Parties, governments and voters in Finland. Politics under fundamental societal transformation. Colchester: ECPR Press.
- Karv, T. (2019). Public attitudes towards the European Union: a study explaining the variations in public support towards the European Union within and between countries over time. Vasa: Åbo Akademi University Press. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-765-935-2>
- Karv, T. (2019). Party switching between parliamentary- and EP-elections. I K. Grönlund & K. Strandberg (Red.). Voting and public opinion in Finland: the parliamentary election of 2019 (s. 51–57). Åbo: Institutet för samhällsforskning (Samforsk). https://www.abo.fi/wp-content/uploads/2019/10/Voting_and_Public_Opinion_2019_second_edition_Digi.pdf
- Karv, T. (2020). Det politiska förtroendet i Ankdammen. I M. Lindell (Red.). Vad tycker Svenskfinland? Resultat från den finlandssvenska medborgarpanelen 2019–2020 (s. 43–48). Vasa: Institutet för Samhällsforskning vid Åbo Akademi. <https://www.barometern.fi/wp-content/uploads/2020/07/Vad-tycker-svenskfinland.pdf>
- Karv, T., Lindell, M., & Rapeli, L. (2020). Politisk inkludering bland finlandssvenskarna. I M. Lindell (Red.). Vad tycker Svenskfinland? Resultat från den finlandssvenska medborgarpanelen 2019–2020 (s. 71–79). Vasa: Institutet för Samhällsforskning vid Åbo Akademi. <https://www.barometern.fi/wp-content/uploads/2020/07/Vad-tycker-svenskfinland.pdf>
- Karv, T., & Backström, K. (2021). Följderna av en folkomröstning: Lärdomar från Korsholm. Vasa: Institutet för samhällsforskning vid Åbo Akademi. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-12-4047-8>
- Karv, T., & Backström, J. (2022). Kulturkonsumtion, språkrelationer och inställning till det svenska i Finland under pandemitider. Barometern: Institutet för samhällsforskning vid Åbo Akademi. <https://www.barometern.fi/wp-content/uploads/2022/03/Kulturkonsumtion-sprakrelationer-och-installning-till-det-svenska-i-Finland-under-pandemitider.pdf>

- Karv, T., Backström, K., & Strandberg, K. (2022). Consultative referendums and democracy - assessing the short-term effects on political support of a referendum on a municipal merger. *Local Government Studies*, 1–30. <https://doi.org/10.1080/03003930.2022.2047029>
- Karv, T. (2022). Valet som bara kom och gick - reflektioner kring välfärdsområdesvalet 2022. *Finsk tidskrift*, 2, 57–66.
- Kepsu, K., & Markelin, L. (2020). Den svenskspråkiga ungdomsbarometern 2020 – Del 1. Välmående, studier och framtid. Tankesmedjan Magma. <https://magma.fi/wp-content/uploads/2020/11/magma-ungdomsbarometer-kort.pdf>
- Kommunförbundet (2022a). Hela 77 procent av de invalda i välfärdsområdesvalet är fullmäktigeledamöter i en kommun. Pressmeddelande. <https://www.kommunforbundet.fi/pressmeddelande/2022/hela-77-procent-av-de-invalda-i-valfardsomradesvalet-ar-fullmaktigeledamoter-i>
- Kommunförbundet (2022b). 82 procent av ordförandeposterna i välfärdsområdenas fullmäktige och styrelser innehas av kommunfullmäktigeledamöter. Pressmeddelande. <https://www.kommunforbundet.fi/aktuellt/2022/82-procent-av-ordforandeposterna-i-valfardsomradenas-fullmaktige-och-styrelser>
- Kritzinger, S., Foucault, M., Lachat, R., Partheymüller, J., Plescia, C. & Brouard, S. (2021). ‘Rally round the flag’: the COVID-19 crisis and trust in the national government, *West European Politics*, 44(5-6), 1205–1231. <https://doi.org/10.1080/01402382.2021.1925017>
- Krystosek, D. (2016). Thou shalt not: Religiosity and attitudes toward marijuana legalization. *International Journal of Law, Crime and Justice*, 47, 58–70. <https://doi.org/10.1016/j.ijlcrj.2016.08.001>
- Liebkind, K., & Henning-Lindblom, A. (2015). Identitet och etnicitet – och språk? I M. Tandefelt (Red.). *Gruppspråk, samspråk, tvåspråk* (s. 183–197). Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland. <https://www.sls.fi/sites/default/files/publications/pdf/1641.pdf>
- Lindell, M. (2016). Språkbarometern 2004–2016. Justitieministeriets publikationer 52/2016. Helsingfors: Justitieministeriet. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79090/OMSO_52_2016_Spr%C3%A5kbaro.pdf
- Lindell, M. (2020). Vad tycker Svenskfinland? Resultat från den finlandssvenska medborgarpanelen 2019–2020. Vasa: Institutet för Samhällsforskning vid Åbo Akademi. <https://www.barometern.fi/wp-content/uploads/2020/07/Vad-tycker-svenskfinland.pdf>

- Lindell, M., & Sirén, R. (2020). Barometern – den finlandssvenska medborgarpanelen. I M. Lindell (Red.). Vad tycker Svenskfinland? Resultat från den finlandssvenska medborgarpanelen 2019–2020 (s. 9–16). Vasa: Institutet för Samhällsforskning vid Åbo Akademi. <https://www.barometern.fi/wp-content/uploads/2020/07/Vad-tycker-svensk-finland.pdf>
- Lindell, M., & Sirén, R. (2020). Vad tänker finlandssvenskarna om miljön och klimatförändringen? I M. Lindell (Red.). Vad tycker Svenskfinland? Resultat från den finlandssvenska medborgarpanelen 2019–2020 (s. 85–92). Vasa: Institutet för Samhällsforskning vid Åbo Akademi. <https://www.barometern.fi/wp-content/uploads/2020/07/Vad-tycker-svensk-finland.pdf>
- Lindell, M. (2020). Finlandssvenskarnas reaktioner på regeringens arbete gällande COVID19-pandemin. I M. Lindell (Red.). Vad tycker Svenskfinland? Resultat från den finlandssvenska medborgarpanelen Barometern 2019–2020 (s. 105–112). Vasa: Institutet för samhällsforskning vid Åbo Akademi. <https://www.barometern.fi/wp-content/uploads/2020/07/Vad-tycker-svenskfinland.pdf>
- Lindell, M. (2020). Enkät om COVID19-epidemin. Barometern: Institutet för samhällsforskning vid Åbo Akademi. <https://www.barometern.fi/wp-content/uploads/2020/04/Covid19-Barometern-pressinformation.pdf>
- Lindell, M., & Backström, J. (2021). Finlandssvenskarna och Coronapandemin. Barometern: Institutet för samhällsforskning vid Åbo Akademi. <https://www.barometern.fi/wp-content/uploads/2021/04/Barometern-Finlands-svenskarna-och-coronapandemin.pdf>
- Lindell, M. (2021). Språkbarometern 2020. Justitieministeriets publikationer, utredningar och anvisningar 2021:3. Helsingfors: Justitieministeriet. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162838/OM_2021_3_SO.pdf
- Lindell, M., Näsman, M., Nyqvist, F., Björklund, S., Nygård, M., & Hemberg, J. (2021). The role of ethnolinguistic intergroup relations for perceived language climate change – the case of Swedish speakers in Finland. Opublicerat manuskript.
- Malmberg, F., & Karv, T. (2022). All Good in the Neighbourhood? Exploring the Role of Local Conditions for Political Trust and Corruption Perceptions within a Minority Context. Territory, Politics, Governance, 1–18. <https://doi.org/10.1080/21622671.2022.2071976>
- Meinander, H. (2016). Nationalstaten: Finlands svenskhet 1922–2015. Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland.
- Milfont, T., Zubielevitch, E., Milojev, P., & Sibley, C. (2021). Ten-year panel data

confirm generation gap but climate beliefs increase at similar rates across ages. *Nature Communications*, 12, 1–8. <https://doi.org/10.1038/s41467-021-24245-y>

Mueller, J. (1970). Presidential Popularity from Truman to Johnson. *American Political Science Review*, 64(1), 18–34. <https://doi.org/10.2307/1955610>

Myntti, K. (2010). *Svenskan på offensiven eller på intensiven*. Helsingfors: Söderströms.

Mäkinen, V. & Nortio, E. (2020). Tutkimuskatsaus myönteisten ryhmäsuhteiden edistämiskeinoista. Policy Brief 4, Syrjintä Suomessa. Helsingfors: Justitieministeriet. https://yhdenvertaisuus.fi/documents/5232670/5376058/OM_policy_brief_4.pdf/7caf0c07-d4dc-e37b-de2d-85027d0327f3/OM_policy_brief_4.pdf?t=1618904935150

Nationalspråksstrategi. Kansallisstrategia. (2021). Statsrådets principbeslut / Valtioneuvoston periaatepäätös. Statsrådets publikationer 2021:87. Helsingfors: Justitieministeriet. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-967-0>

Navarro, J. (2009). Multiple-Office Holders in France and in Germany: An Elite within the Elite? *Sonderforschungsbereich 580*. https://www.researchgate.net/profile/Julien-Navarro-2/publication/322854700_Multiple-Office_Holders_inFrance_and_inGermany_AnElite_Within_the_Elite/links/5a72e4560f7e9b20d48e9c7c/Multiple-Office-Holders-in-France-and-in-Germany-An-Elite-Within-the-Elite.pdf

Niemelä, K. (2015). ‘No longer believing in belonging’: A longitudinal study of Finnish Generation Y from confirmation experience to Church-leaving. *Social Compass*, 62(2), 172–186. <https://doi.org/10.1177/0037768615571688>

OECD. (2021). *Drivers of Trust in Public Institutions in Finland*. Paris: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/52600c9e-en>

Papakostas, A. (2009). *Misstro, tillit, korruption: Och det offentliga civiliseringen* (1. uppl.). Studentlitteratur.

Pitkänen, V., & Westinen, J. (2017). *Talar du svenska? En undersökning om finskspråkigas attityder till svenskan och de svenskspråkiga*. Helsingfors: Tankesmedjan E2.

Rapeli, L. (2020). *Kunskaper och åsikter om svenskan*. I S. Himmelroos & K. Strandberg (Red.). *Ur majoritetens perspektiv – Opinionen om det svenska i Finland* (s. 83–100). Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland nr 842. <https://www.sls.fi/sites/default/files/publications/pdf/2668.pdf>

- Rapeli, L., Lindell, M., & Grönlund, K. (2020). Konklusion: hög tillit och regionala skillnader. I M. Lindell (Red.). Vad tycker Svenskfinland? Resultat från den finlandssvenska medborgarpanelen 2019–2020 (s. 113–117). Vasa: Institutet för Samhällsforskning vid Åbo Akademi. <https://www.barometern.fi/wp-content/uploads/2020/07/Vad-tycker-svensk-finland.pdf>
- Regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering 10.12.2019. Ett inkluderande och kunnigt Finland – ett socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbart samhälle. Statsrådets publikationer 2019:32. Helsingfors: Statsrådet. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-810-6>
- Rose, R., & Urwin, D. (1969). Social cohesion, political parties and strains in regimes. *Comparative Political Studies*, 2(1), 7–67. <https://doi.org/10.1177/001041406900200103>
- Rosenberg, T. (1994). Svenskfinlands sönderfall. Institutet för samhällsforskning publikation nr 24. Åbo: Åbo Akademis tryckeri.
- Rothstein, B., & Uslaner, E. M. (2005). All for All. Equality, Corruption and Social trust. *World Politics*, 58(1), 41–72. <https://doi.org/10.1353/wp.2006.0022>
- Ryynänen, A. (2009). Eduskunta ja kunnallinen itsehallinto. Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan julkaisu 3/2009. Helsingfors: Riksdagens publikationer. https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/julkaisut/Documents/tuvj_3+2009.pdf
- Saarela, J. (2020). Den svenskspråkiga befolkningens utveckling i Finland 1990–2040. Tankesmedjan Magma och Svenska Finlands folkting. https://folktinget.fi/Site/Data/1597/Files/Den%20svensksprakiga%20befolningen%201990-2040_analys.pdf
- Saarela, J. (2021). Finlandssvenskarna 2021 - en statistisk rapport. Svenska Finlands folkting. https://www.folktinget.fi/Site/Data/1597/Files/Finlands-svenskarna%202021_statistisk%20rapport_Folktinget_KLAR.pdf
- Sabriseilabi, S., & Williams, J. (2020). Dimensions of religion and attitudes toward euthanasia. *Death Studies*, 1–8. <https://doi.org/10.1080/07481187.2020.1800863>
- Sandberg, S. (2014). The Function of Multiple-Office Holding in the Decentralized Welfare State: Exploring the Deviant Finnish Case. Paper presenterat på NOPSA, Göteborg.
- Sandlund, T. (1971). Finlandssvenska attityder. Optimism, resignation och pessimism. En sammanställning av forskningsresultat från 1960-talet. Forskningsrapport no 13. Åbo: Svenska litteratursällskapet i Finland.
- Schumpeter, J. (1942). *Capitalism, Socialism and Democracy*. New York: Harper

and Brothers.

Skutnabb-Kangas, T. (1981). *Tvåspråkighet*. Lund: Liber Läromedel.

Sloam, J. (2018). #Votebecause: Youth mobilisation for the referendum on British membership of the European Union. *New Media & Society*, 20(11), 4017–4034. <https://doi.org/10.1177/1461444818766701>

Stenvall, J., Leskelä, R-L., Rannisto, P-H., Tolkki, H., Cansel, A., Leponiemi, U., Johanson, J-E., Pekkola, E., & Tupula, T. (2022). Koronajohtaminen Suomessa - Arvio covid-19-pandemian johtamisesta ja hallinnosta syksystä 2020 syksyyn 2021. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 34. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-003-5>

Strandberg, K. (2020). Finlandssvenskarnas demokratisyn och samhällsaktivitet. I M. Lindell (Red.). *Vad tycker Svenskfinland? Resultat från den finlandssvenska medborgarpanelen Barometern 2019–2020* (s. 63–69). Vasa: Institutet för samhällsforskning vid Åbo Akademi. <https://www.barometern.fi/wp-content/uploads/2020/07/Vad-tycker-svenskfinland.pdf>

Strandberg, K., & Himmelroos, S. (2020). Vad förklarar opinionerna om svenskan bäst? I S. Himmelroos & K. Strandberg (Red.). *Ur majoritetetens perspektiv – Opinionen om det svenska i Finland* (s. 141–149). Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland nr 842. <https://www.sls.fi/sites/default/files/publications/pdf/2668.pdf>

Stubager, R. (2009). Education-based group identity and consciousness in the authoritarian-libertarian value conflict. *European Journal of Political Research* 48(2), 204–233. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6765.2008.00834.x>

Sundback, S. (2010). Borgå stift som förvaltare av socialt kapitel. I S. Sundback & F. Nyqvist (Red.). *Det finlandssvenska sociala kapitalet – fakta och fiktion* (s. 179–194). Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland.

Sundback, S. (2010). Etnicitet och sammanhållning. I Sundback, S. & Nyqvist, F. (Red.). *Det finlandssvenska sociala kapitalet. Fakta och fiktion* (s. 65–86). Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland.

Sundman, M. (2013). *Tvåspråkiga skolor? Magma* studie 4/2013. Helsingfors: Tankesmedjan Magma. <http://magma.fi/wp-content/uploads/2019/06/81.pdf>

Suominen, A. (2017). Regeringen Sipilä och svenskan. Helsingfors: Tankesmedjan Agenda. <https://www.agenda.fi/Rapport/regeringen-sipila-och-svenskan/#report-start>

Suuronen, A., Grönlund, K., & Siren, R. (2020). Puolueiden äänestäjät. I S. Borg,

E. Kestilä-Kekkonen & H. Wass (Red.). Poliitiikan ilmastomuutos: Eduskuntavaalitutkimus 2019 (s. 260–286). Helsingfors: Justitieministeriets publikationer. https://www.vaalitutkimus.fi/wp-content/uploads/2020/09/OM_2020_05_SO_Poliitiikan-ilmastonmuutos_net.pdf

Söderlund, P. (2016). Kannastaan epävarmat ja liikkuvat äänestäjät. I K. Grönlund & H. Wass (Red.). Poliittisen osallistumisen eriytyminen: Eduskuntavaalitutkimus 2015 (s. 343–357). Helsingfors: Justitieministeriets publikationer. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-517-1>

Söderlund, P. (2019). Poliittinen luottamus vertailevasta näkökulmasta. I M. Bäck & E. Kestilä-Kekkonen (Red.). Poliittinen ja sosiaalinen luottamus: Polut, trendit ja kuilut (s. 35–48.). Helsingfors: Finansministeriets publikationer – 2019:31. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-012-9>

Söderlund, P., & Lindell, M. (2020). Finlandssvenskarnas åsikter i aktuella samhällsfrågor. I M. Lindell (Red.). Vad tycker Svenskfinland? Resultat från den finlandssvenska medborgarpanelen 2019–2020 (s. 99–104). Vasa: Institutet för Samhällsforskning vid Åbo Akademi. <https://www.barometern.fi/wp-content/uploads/2020/07/Vad-tycker-svenskfinland.pdf>

Tandefelt, M. (2015). På mer än ett språk. I M. Tandefelt (Red.). Gruppspråk, samspråk, tvåspråk (s. 221–246). Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland. <https://www.sls.fi/sites/default/files/publications/pdf/1641.pdf>

Tankesmedjan Agenda (2020). Corona och Svenskfinland. <https://www.agenda.fi/Rapport/corona-och-svenskfinland/#report-start>

Terkamo-Moisio, A., Kvist T., Laitila, T., Kangasniemi, M., Ryyänen, O-P., & Pietilä, A-M. (2017). The traditional model does not explain attitudes toward euthanasia: a web-based survey of the general public in Finland. *OMEGA – Journal of Death and Dying*, 75(3), 266–283. <https://doi.org/10.1177/0030222816652804>

THL (2022). <https://thl.fi/sv/web/infektionssjukdomar-och-vaccinationer/aktuellt/aktuellt-om-coronaviruset-covid-19/lagesoversikt-om-coronaviruset/uppfoljning-av-coronaviruslaget>. (Hämtat: 29.4.2022).

Van de Voorde, N. (2019). A kingdom of fiefs? On the meaning of dual mandate-holding in Belgium. [Doktorsavhandling] Ghent University.

van Deth, J. W., & Zmerli, S. (2010). Introduction: Civicness, Equality, and Democracy—A “Dark Side” of Social Capital? *American Behavioral Scientist*, 53(5), 631–639. <https://doi.org/10.1177/0002764209350827>

Von Schoultz, Å. (2019). Kansalaisten näkemykset demokratian prosesseista ja legitimitetistä. I M. Bäck & E. Kestilä-Kekkonen (Red.).

Poliittinen ja sosiaalinen luottamus: polut, trendit ja kuilut (s. 62–78).
Helsingfors: Valtiovarainministeriön julkaisuja 2019:31. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-012-9>

Walczak, A., van der Brug, W., & de Vries, C-E. (2012). Long- and short-term determinants of party preferences: Inter-generational differences in Western and East Central Europe, *Electoral Studies*, 31(2), 273–284. <https://doi.org/10.1016/j.electstud.2011.11.007>

Warren, M. E. (2008). The nature and logic of bad social capital. I D. Castiglione, J. van Deth & W. Guglielmo (Red.). *The handbook of social capital* (s. 122–149). Oxford: Oxford University Press.

Westinen, J. (2015). Cleavages in contemporary Finland : a study on party-voter ties. Åbo: Åbo Akademis Förlag. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-765-801-0>

Westinen, J. (2016). Puoluevalinta Suomessa 2000-luvulla. I K. Grönlund & H. Wass (Red.). *Poliittisen osallistumisen eriytyminen: Eduskuntavaalitutkimus 2015* (s. 249–272). Helsingfors: Justitieministeriets publikationer. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-517-1>

Wilhelmsson, N., & Sundberg, J. (2011). Regionala likheter och skillnader. I K. Grönlund (Red.). *Språk och politisk mobilisering – Finlandssvenskar i publikdemokrati* (s. 87–110). Skrifter utgivna av Svenska litteratursällskapet i Finland nr 753.

YLE (2022). Ylen kysely: Nato-jäsenyydellä on suomalaisten vankka tuki – 76 prosenttia haluaa Suomen Natoon (9.5.2022). <https://yle.fi/uutiset/3-12436782>

Bilaga 1 - Enkätfrågor

Barometern 2021

Bakgrundsvariabler

Kön

1. Kvinna
2. Man
3. Annat/vill inte säga

Åldersgrupper (1)

1. 18–24
2. 25–29
3. 30–34
4. 35–39
5. 40–44
6. 45–49
7. 50–54
8. 55–59
9. 60–64
10. 65–69
11. 70–74
12. 75+

Åldersgrupper (2)

1. 18–29
2. 30–39
3. 40–49
4. 50–59
5. 60–69
6. 70+

Utbildningsnivå i tre nivåer

1. Grundskola (folkskola, grundskola, mellanskola)
2. Andra stadiet (yrkesskola, institut eller motsvarande, student)
3. Högskola (yrkeshögskola, lägre högskoleexamen, högre högskoleexamen, forskarutbildning)

Regionindelning (1)

1. Norra Österbotten (Nykarleby, Jakobstad, Pedersöre, Larsmo, Kronoby, Karleby)
2. Mellersta Österbotten (Vasa, Malax, Korsholm, Vörå)
3. Sydösterbotten (Korsnäs, Närpes, Kristinestad, Kaskö)
4. Åboland (Åbo, Pargas, Kimitoön, S:t Karins)

5. Mellersta Nyland (Helsingfors, Vanda, Esbo, Grankulla)
6. Västra Nyland (Kyrkslätt, Lojo, Sjundeå, Hangö, Raseborg, Ingå)
7. Östra Nyland (Sibbo, Borgå, Lappträsk, Lovisa, Mörskom, Pyttis)
8. Åland (Brändö, Eckerö, Finström, Föglö, Greta, Hammarland, Jomala, Kumlinge, Kökar, Lemland, Lumparland, Mariehamn, Saltvik, Sottunga, Sund, Vårdö)
9. Övriga Finland

Regionindelning (2)

1. Österbotten
2. Åboland
3. Nyland
4. Åland
5. Övriga regioner

Officiell landskapsindelning

1. Nyland
2. Egentliga Finland
3. Österbotten
4. Åland
5. Övriga landskap

Kommungruppering (stat.fi - Statistisk kommungruppering 2022)

1. Urbana kommuner
2. Tätortskommuner
3. Landsbygdskommuner

Identitet och livsåskådning

Man kan känna sin identitet olika starkt i olika grupper eller situationer. I vilken utsträckning känner du dig som finlandssvensk i följande grupper/situationer?

Svarsalternativ: Mycket stor utsträckning, Ganska stor utsträckning, Ganska liten utsträckning, Mycket liten utsträckning, Kan inte säga

- a. I familjen
- b. Bland släktingar
- c. Bland mina närmaste vänner
- d. På arbetet
- e. På fritiden
- f. Utomlands

Upplever du att du är...

- a. Enspråkigt svensk
- b. Enspråkigt finsk
- c. Tvåspråkig

**[Om tvåspråkig] Vilka är orsakerna till att du upplever att du är tvåspråkig?
Du kan välja fler alternativ.**

- a. Jag är uppvuxen i ett tvåspråkigt hem eller en tvåspråkig miljö
- b. I min nuvarande familj pratas båda språken
- c. I mitt umgänge använder jag båda språken
- d. I mitt jobb använder jag båda språken
- e. Andra identifierar mig som tvåspråkig

Hur definierar du tvåspråkig? Välj det för dig viktigaste alternativet.

- a. Man bör vara uppväxt i en tvåspråkig familj
- b. Man är uppväxt i en tvåspråkig miljö
- c. Man använder ofta och regelbundet det andra inhemska språket t.ex. med partner, släkt, vänner och/eller på arbetet
- d. Man har partner, vänner och umgänge på båda språken
- e. Annat, vad?

Hur religiös är du?

- a. Inte alls religiös
- b. Inte speciellt religiös
- c. Ganska religiös
- d. Mycket religiös
- e. Tar inte ställning

Tillhör du någon kyrka, religiöst samfund eller religion?

- a. Nej
- b. Ja, men jag har inte deltagit i religiösa sammankomster de senaste 12 månaderna
- c. Ja, och jag har deltagit i religiösa sammankomster de senaste 12 månaderna

[Om Ja] Vilken kyrka, religiöst samfund eller religion tillhör du?

- a. Evangelisk-lutherska kyrkan
- b. Ortodoxa kyrkan
- c. Romersk-katolska kyrkan
- d. Islam
- e. Annan religion/kyrka/religiöst samfund, vilket?

Tror du på Gud?

- a. Ja
- b. Nej
- c. Tar inte ställning

Politik och samhälle

Hur intresserad är du av politik?

- a. Mycket intresserad
- b. Ganska intresserad
- c. Inte särskilt intresserad
- d. Inte alls intresserad

Vad anser du om följande påståenden?

Svarsalternativ: Helt av samma åsikt, Delvis av samma åsikt, Delvis av annan åsikt, Helt av annan åsikt, Kan inte säga

- a. Jag kan inte påverka vad landets regering och riksdag beslutar om
- b. Ibland känns det som om politiken är så komplicerad att jag inte riktigt förstår vad som händer
- c. Politiska beslutsfattare tar medborgarnas åsikter i beaktande när de fattar beslut
- d. Jag litar på min egen förmåga att delta i politiken
- e. De flesta politiker bryr sig inte om folket
- f. Jag undviker sådana människors sällskap, vars värderingar, attityder eller åsikter avviker från mina egna

På det hela taget, hur nöjd är du med det sätt på vilket demokratin fungerar

...

Svarsalternativ: Mycket nöjd, Ganska nöjd, Inte särskilt nöjd, Inte alls nöjd, Kan inte säga

- a. I EU
- b. I Finland
- c. I det landskap/den region där du bor
- d. I {hemkommun}
- e. På Åland [om hemkommun ligger på Åland]

Somliga säger att det inte spelar någon roll vilka som sitter vid makten. Andra säger att det spelar en stor roll vilka som sitter vid makten. Om du använder en skala från ett till fem (1–5) där ett står för att det inte spelar någon roll och fem att det spelar en stor roll, vilken är din uppfattning om betydelsen av vem som sitter vid makten i...

- 1. Det spelar inte någon roll vilka som sitter vid makten

...

- 5. Det spelar en stor roll vilka som sitter vid makten
- Tar inte ställning

- a. Din hemkommun
- b. Riksdagen
- c. Europaparlamentet

Partisympatier och valbeteende

Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster-högerskala. Vi använder en skala från noll till tio (0–10), där noll står för vänster och tio står för höger. Var någonstans skulle du placera dig själv på en sådan skala?

- 0. Vänster

...

- 10. Höger

Hur stor betydelse har följande omständigheter vanligtvis för ditt kandidatval i riksdagsval?

Svarsalternativ: Avgörande betydelse, Stor betydelse, Viss betydelse, Ingen betydelse, Vet ej

- a. Kandidatens ålder
- b. Kandidatens kön
- c. Kandidatens utbildning
- d. Kandidatens bostadsort
- e. Kandidatens modersmål är svenska
- f. Kandidatens tidigare erfarenhet av politik
- g. Kandidatens trovärdighet
- h. Kandidatens förmåga att driva frågor
- i. Kandidatens åsikter och ställningstaganden
- j. Kandidatens partitillhörighet
- k. Kandidatens möjligheter att bli invald
- l. Kandidatens svar i kandidattest på internet (s.k. valkompasser)
- m. Någon i min familj röstade på partiet
- n. En vän röstade på kandidaten

Vilket parti tenderar du vanligtvis att rösta på i riksdagsval?

- a. Finlands Socialdemokratiska Parti
- b. Samlingspartiet
- c. Sannfinländarna
- d. Centern i Finland
- e. Gröna förbundet
- f. Vänsterförbundet
- g. Svenska folkpartiet i Finland
- h. Kristdemokraterna i Finland
- i. Rörelse Nu (Liike Nyt)
- j. Annat parti/gruppering

Vilka frågor är vanligtvis viktiga för dig när du bestämmer vilket parti eller vilken kandidat du ska rösta på i riksdagsval? Välj de tre viktigaste frågorna.

- a. Sysselsättningsfrågor
- b. Skattefrågor
- c. Frågor gällande företagens verksamhetsförutsättningar
- d. Frågor gällande miljön och hejdandet av klimatförändringen
- e. Frågor gällande det svenska språket och dess framtid i Finland
- f. Äldrevårdsfrågor
- g. Social- och hälsovårdsfrågor
- h. Frågor gällande unga och barnfamiljer
- i. Utbildningsfrågor
- j. Frågor gällande invandring och invandrare
- k. Frågor gällande minoriteters rättigheter

Vad är vanligtvis viktigast för dig när du röstar i riksdagsval, partiet eller kandidaten?

- a. Partiet är viktigare

- b. Kandidaten är viktigare
- c. Båda är lika viktiga
- d. Vet ej

Hur starkt övertygad anhängare av ett visst parti är du?

- a. Mycket starkt övertygad anhängare
- b. Ganska starkt övertygad anhängare
- c. Inte särskilt övertygad anhängare
- d. Inte alls övertygad anhängare
- e. Vet ej

[ifall Mycket starkt övertygad anhängare eller Ganska starkt övertygad anhängare] Vilket parti?

- a. Finlands Socialdemokratiska Parti
- b. Samlingspartiet
- c. Sannfinländarna
- d. Centern i Finland
- e. Gröna förbundet
- f. Vänsterförbundet
- g. Svenska folkpartiet i Finland
- h. Kristdemokraterna i Finland
- i. Rörelse Nu (Liike Nyt)
- j. Annat parti/gruppering

Vad anser du om följande (politiska) partier på en skala från noll till tio (0–10), där 0 betyder att du ogillar ett parti starkt och 10 att du gillar ett parti starkt?

0. Ogillar starkt

...

10. Gillar starkt

Tar inte ställning

- a. Finlands Socialdemokratiska Parti
- b. Samlingspartiet
- c. Sannfinländarna
- d. Centern i Finland
- e. Gröna förbundet
- f. Vänsterförbundet
- g. Svenska folkpartiet i Finland
- h. Kristdemokraterna i Finland
- i. Rörelse Nu (Liike Nyt)

Nuförtiden är det många som av en eller annan anledning inte röstar i val. Låt du bli att rösta i följande val?

Svarsalternativ: Jag röstade inte i valet, Jag förhandsröstade, Jag röstade på valdagen, Vill ej uppge, Hade inte rösträtt

- a. Presidentvalet 2018
- b. Riksdagsvalet 2019
- c. Europaparlamentsvalet 2019

- d. Kommunalvalet 2021
- e. Lagtingsvalet 2019 [om hemkommun ligger på Åland]

Välfärdsområdesvalet 2022

Söndagen 23 januari 2022 kommer det att förrättas välfärdsområdesval i Finland, fränsett i Helsingfors stad. Hur bra känner du till vad välfärdsområdesvalet innebär? Använd en skala från noll till tio (0–10), där noll betyder mycket dåligt och tio betyder mycket bra.

0. Mycket dåligt

...

10. Mycket bra

Kommer du att rösta i välfärdsområdesvalet i januari 2022?

- a. Definitivt
- b. Troligtvis
- c. Troligtvis inte
- d. Definitivt inte
- e. Tar inte ställning

[Om Definitivt eller Troligtvis] Om du röstar, kommer du då att rösta på samma parti i välfärdsområdesvalet 2022 som i kommunalvalet 2021?

- a. Definitivt
- b. Troligtvis
- c. Troligtvis inte
- d. Definitivt inte
- e. Tar inte ställning

Vad anser du om att riksdagsledamöter kandiderar i välfärdsområdesvalet?

- a. Mycket bra
- b. Bra
- c. Dåligt
- d. Mycket dåligt
- e. Tar inte ställning

[Om Mycket bra eller Bra] Vad anser du om att riksdagsledamöter som även är kommunfullmäktigeledamöter kandiderar i välfärdsområdesvalet?

- a. Mycket bra
- b. Bra
- c. Dåligt
- d. Mycket dåligt
- e. Tar inte ställning

Förtroende och tillförlitlighet

Enligt din mening, i vilken utsträckning går det att lita på människor i allmänhet? Svara med hjälp av skalan noll till tio (0–10), där noll betyder att det inte går att lita på människor i allmänhet och tio betyder att det går att lita på människor i allmänhet.

0. Det går inte att lita på människor i allmänhet

...

10. Det går att lita på människor i allmänhet

Hur stort förtroende har du för det sätt på vilket följande samhällsinstitutioner och grupper sköter sitt arbete?

Svarsalternativ: Mycket stort förtroende, Ganska stort förtroende, Varken stort eller litet förtroende, Ganska litet förtroende, Mycket litet förtroende, Kan inte säga

- a. Riksdagen
- b. Regeringen
- c. Lagtinget [om hemkommun ligger på Åland]
- d. De politiska partierna
- e. Kyrkan
- f. Domstolarna
- g. Finländska nyhetsmedier
- h. Universiteten/högskolorna
- i. Räddningsväsendet
- j. EU-kommissionen
- k. Europaparlamentet (EP)
- l. Förenta nationerna (FN)
- m. Kommunpolitikerna i {hemkommun}
- n. Kommunala tjänstemän i {hemkommun}
- o. Presidenten
- p. Polisen
- q. Försvarsmakten
- r. Institutet för hälsa och välfärd (THL)

Tror du att arbetslöshetssiffrorna från Statistikcentralen alltid är korrekt uträknade eller är de ibland manipulerade av politiker?

- a. Definitivt korrekt uträknade
- b. Antagligen korrekt uträknade
- c. Antagligen manipulerade av politiker
- d. Definitivt manipulerade av politiker
- e. Kan inte säga

Tror du att nationella politiska beslut är genomtänkta eller är de mer eller mindre slumpmässiga?

- a. Definitivt genomtänkta
- b. Antagligen genomtänkta
- c. Antagligen slumpmässiga
- d. Definitivt slumpmässiga
- e. Kan inte säga

Tror du att politiker ljugar sällan eller ofta?

- a. Politiker ljugar definitivt ofta
- b. Politiker ljugar antagligen ofta
- c. Politiker ljugar antagligen sällan
- d. Politiker ljugar definitivt sällan
- e. Kan inte säga

Tror du att icke-folkvalda (t.ex. tjänstemän, företagsledare) styr hur politiker agerar eller agerar politikerna självständigt?

- a. Politiker är definitivt styrda
- b. Politiker är antagligen styrda
- c. Politiker agerar antagligen självständigt
- d. Politiker agerar definitivt självständigt
- e. Kan inte säga

Tror du att politiker överdriver klimatförändringens följder eller har de fog för att varna?

- a. Politiker överdriver definitivt
- b. Politiker överdriver antagligen
- c. Politiker har antagligen fog för att varna
- d. Politiker har definitivt fog för att varna
- e. Kan inte säga

Tror du att forskningsresultat alltid är objektiva eller är de ibland påverkade av beställaren (t.ex. myndigheter, stora företag eller politiker)?

- a. Definitivt påverkade av beställaren
- b. Antagligen påverkade av beställaren
- c. Antagligen objektiva
- d. Definitivt objektiva
- e. Kan inte säga

Tror du att regeringen överdriver Covidpandemins folkhälsomässiga följder eller har regeringen fog för att vara försiktig?

- a. Regeringen överdriver definitivt följderna
- b. Regeringen överdriver antagligen följderna
- c. Regeringen har antagligen fog för att vara försiktig
- d. Regeringen har definitivt fog för att vara försiktig
- e. Kan inte säga

Hur stor tror du att risken för korruption såsom otillbörlig favorisering eller intressekonflikter är i finlandssvenska kretsar jämfört med samhället i stort?

- a. Mindre
- b. Ungefär lika stor
- c. Större
- d. Kan inte säga

Värderingar och framtiden

Vilken är din åsikt om följande påståenden om aktuella politiska frågor?

Svarsalternativ: Helt av samma åsikt, Delvis av samma åsikt, Delvis av annan åsikt, Helt av annan åsikt, Kan inte säga

- Finland bör söka medlemskap i NATO
- Pälsdjursfarmning bör förbjudas i Finland
- Medlemskapet i Europeiska unionen har överlag varit en positiv sak för Finland
- Finland borde begränsa rätten till fri abort
- Finland borde införa obligatoriskt vaccinationsprogram för barn
- Att flytta besluten över social- och hälsovård från kommunerna till välfärdsområden är en positiv sak för Finland
- Att vaccinationsintyg (s.k. coronapass) introducerades som alternativ till restriktioner är en positiv sak för Finland
- Finland bör avkriminalisera användningen av marijuana
- Finland bör avkriminalisera användningen av alla droger
- Finland bör tillåta aktiv dödshjälp
- Finland bör tillåta försäljning av starköl, vin och sprit i livsmedelsbutikerna

Vad anser du om följande offentliga personer på en skala från noll till tio (0-10), där noll betyder att du ogillar personen starkt och tio att du gillar personen starkt?

0. Ogillar starkt

...

10. Gillar starkt

Tar inte ställning

Vet inte vem personen är

- Sanna Marin
- Sauli Niinistö
- Greta Thunberg
- Donald Trump
- Joe Biden
- Vladimir Putin

Allmänt sett, i vilken riktning tycker du att utvecklingen i Finland går? Svara med hjälp av skalan noll till tio (0-10), där noll betyder att den går i helt fel riktning och tio betyder att den går i helt rätt riktning.

0. I helt fel riktning

...

10. I helt rätt riktning

Kan inte säga

Om du ser till läget idag, hur oroande upplever du själv följande inför framtiden?

Svarsalternativ: Mycket oroande, Ganska oroande, Inte särskilt oroande, Inte alls oroande, Tar inte ställning

- Förändringar i jordens klimat

- b. Ekonomisk kris
- c. Globala epidemier
- d. Ökat antal flyktingar
- e. Ökad användning av narkotika
- f. Ökad främlingsfientlighet
- g. Försämrade välfärd

Hälsa, välmående och demografi

Hur bedömer du ditt allmänna hälsotillstånd på en skala från noll till tio (0-10), där noll betyder mycket dåligt och tio betyder mycket gott?

0. Mycket dåligt

...

10. Mycket gott

Tar inte ställning

Har du vaccinerats för Covid?

- a. Ja, en gång
- b. Ja, två gånger
- c. Ja, tre gånger
- d. Nej
- e. Vill inte uppge

[Om Nej] Varför inte?

- a. Underliggande sjukdom
- b. Orolig över biverkningar
- c. Inte orolig för att få Covid
- d. Annat, vad?

Hur nöjd är du med följande saker i ditt liv?

Svarsalternativ: Mycket nöjd, Ganska nöjd, Varken nöjd eller missnöjd, Ganska missnöjd, Mycket missnöjd, Tar inte ställning

- a. Min arbetssituation
- b. Min utbildning
- c. Min hälsa
- d. Mitt sociala liv
- e. Min ekonomi
- f. Mitt familjeliv
- g. Mitt andliga liv
- h. Mitt liv i dess helhet

Vilket av följande alternativ beskriver ditt barndomshem bäst?

- a. Arbetarfamilj
- b. Familj i lägre medelklass
- c. Medelklassfamilj
- d. Familj i övre medelklass
- e. Överklassfamilj
- f. Jordbrukarfamilj

- g. Företagarfamilj
- h. Tar inte ställning

Vilken samhällsklass anser du dig närmast tillhöra?

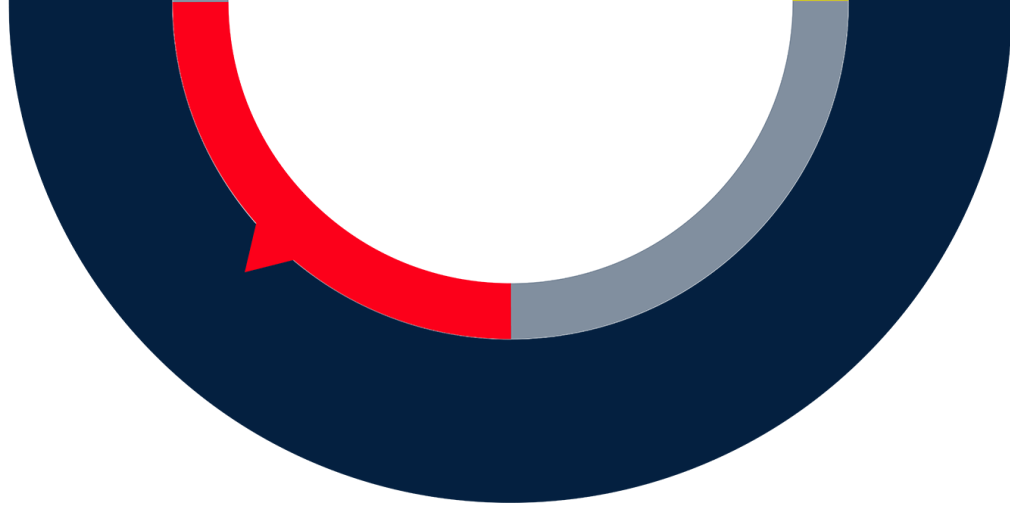
- a. Arbetarklass
- b. Lägre medelklass
- c. Medelklass
- d. Övre medelklass
- e. Överklass
- f. Jag tillhör ingen samhällsklass
- g. Tar inte ställning

Vilken är din nuvarande sysselsättning?

- a. Yrkesverksam
- b. Studerande/skolelev
- c. Arbetslös
- d. Pensionär
- e. Beväring/civiltjänstgörare
- f. Föräldraledig

Vilket är ditt civilstånd?

- a. Ensamstående (ogift, skild, änka/änkling)
- b. Sambo
- c. Gift

DEN FINLANDSSVENSKA MEDBORGAROPINIONEN I PANDEMITIDER

Denna bok riktar sig till medborgare, politiker, journalister och alla som är nyfikna på vad Svenskfinland tycker i olika frågor. Syftet med boken är att belysa olika frågor ur ett mer populärvetenskapligt perspektiv. Boken innehåller 16 korta kapitel som fokuserar på teman som det politiska förtroendet, politiskt beteende, andlighet, språkklimatet och flerspråkighet, politiska åsikter samt finlandssvenskarnas reaktioner på myndigheternas arbete under coronapandemin. I bokens olika kapitel presenteras finlandssvenskarnas åsikter och värderingar gällande olika aspekter av samhälle och politik. Den innehåller även intressanta jämförelser mellan både regioner och olika grupper i Svenskfinland.

Redaktörer för boken är forskare Thomas Karv och doktorand Jenny Backström. Förutom redaktörerna deltar följande forskare: Albert Weckman, Fredrik Malmberg, Jonas Schauman, Kim Backström, Marina Lindell och Rasmus Sirén.

Boken ges ut av Institutet för samhällsforskning vid Åbo Akademi och har möjliggjorts genom stöd av Svenska kulturfonden och Svenska litteratursällskapet i Finland.

SVENSKA
LITTERATURSÄLLSKAPET
I FINLAND

